

SENNÝ TRH

diplomní projekt
Atelier Ondřeje Císlera
FA ČVUT
2020

SENNÝ TRH

Daria Kulachek

diplomní projekt
Atelier Ondřeje Císlera
FA ČVUT
2020

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Ondřejovi Císlerovi a Lence Milerové za trpělivost, humor a odborné vedení;
Zuzaně a Martině za rady, konzultace a psychickou podporu.

Za odborné konzultace z oblasti architektury děkuji následujícím lidem: Ing. Marek Novotný,
Ph.D., Ing. Zuzana Vyoralová, Ph.D., doc. Ing. Karel Lorenz, CSc.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: *Daria Kulachek*

datum narození: *27.12.1996*

akademický rok / semestr: *2019/2020*

obor: *ARCHITEKTURA A URBANISMUS*

ústav: *NAUKY O BUDOVÁCH*

vedoucí diplomové práce: *ONDŘEJ CÍSLER*

téma diplomové práce: *TRŽNICE*

viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Otevřená tržnice / městská hala. Vycházíme z předpokladu vytvoření velkorozpového zastřešení; nevytápěného krytého náměstí.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Pro D/ součástí zadání budou jasně a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou nezbytnou součástí řešení

Zabudují zázemní (vrt. WC, pitná voda, odpad, řešení detailů prodejních stolků/ stánků, apod.) volitelně kavárna/ bistra, další obč. vybavení.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Situace 1:1000

Předlohy 1MP v kontextu 1:200

Renderovaný detail kce 1:20

Řezy 2x 1:200

Pohledy 2x 1:200

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Společný model malého měřítka

Detailní model vřez konstrukce.

Datum a podpis studenta

20.02.2020

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

10.3.2020

registrováno studijním oddělením dne

15.2.2020

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Daria Kulachek
AR 2019/2020, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:

(ČJ) Senný trh

(AJ) The Marketplace

JAZYK PRÁCE:

Vedoucí práce:	Mg.A. Ondřej Císlar Ph.D.	Ústav: Nauky o budovách
Oponent práce:		
Klíčová slova (česká):	tržnice, náměstí, senovážné, veřejný prostor,	
Anotace (česká):	Tématem diplomové práce je vytvoření nové tržnice pro hlavní město Prahu. Nedílnou součástí práce je zkoumání a stanovení vhodné lokality.	
Anotace (anglická):	The topic of the diploma thesis is the creation of a new marketplace for the capital city of Prague. An integral part of the work is the examination and determination of a suitable site.	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 31.05.2020

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

diplomní seminář byl veden Mg.A. Ondřejem Císlerem Ph.D., v zimním semestru 2019; spoluautoři: Zuzana Jurová, Irina Krymousskay, Martina Navrátilová, Valeria Novikova, Vojtěch Rudorfer, Filip Výška, Josef Holeček

I	Úvod	11
II	Historie	13
	Vývoj	
III	Typologie	37
	Příklady	40
	Shrnutí	44
IV	Konstrukce	47
V	Atlas pražských tržnic	53
VI	Místo	69
	Širší výběr	70
	Užší výběr	
	Senovážné náměstí	75
VII	Studie	97
	Identita místa	99
	Koncept	103
	Urbanistické řešení	109
	Architektonické řešení	115
	Konstrukční řešení	127
	Technické řešení	129
	Vizualizace	133
	Závěr	141
	Bibliografie	143

I ÚVOD

Městská tržnice je efemérním pojmem, který se z našeho stře-
doevropského jazyka vlivem dějinných událostí posledního
století téměř vytratil. Co je trh se učíme poznávat zpětně, jako
bychom obnovovali kolektivní paměť, když do Prahy farmáři
přivážejí své produkty z míst městu blízkých i vzdálených.
Střední Evropa a zejména Česká republika jsou v tomto spíše
výjimkou. Území, přes něž se nepřevalila dramatická kolek-
tivizace, si zachovalo charakteristický vztah k městské tržnici
jako místu, kde lidé nakupují čerstvé produkty, setkávají se i
vedou pospolitý místní život. A tak je můžeme vidět od Gi-
braltaru po Užhorod, od Athén po Glasgow.

Cíl našeho tázání je jediný. Je možné vybudovat podobnou
městskou tržnici i v Praze? Lze namítat, že mnohé existují, i
že sortiment obchodních center a farmářských trhů společně
suplují to, co má městská tržnice obyvatelstvu poskytovat.
Ale je tomu skutečně tak?

Obchodní centra zjevně neposkytují veškerý poptávaný sor-
timent a farmářské trhy jsou událostí sice pravidelnou, ale
nikoliv každodenní. A původní tržnice buď neslouží svému
účelu, nebo se orientují výhradně na prodej luxusního zboží.
Prostor pro nasycení poptávky i naplnění nabídky tak jistě je.

A k tomu patří druhý, skrytý atribut městské tržnice: není
jen trhem. V době, kdy se zde neprodává, tak může sloužit
zcela odlišným kulturně-společenským funkcím. Častokrát

jde totiž o rozlehlou halu, jakých se na území města nachází
minimum. A pokud pak vlastní objekt samospráva, maxi-
malizace nekomerčního využití je nasnadě.

Následující strany se věnují fenoménu městské tržnice z všech
možných úhlů. Kapitola II.HISTORIE se zabývá fenomé-
nem městské tržnice napříč dějinami, zejména pak v Evrop-
ském kontextu. Na ní bezprostředně navazující kapitola III.
TYPOLOGIE vyhledává stávající novodobé tržnice napříč
kontinenty a snaží se rozklíčovat jejich společné i charak-
teristické znaky. Kapitola IV.KONSTRUKCE ve stručnosti ob-
jasňuje základní technologické řešení u novodobých tržnic,
a to včetně popisu charakteristických vlastností jednotlivých
řešení.

Kapitola V.ATLAS PRAŽSKÝCH TRŽNIC se již zaměřuje
na Prahu a pokouší se odpovědět nejen na otázku, proč je
v Praze tržnic minimum, ale také předestírá, jaký byl his-
torický vývoj trhovnictví v historických pražských městech
do devatenáctého století, kdy převládaly otevřené pouliční
trhy. Kapitola VI.MÍSTO se soustředí na analýzu konkré-
tních parcel v užším centru Prahy, kde by bylo možné o vybu-
dování nové městské tržnice uvažovat. Nejprve je zde uveden
zestručněný výběr třiceti míst, z nichž je poté podrobněji
analyzováno pět, které jsou shledány jako nejadekvátnější
pro vybudování této instituce potenciálně celoměstského
významu.

II

HISTORIE

V analýze historického vývoja tržníc budeme sledovať progres a zmeny, ktorými tržnice prechádzali v rôznych obdobiach od staroveku až po súčasnosť. Pre zjednodušenie a prehľadnosť rozdeľujeme danú analýzu do kategórií a to obecná **charakteristika**, v ktorej popisujeme všeobecný prehľad o danom období a tržniciach, ktoré v tomto období vznikali. Uvádžame rôzne sociálne a ekonomické zmeny v spoločnosti, ktoré mali dopad na finálnu podobu tržníc.

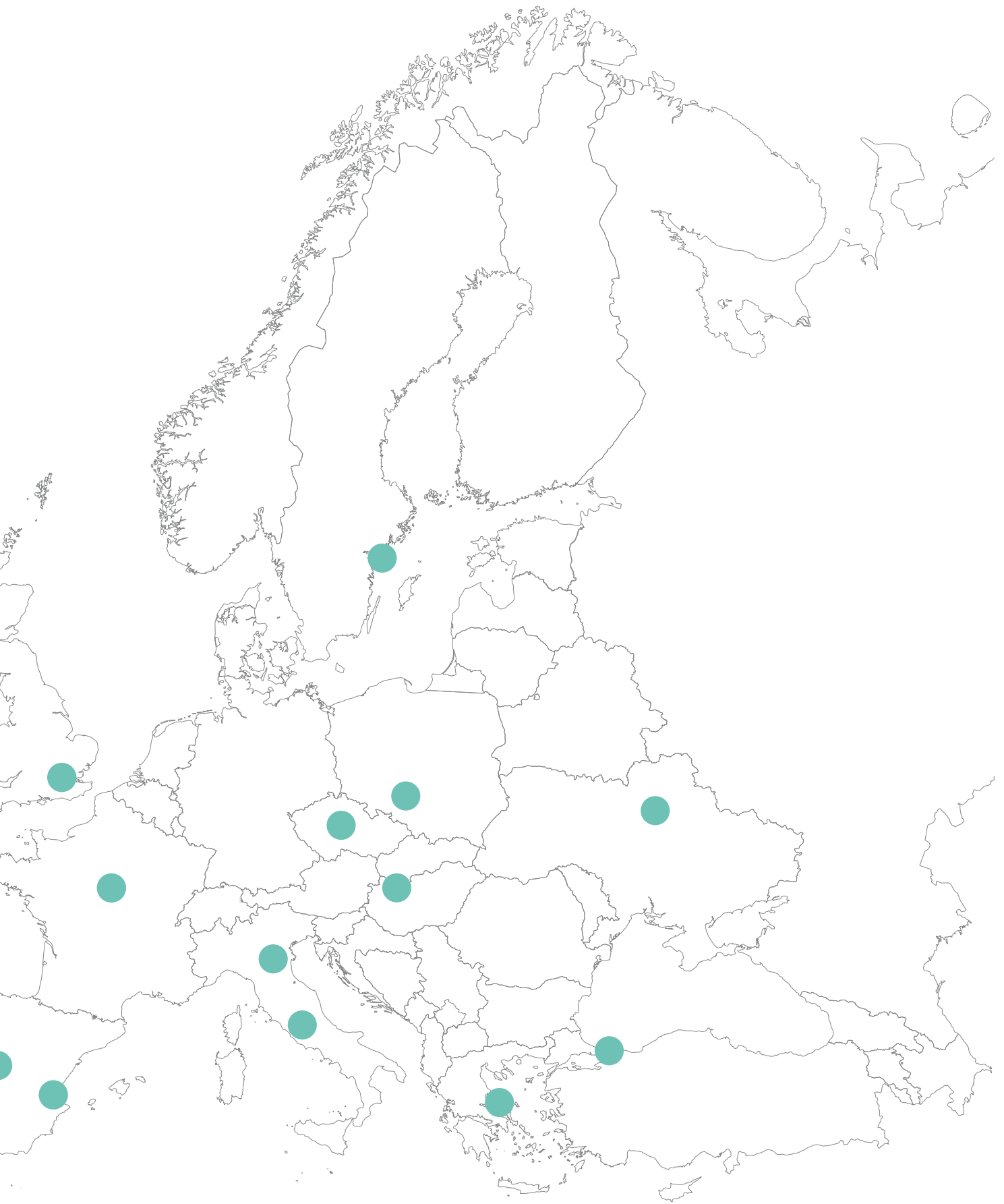
Ďalšou dôležitou kategóriou je **program**. Podľa programu sa dozvedáme, čo sa odohrávalo na daných tržniciach. Program nám približuje, kto produkty ponúkal a ktorá sociálna vrstva vytvárala po produktoch dopyt - čo je dôležité pretože nám to ovplyvňuje ďalšie kategórie rozobrané v tejto analýze. Otázkou v tejto kategórii: Kto je klientom z hľadiska ponuky a dopytu? Pri programe ďalej budeme skúmať, či samotný predaj sprevádzali aj iné aktivity - ako napríklad výstavy, verejné zhromaždenia ai. Je dôležité preskúmať, čo okrem predaja lákalo ľudí tráviť čas na tržnici.

Na pochopenie ďalších vlastností tržníc, ktorých charakteristika sa odvádza od doby a miesta vzniku popisujeme **materialitu** tržníc. Materiály nám ďalej určujú typy konštrukcií a techniky, ktorými konštrukcie stavali. Pri materiáloch je dôležité prihliadať na ich technické vlastnosti ako aj estetické. Materialita nám ďalej ukazuje stupeň bohatosti regiónu či mesta ale taktiež jeho tradície a štýl architektúry v ktorom obyvatelia skúmaného regiónu stavali. V analýze budeme skúmať aký typ materiálu nám ponúka aký typ konštrukcie.

Finálnou kategóriou je **typológia**. Budeme skúmať urbanistickú polohu tržníc v rámci vesnice či mesta, čo nám pomôže pri uchopení nášho vlastného miesta v Prahe, ktoré si potom pri návrhu vyberieme. Ďalej však popisuje aj to ako fungoval jej provoz.

1. Bazaar v Tabrise (6 st.BC)
2. Stoa, Agorai v Aténach (159 BC)
3. Trajanove trhy, Rím (110 BC)
4. Palazzo della Ragione v Padue (1219 - finished)
5. Chatillon-sur-Chalaronne v Aine (1440)
6. Khan el - Khalili, Ciaro (10 st.)
7. Al Madine, Aleppo (14 st.)
8. Grand Bazaar, Istanbul (1445 - started)
9. Loggia del Mercato Nuovo vo Florencii (1551)
10. Llotja de la Seda vo Valencii (1548)
11. Market Hall with Dover Museum (1848)
12. Billingsgate fish market (1850)
13. Les Halles, Paris (1863)
14. Leadenhall Market, Londýn (1881)
15. Nagyvásárcsarnok, Budapešť (1885)
16. Marché de La Chapelle, Paris (1885)
17. Östermalms salaghall , Štokholm (1888)
18. Lonja del Barranco, Seville (1904)
19. Wrocław Market Hall, Wrocław (1906)
20. Besarabsky Market, Kyjev (1912)
21. Mercado Central, Valencia (1914)
22. Mercado Colon, Valencia (1914)
23. San Miguel, Madrid (1916)
24. Halles centrales de Reims (1929)
25. The Ribera Market, Bilbao (1929)
26. Marché central, Royan (1955)
27. Zhitny Market, Kyjev (1980)

mapa Európy a poloha popisovaných tržníc

starovek

od 3500BC

3000 BC

výmeny produktov
obchodné cesty
body stretnutí X

mestá - linárny a centrálny typ trhov
lineárny - Middle East
bazar v Tabrize - 1,5km dlhý

antika

550 - 350 BC

150 BC

centrum mesta
remeselníci
agora, stoa - Grécko

centrum mesta
remeselníci
forum - Rím

stredovek EU, Middle East

< 1500 AC

trhy blízko kláštorov, hradov
2000 trhov - Anglicko

Middle East - okolo obchodných ciest
karavan style

novovek - renesancia

1500 - 1700 AC

trhy sa vracajú do námestí a sústreďujú sa na luxusný či exotický tovar najmä v Taliansku
 návrat k antike

priemyselná revolúcia

1760 AC

príchod nových technológií a materiálov
 železnice navždy menia spôsob dopravy
 veľkorozponové haly
 zmena sociálneho systému

moderna a postmoderna

1900 AC

veľkorozponové haly pomocou železobetónu
 secesná estetika
 globalizácia a vznik rivality - nákupné centrá + supermarkety

PRAVEK | OD DOBY KAMENNEJ

4500 - 3000 BC

charakteristika

V praveku - trhy v podobe výmenných obchodov produktov ako potraviny, jednoduché nástroje, kosti, obilie, soľ - úplny začiatok obchodníctva a trhov - človek zisťuje, že môže svoju prácu predať / vymeniť za niečo, čo sám nevyrába- rozdelenie úloh a vznik remesiel. Neskôr sa trhy upravujú do viac formovaných skupín ľudí popri obchodníckych cestách. Vznikajú prvé bazare, ktoré sa tiahli rušnými ulicami miest od jedného konca po druhý - zákazníkom ponúkali soľ, korenie, oblečenie, ryby, obilie, kovové predmety, šperky...

program

Ludia sa schádzali na križovatkách obchodných ciest, výmena a kúpa produktov v osadách. Predaj surovín a vlastných výrobkov, od potravín až po zbrane.

materiál

Jednoduché drevené vozy, v ktorých niesli produkty, max. slamené prístrešky. Neskôr - jednoduchá drevená konštrukcia stánkov, látková strecha, ulice miest - konštrukcie uchytené o fasády domov.

typologie

Spočiatku neexistovali komplexnejšie typológie než zoskupenia predavajúcich pozdĺž ciest obchodných ciest či v centrách osád. Stánky predstavovali priestor pre vystavenie produktov - tiahnú sa ulicami miest.

příklady

Bazaar v Tabrise

situácia Bazaaru v Tabrise

Bazaar v Tabrise

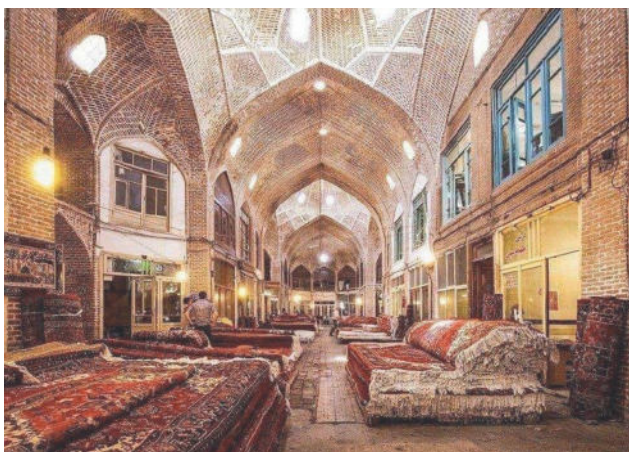
Tabriz je miestom kultúrnej výmeny už od staroveku. Jeho historický bazárový komplex je jedným z najdôležitejších obchodných centier na Hodvábnej ceste. Bazár existoval na rovnakom mieste už od raného obdobia iránskeho urbanizmu po islame. Štruktúra sa nachádza v centre mesta Tabriz v Iráne a skladá sa z niekoľkých čiastkových bazárov, ako je Amir Bazaar (pre zlato a šperky), Mozzafarieh (bazár s kobercami zoradený podľa veľkosti a typu uzlov), bazár topánok a mnoho ďalších.

vesnica z doby kamennej - výmena produktov

vstup do mesta - stánky pred bránami

interiér bazaaaru v tabrise

ANTIKA | ATÉNY

550 - 300 BC

charakteristika

Trhy sa vyskytujú v centrách miest a to hlavne na agorách antického Grécka, ktoré slúžili nielen na miesto predaja ale aj ako miesto zhromažďovania - verejný priestor. Práve v Aténach si môžeme v antickej dobe všimnúť najväčší vývoj spoločnosti a tým pádom tržníc.

program

Predaj surovín a vlastných výrobkov remeselníkov ako kováčov, stolárov, obchodníkov s kožou, obuvníkov... počas trhových dní.

materiál

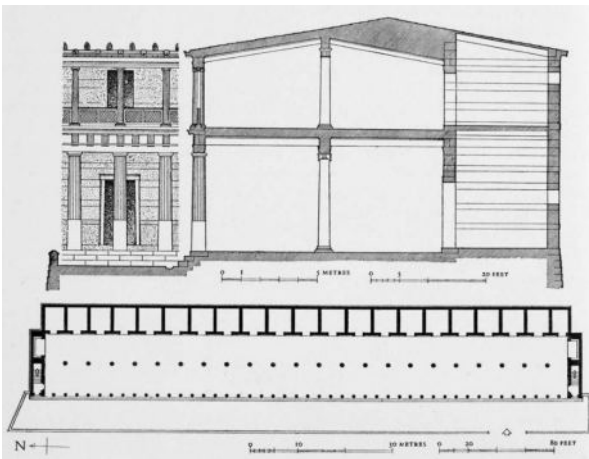
Kamenné antické stavby, stĺporadia - ktoré vytvárajú verejný priestor a tak priestor na trhy. Najčastejšie sa používal miestny vápenec a pre významnejšie prvky bol použitý mramor.

typologie

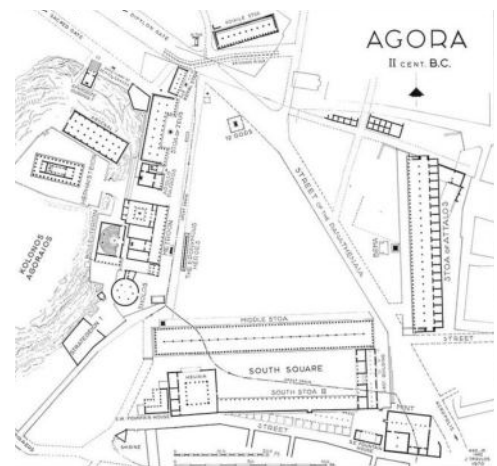
Trh sa vyskytoval v centrách miest, situovaný do stôl - stĺporadií, ktoré ponúkali miesto na promenádu chodcov a tak dopytu po ponúkaných produktoch.

příklady

Stoa, Agorai v Aténach, 159 BC

pôdorys a rez Attalovej stoi, Atény

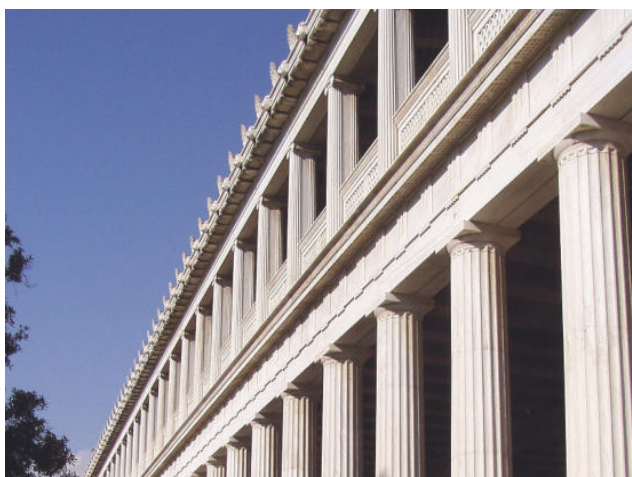
situace Attalova stova, Atény

Attalova stoa v Aténach

Postavená v roku 159 BC. Má 115 x 20 metrov o rozlohe 2300 m². Stoa sa považovala za prototyp obchodného centra, kde sa predával rôzny tovar. Na stĺpoch môžeme nájsť iónsky a dórsky sloh. Stou dal vybudovať Attalos z Pergamonu. Materiálom je mramor z miestneho vápenca. Stavba je situovaná ako solitér a je viac podlažná. Stoa bola zriadená ako miesto predaja a verejného priestoru, čím je považovaná za monofunkčnú.

stĺporadie Attalova stoa, Atény

detail atiky attalova stoa, atény

exteriérový pohľad na attalovu stou, atény

ANTIKA | RÍM

100 - 110 BC

charakteristika

Trhy v antickom Ríme sa uskutočňujú vo fórach - obchodných priestoroch, ktoré sa ako prvé najviac podobajú k dnešným obchodným domom. Na týchto trhoch sa odohrával predaj produktov, ktoré sa väčšinou odohrával medzi jednoduchými občanmi a obchodníkmi, remeselníkmi či farmármi, ktorí ponúkali svoje domácky vyrobené či vypestované produkty. Bohatší a vyššie postavení ľudia trhy nenavštevovali - mali svoj vlastný import a export. Rím mal dve fóra - Forum Romanum a Trajanove Forum.

program

Remeselníci predávali drevené a kovové výrobky ako hrnce, náradie ai. Farmári predávali zeleninu a ovocie. Na trhoch ďalej predávali pekári a iní obchodníci.

materiál

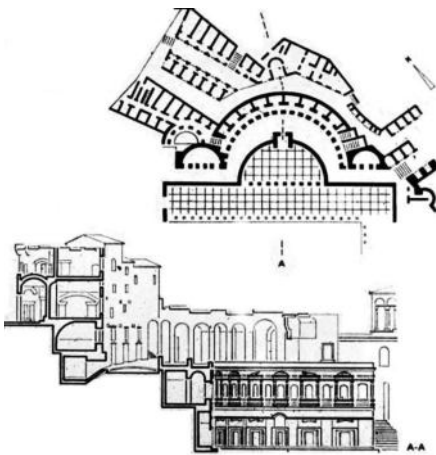
Ná výstavbu sa používala tehlová konštrukcia, ktorá mnohokrát slúžila ako piliere pre betónové klenby. Pre podlahy bol zväčša používaný mramor.

typologie

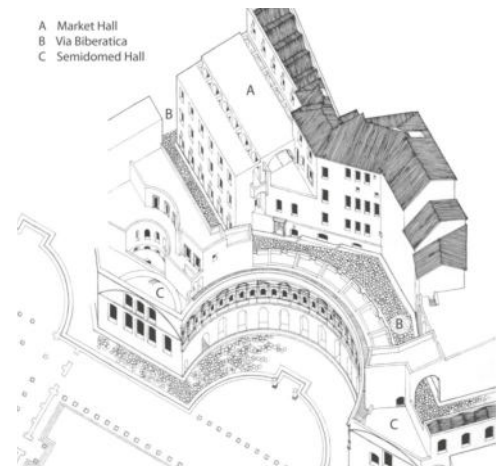
Námestia situované v centre mesta obklopené stĺporadiami a tehlovými konštrukciami s klenbami ako boli Trajanove trhy - viac podlažné prvé nákupné centrum na svete.

příklady

Trajanove trhy, Rím, 110 BC

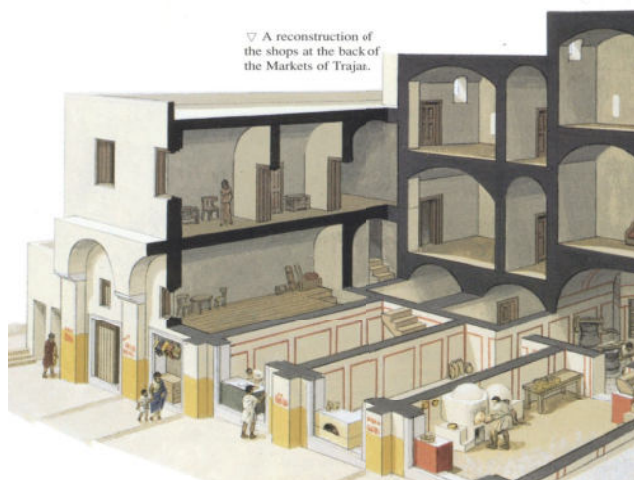
pôdorys a rez Trajanove trhy, Rím

axonometria Trajanove trhy, Rím

Trajanove trhy v Ríme

Postavené okolo roku 110 BC Trajanove trhy sú situované v Trajanovom fóre a sú navrhnuté a postavené Polodorosom z Damasku. Trhy sú takisto jedným z prvých prototypov nákupného centra. Na túto skorú dobu boli kvalitne navrhnuté, ako ich prevádzka, tak ich konštrukcia. Hala tržnice je zastrešená betónovou klenbou posadenú na pilieroch - prototyp známých veľkorozponových hál.

axonometria trajanove trhy, rím

exteriér pohľad trajanove thry, rím

exteriérový pohľad na tržnú časť trajanového fóra

STREDOVEK | EURÓPA

<1500

charakteristika

Tržnice sa vyskytujú v blízkosti kláštorov či pánonvnických sídel - kde sa koncentrovali shromáždenia ľudí a predaj rôznych produktov. V mestách sa trhy dejú v blízkosti námestí a domov bohatých mešťanov. Stavby väčšinou vznikali na miest, kde už tržnice, či zhromažďovanie obchodníkov prebiehalo - preto zastrešenie malo slúžiť ako ochrana pred nepriaznivým počasím.

program

Remeselníci predávali drevené a kovové výrobky ako hrnce, náradie ai. Farmári predávali zeleninu a ovocie. Na trhoch ďalej predávali pekári a iní obchodníci.

materiál

Mestská hala - drevená strešná konštrukcia posadená na tehlových či drevených podporách.

typologie

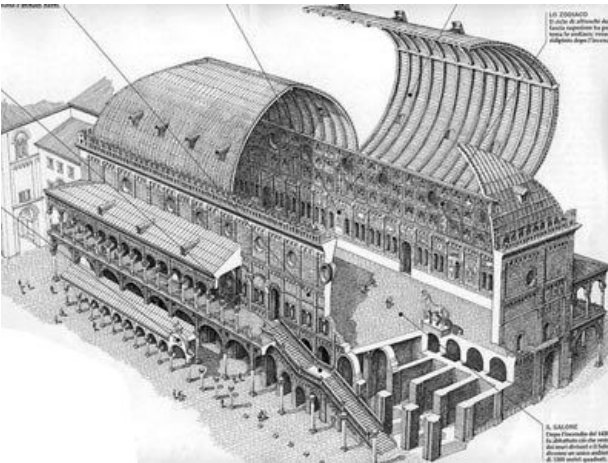
Stánky boli umiestnené na prízemí v hale. Tieto haly však boli viacúčelové a taktiež slúžili ako sídla mestskej rady a súdy na horných podlažiach. Tieto haly boli z pravidla urbanisticky viazané na frekventované námestie s dočasnými trhmi v centre. Menšie strešné konštrukcie tržnice v menších mestách boli monofunkčné.

příklady

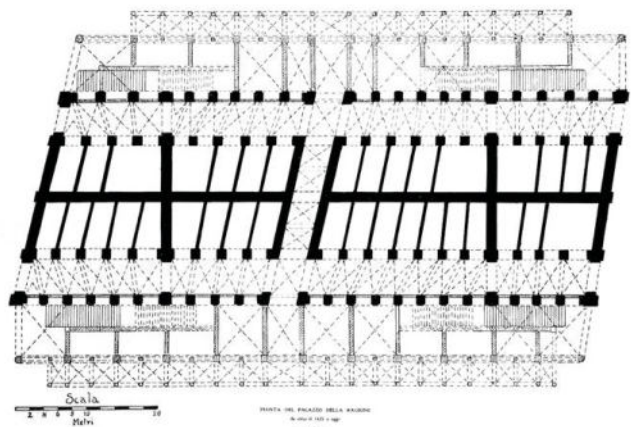
Palazzo della Ragione v Padue (1219 - finished)

Chatillon-sur-Chalaronne v Aine (1440)

Mercato Vecchio vo Florencii (14. stoloť)

axometria Palazzo della Ragione, Padua

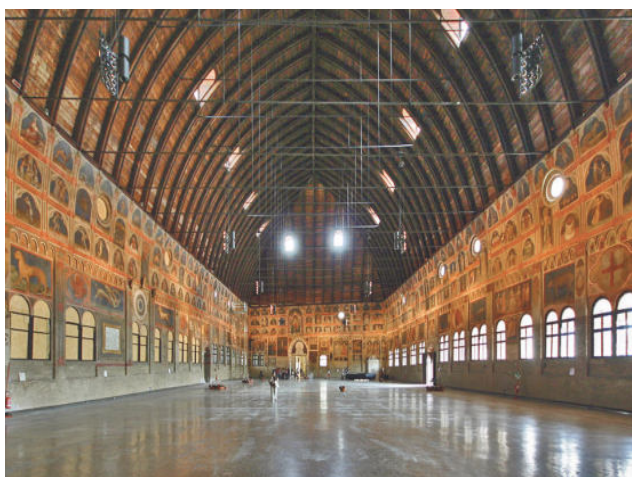
pôdorys Palazzo della Ragione, Padua

Palazzo della Ragione v Padue

Budova s veľkou sálou na hornom poschodí je považovaná za jednu z najväčších stredovekých sál, ktoré sa dodnes zachovali. Hala je takmer obdĺžniková, jej dĺžka 81,5 m, šírka 27 m a výška 24 m; steny sú pokryté alegorickými freskami. Budova stojí na oblúkoch a horné podlažie je obklopené otvorenou lodžiou. Na spodných podlažiach a na námestí pred budovou sa pravidelne konali trhy a konajú sa dodnes.

historická ilustrácia palazza della ragione, padua

interiér pohľad do palazza della ragione, padua

exteriérový pohľad na tržnú časť trajanového fóra

STREDOVEK | BLÍZKY VÝCHOD

<1500

charakteristika

Spočiatku sa tržnice vyskytovali na predmestiach sídel / na perifériách alebo pozdĺž obchodníckych ciest a križovatiek v podobe karavanov. Neskôr sa však presunuli do miest, kde sa stali centrom obchodu. Tržnice boli zastrešené a koncentrované do jedného miesta. Stali sa významnou súčasťou mestského verejného života.

program

Rôznorodé produkty od remeselníckych výrobkov cez úlovky, farmárske produkty po zlatníkov, šperky a iné.

materiál

Spočiatku v podobe drevených karavanov, neskôr sa tržnica stala vlastnou bodovou - až nákupným centrom - lokálne materiály v danej krajine - tehly, drevo, kameň, omietka, maľba...+ klenby vynesené na stĺpoch.

typologie

Stánky v podobe karavanov spočiatku na perifériách miest, neskôr zastrešená tržnica v samotnom centre mesta. Jednotlivé stánky majú svoje vlastné miesto vyhradené priečkami - zlúčené do obdĺžnikových tvarov - vytvárajú malé úzke uličky pre kupujúcich (malé bludisko).

příklady

Grand Bazaar, Istanbul (1445 - started)

Al Madine, Aleppo (14st)

Khan el - Khalili, Ciara (10st)

situácia Grand Bazaar, Istanbul

Grand Bazaar v Istanbule

Grand Bazaar bol postavený po Ottomanovom dobytí Istanbulu, ktorí sa týmto snažil stimulovať ekonomickú prosperitu. V bazaar sa nachádza 61 zastrešených ulíc a cez 4,000 obchodov na území o rozlohe 30,700 m². Denne trh navštívi od 250,000 a 400,000 návštevníkov. Bazaar je obchodný komplex - skoro ako štvrť mesta postavená priamo pre trh.

interiér Grand Bazaar, Istanbul

interiér Grand Bazaar, Istanbul

historická fotka Grand Bazaar, Istanbul

NOVOVEK | RENESANCIA

1500 - 1700

charakteristika

Renesancia bola v mnohých kategóriách obnovením a oživením sociálneho mestského života. Najlepším príkladom rozvoja bolo Taliansko. Taliansko malo dopravnú infraštruktúru v danej dobe na vysokej úrovni a všetok obchod ako taký sa sústreďoval práve v tomto štáte. Zvyšok Európy v tejto dobe z ochodného hľadiska nebol oproti Itálii až tak rozvinutý. Talianské mestá, hoci aj vidiecke, boli kvalitne sprístupnené a hoci neboli početné na obyvateľov, ich obchod a trh prekvital. Tu sa prvýkrát zavádzal pojem nakupovanie - ako spoločenská aktivita - nie len samotný nákup nevyhnutností. Trhy a tržnice sa stali zdrojom vkusu a výstavami nových trendov.

program

Obchodníci z rôznych krajín predstavovali svoje produkty, nechýbalo ani občerstvenie a mnohokrát bolo nakupovanie sprevádzané aj samotnými výsvami či predvádzaním svojich produktov. (spoločenská udalosť)

materiál

Mestské tržnice vo forme hál - palácov. Ako materiál sa využívali tehly, drevo, betón a výzdoba v podobe fresiek a iných umeleckých malieb.

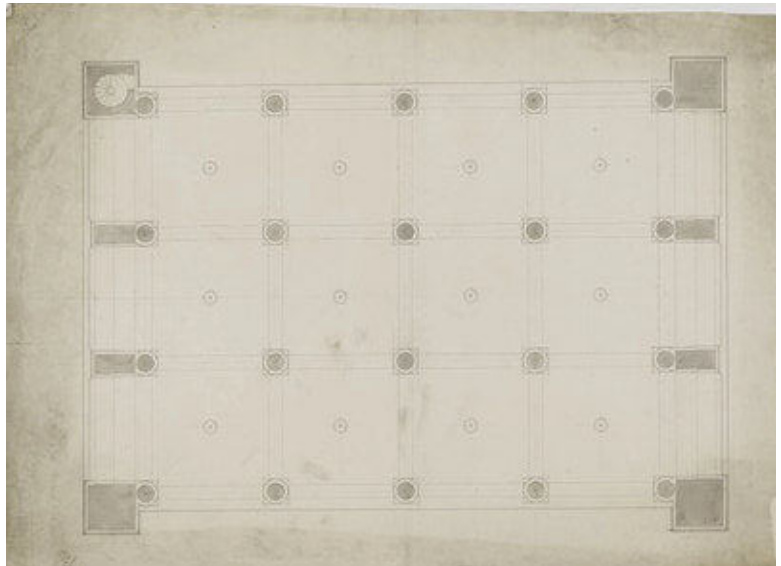
typologie

Talianske tržnice v renesancii boli poväčšine jednoduché stavby klasicistického štýlu nesúce sa v myšlienke návratu k antike. Spoločenské dianie bolo doplnené napríklad trestaním obvinených zlodejov priamo v centre tržnice. Stánky si obchodníci pod "verejnou strechou" rozkladali pravidelne podľa určenej doby. Tržnice sa nachádzali na menších námestiach miest.

príklady

Loggia del Mercato Nuovo vo Florencii (1551)

Llotja de la Seda vo Valencii (1548)

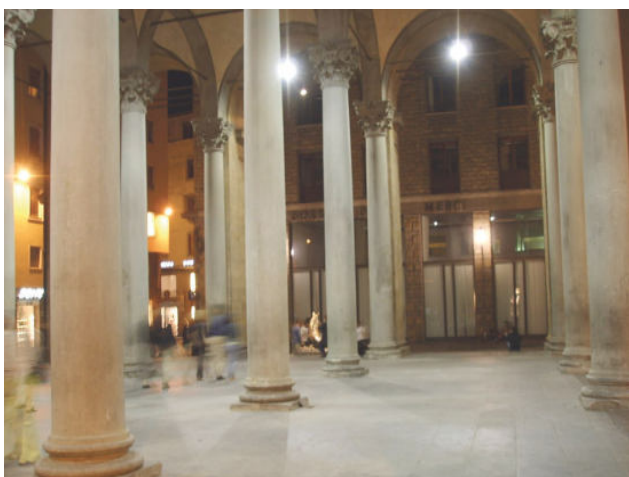
pódorys Loggia del Mercato Nuovo, Florencia

Loggia del Mercato Nuovo vo Florencii

Loggia del Mercato Nuovo bola určená najmä na predaj hodvábu, luxusných produktov a slamených klobúkov. Nachádza sa blízko Ponte Vecchio. Architekt: Giovanni Battista del Tasso, Florentský sochár a architekt. Nachádza sa v centre Florencie, bola vybudovaná na úkryt obchodníkov pre dažďom. 25x30m

historická fotka Loggia del Mercato, Florencia

nočný pohľad zvnútra loggia del mercato, florencia

exteriér loggia del mercato, florencia

NOVOVEK | PRIEMYSELNÁ REVOLÚCIA

od 1760

charakteristika

V období priemyselnej revolúcie je nutné si uvedomiť sociálnu a ekonomickú zmenu, ktorá celkovo pôsobí na trh ako taký. S príchodom industrializácie trh nadobúdu novú podobu vo masovej produkcii tovární, globalizácie, rastu ekonomiky a počtu obyvateľov. Z hľadiska tržníc prichádzajú na svetlo nové typy konštrukcií a nové materiály. Náplň a typológia tržníc sa dramaticky nemení ale mení sa ich veľkosť a sortiment tovaru.

program

Sortiment produktov sa rozširuje a nové technológie prispievajú k tomuto procesu. Na trhov pribúda tovar masovej produkcie a kvalita či cena sa tak mohla líšiť.

materiál

Nové inovácie sa starajú o lámanie rekordov rozmerov veľkorozponových hál z ocele či kombináciou materiálu. Sklo a oceľ sú novými trendami tohto obdobia.

typologie

Vo veľkomestách tržnice dosahujú rekordné veľkosti čo dosvedčuje vyspelosť terajšieho trhu a prestíž, ktorú chceli takýmito konštrukciami získať. Jednotlivé časti tržnice sú oddelené podľa typu ponúkaného produktu, napr. potraviny v jednej časti, oblečenie v druhej... Tržnice sú situované na významných miestach centier miest. Väčšinou blízko železničnej stanice, ktorá mohla jednoducho tržnicu zásobovať.

příklady

Les Halles, Paris (1863)

Market Hall with Dover Museum (1848)

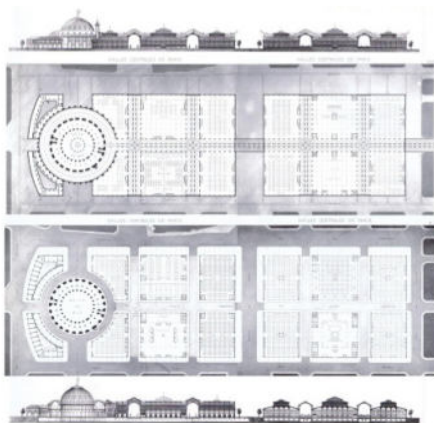
Billingsgate fish market (1850)

Leadenhall Market, Londýn (1881)

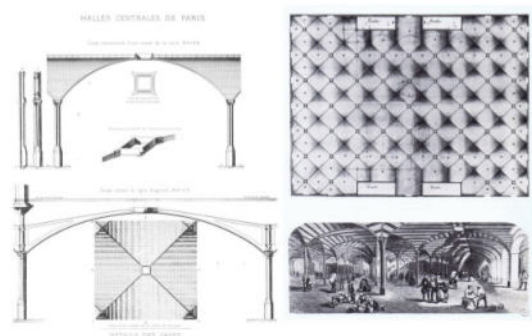
Marché de La Chapelle, Paris (1885)

Östermalms salaghall, Štokholm (1888)

Nagyvásárcsarnok, Budapešť (1885)

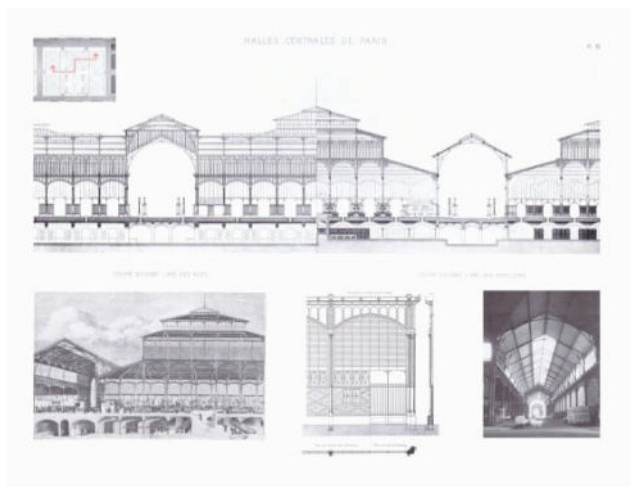
pôdorys a pohľad Les Halles, Paríž

kresby návrhu Les Halles, Paríž

Les Halles v Paríži

“Belly of Paris” - neoklasicistická tržnica postavená na mieste, kde sa tradične vyskytovali trhy už od 12. storočia. Obrovskú oceľovú konštrukciu navrhol Victor Baltard. 12 Pavilónov bolo rozdelených podľa typu tovaru - ovocná hala, hala s mäsom, hala s oblečením. Tržnica bola naviazaná na významnú železničnú stanicu a taktiež poskytovala bazény ai.

rezy, pohľady a fotky les halles, paríž

nočný pohľad na exteriér les halles, paríž

vtáčia perspektíva les halles, paríž

NOVOVEK | MODERNA A POSTMODERNA

od 1900

charakteristika

Technológie idú dopredu a architekti sa v tejto dobe jednoznačne pretekajú v kreatívnosti konštrukcii a tvarov tržníc. Prichádza na rad betón, oceľ a sklo ale zároveň pohľad do minulosti v podobe secesných estetických prvkov. Tržnice už nie sú výlučne centrom obchodu po príchode supermarketov a obchodných centier, ale práve zaujímavými konštrukciami ľudí stále laká ruch a atmosféra tradičných trhov.

program

Keďže potraviny si ľudia nakúpia aj vo vedľajšom supermarkete, niektoré tržnice sa pomaly premieňajú na reštaurácie s lokálnym "street food" a z market halls sa stávajú food halls.

materiál

Prekvitajú nové technológie a veľkorozponové haly zo železobetónu, oceli, skla a ich kombinácií.

typologie

Veľkorozponové haly slúžia ako zastrešenie a zázemie pre fixné stánky, ktoré sa obchodníkom prenajímajú. Stavajú sa nové haly ale takisto sa rekonštruujú aj staré tržnice. Väčšinou jedno až viac lodné konštrukcie.

příklady

Mercado Central, Valencia (1914)

Marché central, Royan (1955)

Mercado Colon, Valencia (1914)

San Miguel, Madrid (1916)

Lonja del Barranco, Seville (1904)

Wrocław Market Hall, Wrocław (1906)

Halles centrales de Reims (1929)

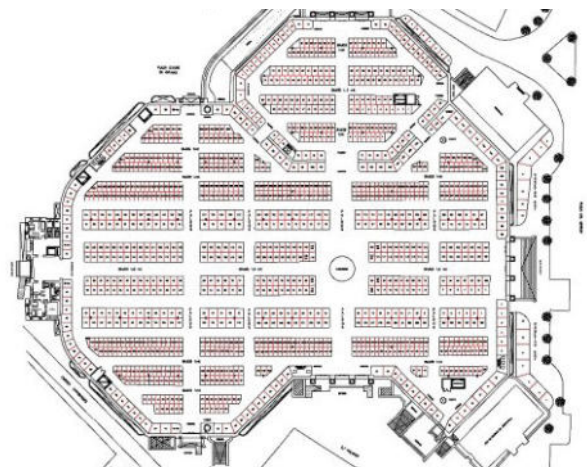
The Ribera Market, Bilbao (1929)

Zhitny Market, Kyjev (1980)

Besarabsky Market, Kyjev (1912)

situácia Grand Bazaar, Istanbul

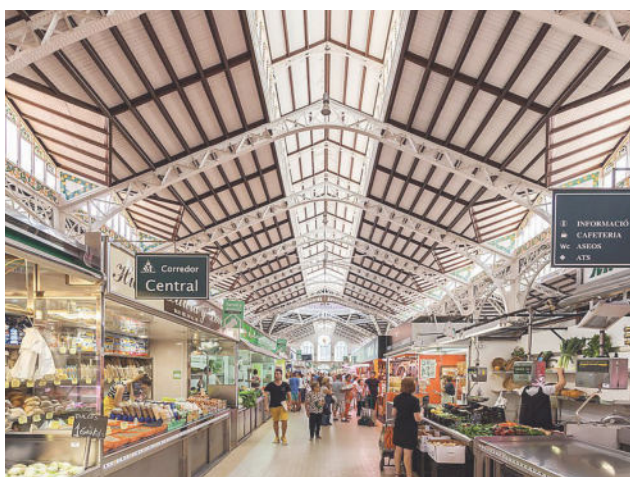
axometria Trajanove thry, Rím

Mercado Central vo Valencii

Mercado Central navrhnutý v secesnom štýle vo Valencii je jedným z najväčších v Európe a rozprestiera na 8000 m². Krása budovy vyniká najmä prechodom svetla cez svetlíky na streche. Obsahuje cez 800 stánkov s rôznymi produktami zo španielskej lokálnej výroby. Tržnica bola navrhnutá architektom Franciscom Guardioma a Alejandrom Solerom.

interiér mercado central, valencia

interiér mercado central, valencia

vtáčia perspektíva mercado central, valencia

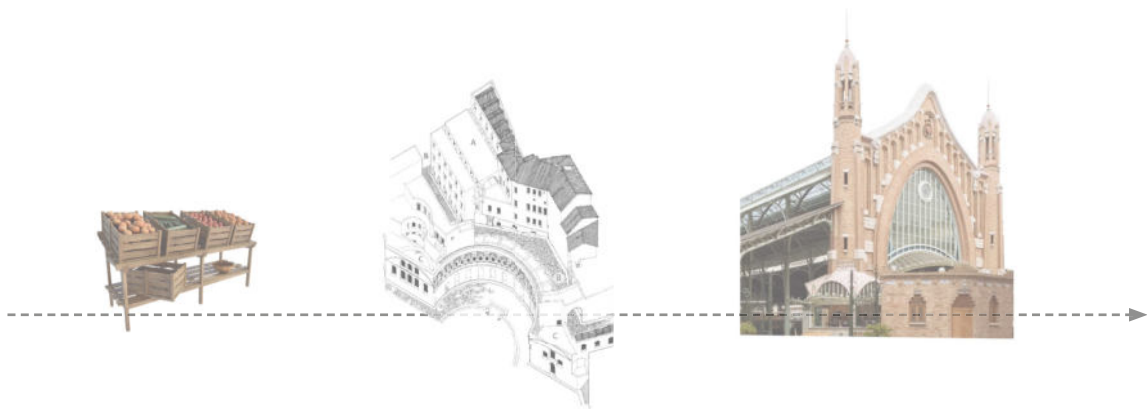
SHRNUTÍ

Sumarizácia a porovnanie

charakteristika

Vývoj trhov a tržníc zodpovedá ekonomickému a spoločenskému stavu v daných obdobiach. Vývoj od doby, kedy trh prebiehal jednoduchou výmenou produktov až po samotný vznik tržnice je priebežne rovnomerný. Ľudia zistili, že svoje výrobky môžu predávať a postupne si vytvorili stánky/karavany, ktoré neskôr zastrešili a usadili do fixnej polohy. Už v antike však vidíme samotný vrchol

tržnice, ktorý v podobe Trajanových trhov odpovedal terajšiemu typu nákupných centier svojou typológiou s jedinou výnimkou v technológiach. Od Trajanových trhov sa cez vznik nových stavebných technológií a materiálov dostávame k novým tvarom a rozmerom. Úloha však ostáva rovnaká. Preto si myslím, že tržnica ako taká sa už od svojho vrcholu v antickej dobe zachovala ako spoľahlivý urbanistický nástroj v rukách architekta, ktorým dokáže vytvoriť kvalitný verejný priestor a verejnú službu.

situácia Grand Bazaar, Istanbul

axonometria Trajanove thry, Rím

program

V minulosti na trhoch ľudia ponúkali svoje výrobky, svoju úrodu a svoje remeslo. Vývoj nám ukazuje, že tento sortiment, je aj naďalej aktívny, avšak môže mať iný charakter. Hlavne v dobe priemyselnej revolúcie dochádza k vysokej globalizácii produkcie ako takej a na trh sa dostáva veľa

produktov, ktoré už nie sú automaticky lokálne ale mnoho krát sú práve dovážané. Postupne to môžeme vidieť aj počas doby objavov nových zemí, kedy sa dováža nový exotický tovar a postupne sa sortiment mení a aktualizuje na dané obdobie a na danú spoločnosť, ktorá dopyt vytvára. Neskôr sa globalizácia prejavuje až do takej hĺbky, kedy už nevnímame, čo je naozaj vyrobené u nás doma a čo je dovezené z iných krajín či kontinentov.

materiál

Materialita tržníc sa odvíja od daného obdobia, jeho štýlu / slohu. Spočiatku je aj závislá na lokálnych materiáloch. Od hliny a dreva sa cez cihly, kameň dostávame k oceli a železobetónu, ktoré samozrejme dovoľujú väčšie rozpony ako aj nezvyčajné tvary a tak sa postupne formuje nová estetika tržnice. Výber správneho materiálu pre tržnicu takisto

závisel od danej lokality a jeho klimatického charakteru. Pri vývoji si môžeme ešte všimnúť vlastníctvo tržníc. Od samého počiatku sa ľudia o svoje stánky starali sami. Neskôr do rozvoja prispieval panovník či štát, ktorá si potom nárokuje nájomné, čo pokrýva výdaje na výstavbu veľkolepého zastrešenia či haly. Výber materiálov často odhrával rolu prestíže a to hlavne vo veľkomestách. Prihliadalo sa aj na trvácnosť materiálov a ich odolnosť.

typológia

Obchodníci, ochodné cesty a ich križovatky, ulice miest - tieto verejne frekventované miesta spočiatku tvorili výhodné pozície pre trhy. Samotné tržnice a vyhradené miesta pre zoskupovanie stánkov vzniklo až neskôr (antika) v Európe a to na námestiach. Námestia boli miesta verejného zhromažďovania a tak vytvárali skvelé podmienky pre rozvoj trhu. Postupným zastrešovaním námestí vznikali prvé haly - tržnice, ktoré sústreďovali všetok predaj do jedného miesta. Neskôr sa pri väčších mierkach tržníc ako napríklad Les

Halles ponúkaný tovar separuje do jednotlivých pavilónov z hygienických či orientačných dôvodov.

V tejto kategórii je ešte dôležité popísať rôzne typy trhu. Keďže v minulosti neexistovali nákupné centrá, všetok predaj sa sústreďoval do tržníc. Dnes - v dobe supermarketov a obchodných centier vnímame pokles dopytu po tržnici. Tržnice sa preto aj takýmto spôsobom z typologického hľadiska menia. Z komplexnej zástavby je hala a z haly sa opäť vraciame k jednoduchému zastrešeniu verejného priestoru, ktoré vyrieši zázemie pre trhy konajúce sa raz za týždeň.

III TYPOLOGIE

Na počátku této kapitoly stojí otázka, respektive tři. Existují vůbec typy tržnic nebo je tržnice sama o sobě typem? Když navrhujeme komerční stavbu, nenabízí se ihned možnost haly, která automaticky evokuje tržnici? Nebo je těch druhů více a my tak z rešerší vytvoříme přehledný katalog – návod – kuchařku na návrh ideální haly, ze kterého si nakonec jen budeme muset vybrat, která se nám nejvíc hodí?

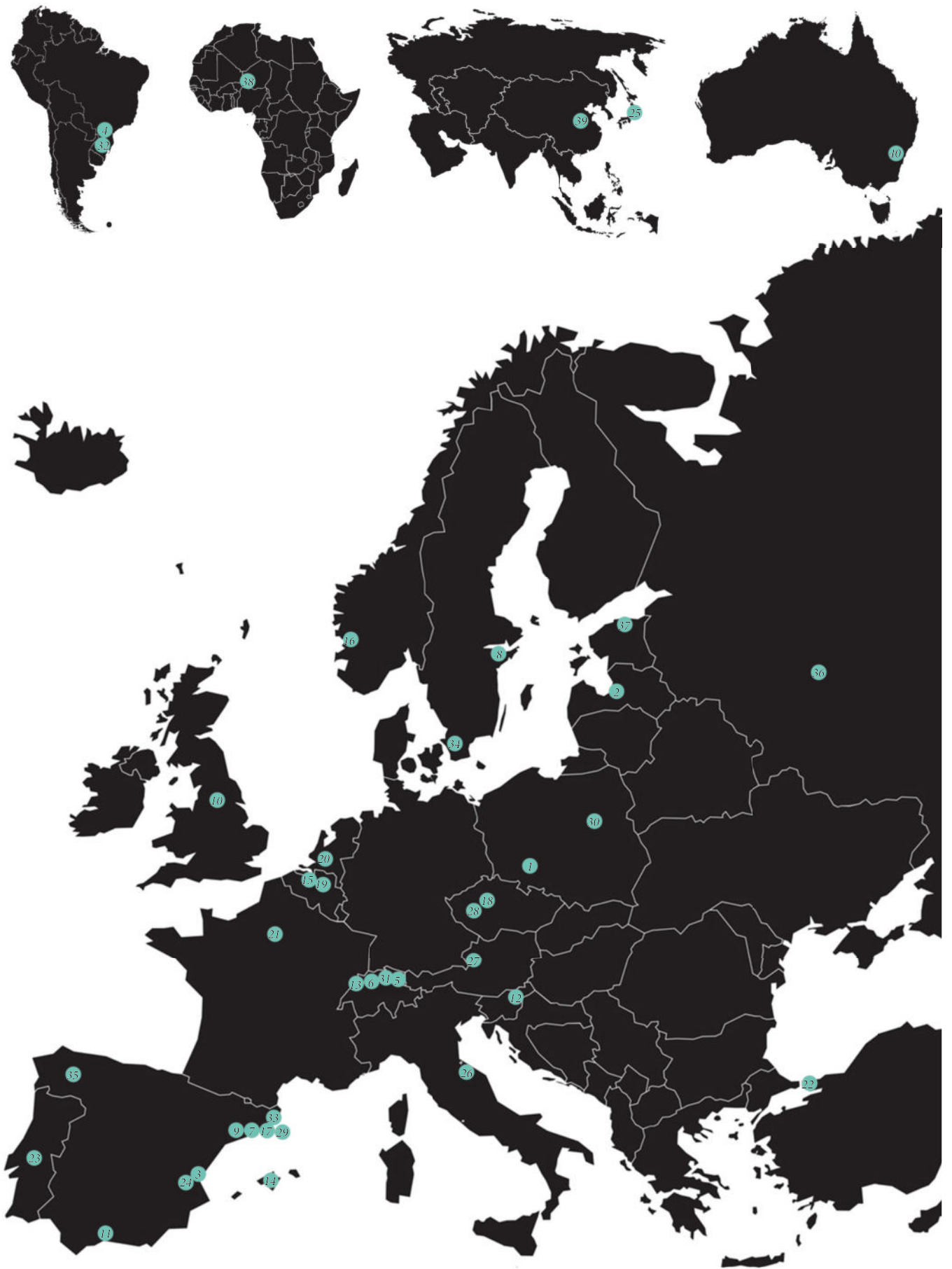
Pro nalezení odpovědi nám má posloužit 40 příkladů tržnic postavených během posledních 20 let s 5 výjimkami. Výjimečnými případy jsou tři tržnice postavené na počátku minulého století, jeden přelomový, inovativní příklad ze 70. let a jeden zatím nepostavený projekt, jehož výstavba je plánována na rok 2022. Chceme porovnat, co se stavělo, staví a plánuje, ale pořád v uchopitelném měřítku moderní doby – historii jsme se věnovali v minulé kapitole.

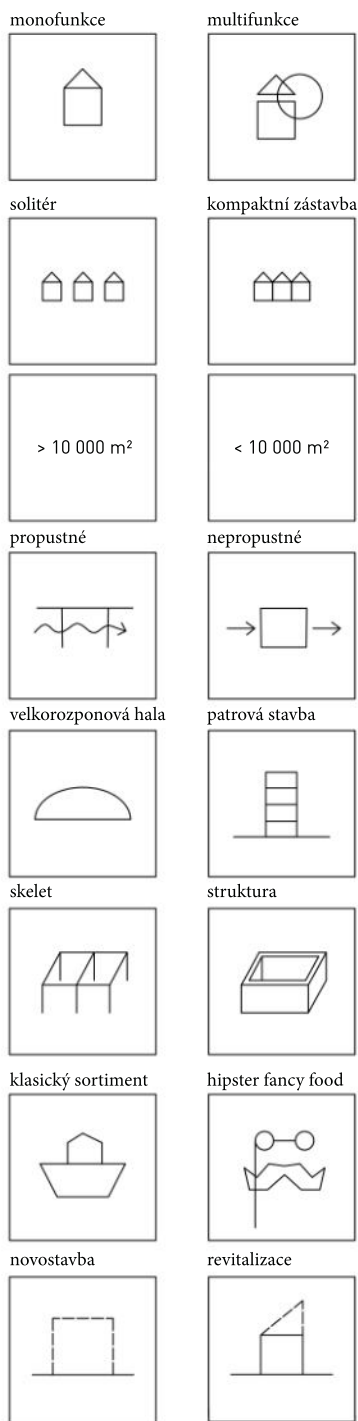
Příklady jsou seřazené podle data uvedení stavby do provozu, přestože samotná stavba někdy trvala i mnoho let. Považujeme ovšem za důležité stavby zasadit i do geografického kontextu a znázornit, kde se nacházejí na mapě. Z té si tak můžeme sami odvodit nebo dát do souvislostí podobu či rozpor příkladů a vytvořit si názor na to, jakým způsobem a do jaké míry ovlivňuje lokace návrh stavby. Původním záměrem bylo použít příklady pouze z Evropy, které jsou pro náš projekt městské tržnice v historickém centru města Prahy nejrelevantnější, pak jsme ale nacházeli stále zajímavější příklady z jiných kontinentů a rozhodli se tedy použít i minoritní zastoupení příkladů ze všech kontinentů jakožto vhodné porovnání na úrovni globálního měřítku. Z českých tržnic jsme zvolili dvě – v obou případech se jedná o znovuožití již vysloužilé stavby, pražský příklad renovuje bývalou tržnici, ale nemění zásadně její komerční funkci, zato plzeňským příkladem je revitalizace celého území bývalých hal montoven, které prošly transformací v kulturní a umělecké centrum. V závislosti na lokální a globální aspekty projektů to možná nejsou ani tak přírodní klimatické podmínky, jako spíš místní temperament, charakter a zvyky obyvatelstva, které tvoří potenciální zákazníci? Tuto analýzu necháváme otevřenou vlastní interpretaci.

Analýzy, kterým jsme referenční stavby podrobili, se zabývají jak měkkými, tak tvrdými daty. Vytváříme ucelený balíček kritérií a parametrů, kterým chceme stavby podrobit a získat tak odpovědi na naše otázky. Parametry získávající tvrdá data jsou rozloha, otevírací doba, materiály, zda se jedná o novostavbu nebo revitalizaci, druh nosného systému nebo výšková členitost. Jiné parametry cílí na měkká data – druhy zboží, propustnost či nepropustnost formy, lokace ve městě nebo míra individuality stavby v kontextu svého přímého okolí. Každá stavba tak získá svůj unikátní genetický kód složený z piktogramů a bude tak představovat svůj vlastní typ, kombinaci hodnot typologických parametrů, který nám vyloží souvislosti designu budovy s jednotlivými vnějšími i vnitřními vlastnostmi stavby.

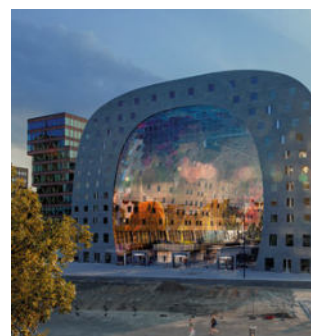
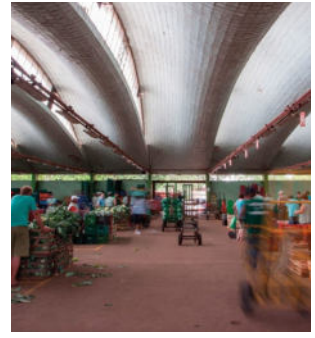
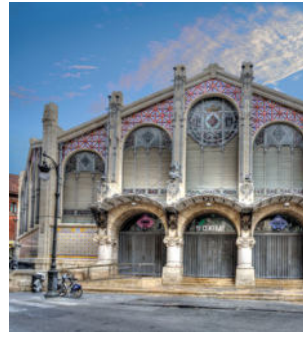
Kromě dat podložených fotografiemi, skicami a plány chceme nabídnout i krátké zhodnocení subjektivně důležitých prvků a myšlenek, které nás na tržnicích zaujaly a které nám na jednotlivých příkladech připadají inspirativní a hodné bližšího prozkoumání. Z tohoto třídíku různých opakujících se nebo naopak atypických prvků získáme nejen přehled o příkladech ze světa a jejich kvalitách, ale také nám poslouží k vyhodnocení typologických variant, které nám mohou pomoci k vlastnímu návrhu a výběru ideálních konstrukcí, materiálů, formy, struktury, ale i funkce a náplně stavby tržnice, která od pradávna fungovala nejen jako místo směny a nákupu zboží, ale měla velmi důležitý sociální aspekt jakožto místo, kde se lidé potkávali, debatovali a která také dodnes zajišťuje potřebnou sounáležitost obyvatel s lokalitou a pomáhá udržovat sousedské vazby.

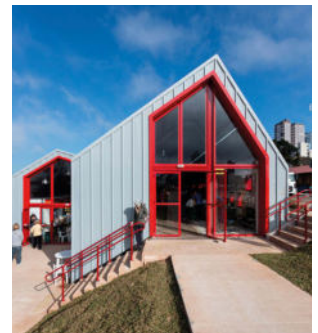
Kouzelnou vlastností jídla je, že lidi spojuje a městská tržnice tak má ambice stát se oblíbeným místem pro místní, dojíždějící i turisty a všem návštěvníkům nabídnout nejen potraviny a občerstvení, ale také potřebnou dávku přímého kontaktu s prodejci, ostatními nakupujícími i naprostými cizinci – tržnice slouží jako prostor inkluze, kterou můžeme jako architekti správným návrhem podpořit a zdůraznit.

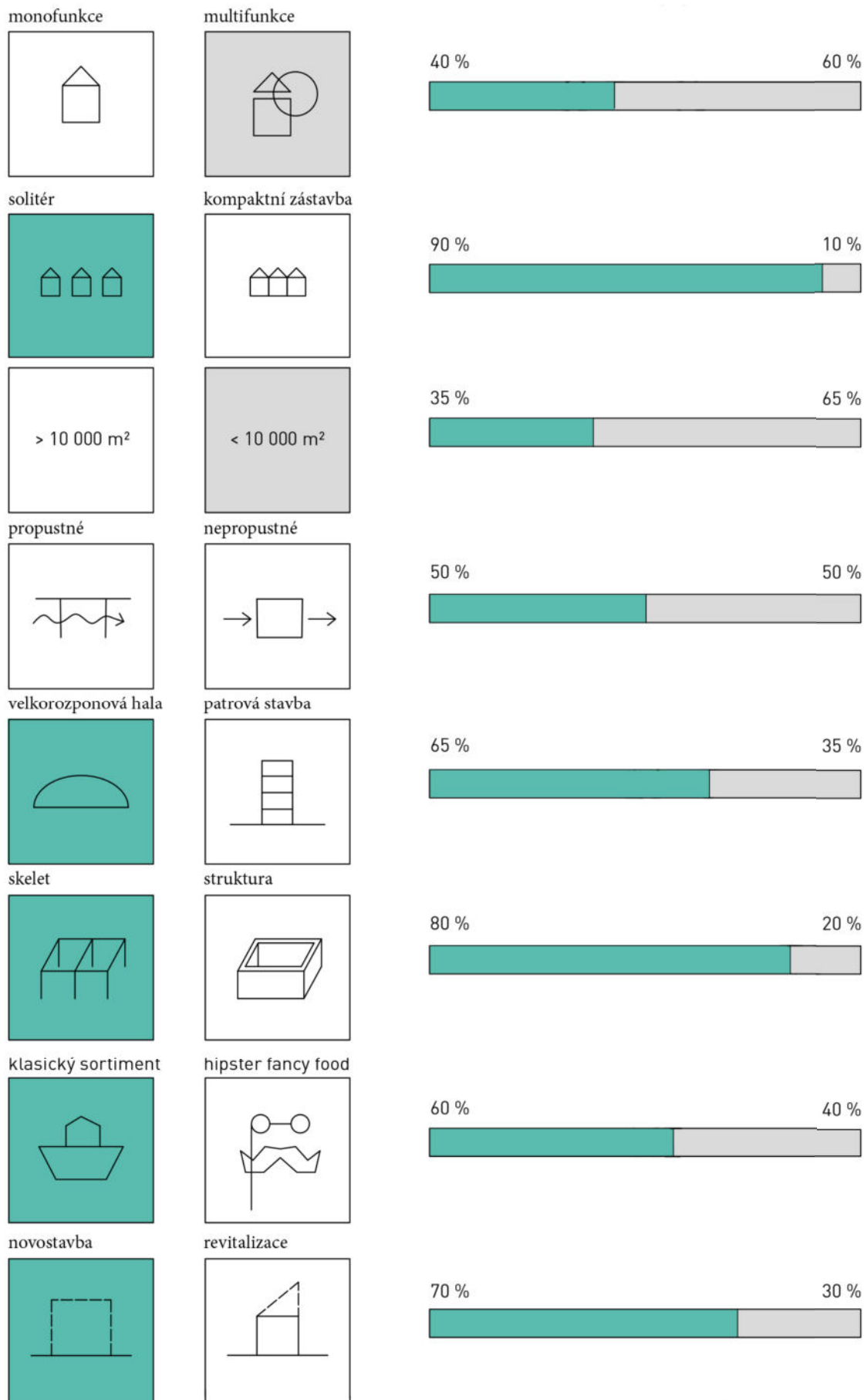

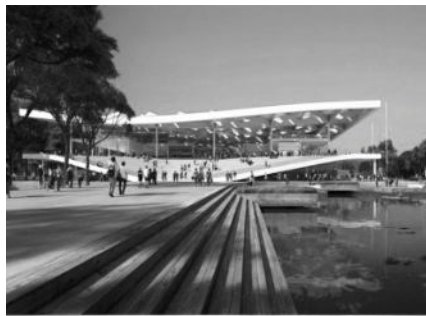

diagramy užívané při kategorizaci typologie a příkladů

lokace

14x

15x

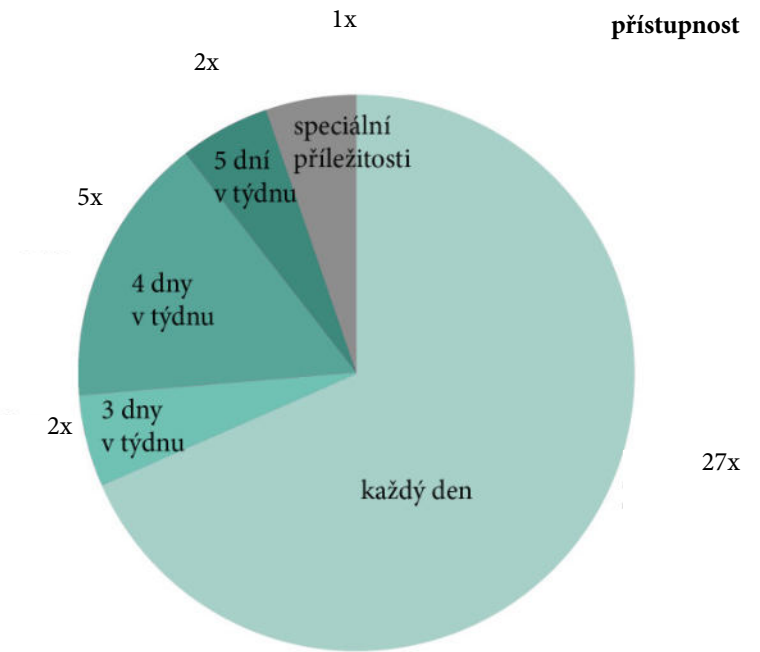
5x

4x

3x

přístupnost

materialita

25x

18x

11x

9x

K analýze jsme vybrali 40 staveb, které jsme zvolili jako vzorek tržnic pro další analýzu a porovnání především z období posledních 20 let, ale několik příkladů je i starších z první poloviny 20. století, a to z důvodu, že v sobě obsahují novější vestavbu, byly revitalizovány nebo jen dodnes patří k oblíbeným turistickým atrakcím a zároveň slouží svému původnímu komerčnímu účelu. Do výběru se dostaly i dvě tržnice, kde jedna z nich měla dočasný charakter a již neexistuje, druhá bude kvůli lukrativnímu pozemku z části zbořena a ponecháno bude jen torzo baldachýnu vznášejícího se nad venkovním tržištěm. Jako příklad z budoucnosti slouží poslední řešerše – jedná se o návrh tržnice, jejíž výstavba má začít v horizontu dvou let. Ačkoli je podobných plánovaných projektů víc, tento projekt stojí za bližší prozkoumání hlavně díky nárokům na udržitelnost a ekologii, které slibuje splnit.

Na počátku jsme si stanovili osm kategorií různých parametrů, které jsme se rozhodli mapovat s předpokladem, že výsledkem bude opakující se typ ideální městské tržnice. Některé kategorie se týkaly tvrdých dat – rozloha, otevírací doba, materiály, novostavba/revitalizace, nosný systém nebo výšková členitost. Jiné kategorie cílily na měkká data – druhy zboží, propustnost/nepropustnost struktury, lokace ve městě nebo míra individuality stavby v kontextu svého přímého okolí. Po seřazení dat a jejich párovém porovnání mezi sebou nám kompatibilní dvojice možností vytvořily poměry, které udávají, která z možností se opakovala častěji. Pro důvěryhodnost jsme výpočty udělali v polovině pátrání po řešerších, tedy s 22 příklady, a poté je porovnali s výpočty po přidání zbylých příkladů do konečného počtu a zjistili jsme, že vzorek tržnic, který jsme vybrali má dostatečný vypovídající charakter – výsledné poměry se od sebe téměř nelišily. Největší rozdíl v poměru byl u kategorie návaznosti na okolí, kdy 90 procent zkoumaných vzorků bylo solitéry a jen 10 procent tvořily tržnice umístěné do souvislé zástavby například ve formě proluky. Podobně na tom byla už jen kategorie nosného systému, kde 80 procent staveb bylo projektováno jako skelet a pouhých 20 procent jako struktura skládající se z nosných zdí. Tato dvojice parametrů nám tak udává, že se lehce stereotypní předobraz městské tržnice jakožto haly, jejíž největším benefitem je variabilita uspořádání vnitřního prostoru podle měnícího se programu v čase, shoduje s nejčastěji používaným typem tržnice i v reálné architektonické praxi. Překvapivé ovšem bylo, že ačkoli se většinou jedná o skelet, zastoupení velkorozponových hal ku klasické patrové stavbě je v poměru 65:35 a odhad, že jediným typem městské tržnice je pouze hala s výraznými příhradovými nosníky, je tedy mylný. Výhodou velkorozponové haly je, že se obejdou bez vnitřních podpěr, zato jsou ovšem omezeny výškou, a tedy je jejich užitná plocha nižší než u hal patrových a nejsou

tedy dnes využívány tak často jako v minulosti.

Vyrovnaným poměrem 50:50 jsou pak zastoupeny příklady tržnic, které mají propustnou strukturu a návštěvníci jimi tedy mohou proudit skrz, případně lze také propojit otevřením částí obvodových zdí interiér s exteriérem, spojí se tak venkovní nekryté tržiště s tržnicí uvnitř, což se hodí například při pořádání festivalů, různých akcí spojených s gastronomií, pop up food marketů nebo například i bleších trhů a bazarů. Proudí pak dovnitř a ven nejen lidi, ale i nabízený sortiment. Opačným příkladem jsou haly uzavřené, nepropustné, které sice mohou být přístupné z více stran, nejsou ovšem navrženy k přirozenému proudu mezi interiérem a exteriérem budovy.

Zmínili jsme mix funkcí, které se v tržnici mohou nacházet, porovnání mono- či multifunkčnosti nám ukazuje, že mírně převyšuje trend multifunkčních prostorů, které mají tendenci se v budoucnu snadno adaptovat nové funkci a budou tak sloužit i pokud jejich dosavadní funkce již nebude potřeba nebo přestanou být kapacitně dostatečné. Poměr ale není tak výrazně strmý. Druhým typem jsou tržnice specializované na jeden typ produktů, případně zaměřené pouze na prodej klasického sortimentu bez přidání funkcí jako jsou kavárny, restaurace, kulturní sály nebo kanceláře, či bydlení. Zde není správné volby, jedná se spíše o otázku priorit a položení si otázky, zda-li chceme dát budově funkční variabilitu a svou dobu nebo ji ukotvit k místu a času jedinou funkcí.

Další otázkou je i specializace na typ zákazníka – zde bychom se měli zeptat, jaká sociální skupina lidí je cílovým zákazníkem. Budeme navrhovat pro obyvatele okolních domů včetně babiček a rodičů s kočárky nebo pro hipstery z gentrifikované cool čtvrti? Obě dvě skupiny budou v tržnici trávit jiné množství času v jiných denních dobách a vyhledávat jiné produkty a služby, sdružovat se s ostatními nebo se naopak snažit vyřídit nákup v co nejkratším časovém úseku.

Další hodnocenou kategorií je velikost podlahové plochy, kdy jsme příklady rozdělili podle mezní velikosti 10 000 m², která se zdá být velikostně uprostřed. 65 procent je tedy menších a 35 procent větších než tato rozloha. Vypovídá to pravděpodobně o závislosti na velikosti města, ve kterém tržnici stavíme a také nám to prezentuje možnosti, jak velké nebo malé mohou tržnice být, aniž by ztratily ze své signifikance a utrpěl jejich kulturní charakter.

Posledním hodnoceným atributem, který nám tržnice rozděluje z typologického hlediska, jsou přestavby v rámci revitalizačních projektů a na opačné straně jsou to novostavby. Udržitelnost jednotlivých variant je velmi individuální a je

třeba ji pokaždé dobře prověřit jak z ekonomického dlouhodobého hlediska, tak z hlediska vlivů na životní prostředí v průběhu celého životního cyklu stavby včetně její konečné demolice. Zdá se, že cesta konverze starých průmyslových budov, je udržitelnější variantou s menšími dopady na životní prostředí, ale po výpočtu množství uhlíkové stopy vyprodukované na její opravu a revitalizaci, se možná dozvíme, že celkové náklady převýší i demolici a následnou likvidaci materiálu. To je ovšem nutné porovnat s kulturními a sociálními benefity, jako je například podpoření ducha místa, které nám můžou přinést citlivá konverze a vybrat, kterému užitku dáme přednost.

Z hlediska umístění stavby v rámci města se opakovaly polohy na břehu řeky/moře, u důležité dopravní křižovatky nebo nádraží, na náměstí v historickém centru nebo v bývalém průmyslovém areálu procházejícím řízenou revitalizací. Výrazně nejčastěji se vyskytovalo umístění na nábřeží a na náměstí, což potvrzuje tezi významnosti a kultovního charakteru městské tržnice jakožto městotvorného prvku se schopností iniciovat děje v přiléhajícím veřejném prostoru a podílet se na genezi *genia loci*.

Zajímavé bylo porovnat tak jednoduchá data jako jsou otevírací hodiny jednotlivých tržnic. Většina z nich je otevřená denně, zbylé 3, 4 nebo 5 dní v týdnu, výjimečně jsou tržnice, které se otevírají pouze o víkendech nebo ke speciálním akcím a ztrácí tak ze své energie, která v každodenních tržnicích proudí pravidelně spolu se stálým přísunem zákazníků.

Poslední porovnávání proběhlo na úrovni materiality – ocel jako konstrukční materiál dominuje, druhá nejčastější byla konstrukce ze dřeva a dalšími populárními materiály jsou beton, ať už ve formě prefabrikovaných dílů nebo monolitu, cihla a sklo, případně jiné fasádní materiály jako například keramický obklad nebo plast. Zastoupeny jsou tržnice s klasickým industriálním charakter, stejně tak futuristické haly z dřevěných nosníků.

Závěrem jsme tedy došli k poznatku, že ačkoli by se mohlo zdát, že tržnice je pouze velkorozponová hala se subtilní konstrukcí a bazilikálním osvětlením, jedná se pouze o jeden z typů tržnic, které mohou nabývat různých tvarových i materiálových forem a stejně tak být rozmanité svým obsahem a vztahem k okolí, mohou stát samostatně a určovat charakter místa, ale mohou se také začleňovat do okolní hmoty jako výplň proluky nebo jen respektováním daného systému bloků. Přístupů, jak navrhnout tržnici, je tedy mnoho, neexistuje jeden univerzální návod poplatný na jakékoli místo na světě, a proto je třeba vždy reagovat návrhem na konkrétní

lokalitu a specifické potřeby budoucích návštěvníků a tuto typologii nepoužívat jako dogma, ale naopak pouze jako přehled možných variant a zdroj inspirace.

IV KONSTRUKCE

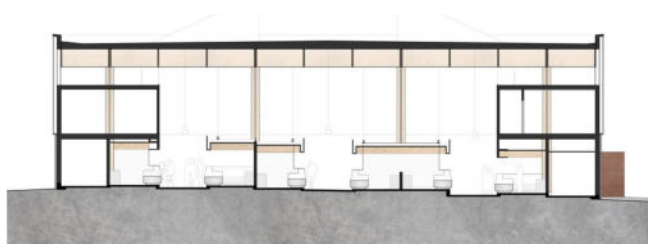
Z hlediska typologie je u tržnice převažujícím stavebním typem halová konstrukce. V principu jde o jednoduchou stavbu s minimálně diferencovaným vnitřním prostorem. Prostor musí být uzpůsoben na intenzivní provoz, při kterém místo navštíví několik tisíc lidí denně. Navíc musí být snadno zásobovatelný, přehledný a přizpůsobitelný.

Halové konstrukce mohou sledovat různé konstrukční principy. Vsměs se jedná o volné prostory s minimem vnitřních podpor, důraz je kladen také na dostatek přirozeného osvětlení. U tržnic se uplatňují především ohýbané a tlačené konstrukční halové systémy.

Ohýbané konstrukční systémy se dají dále rozdělit na deskové, vazníkové a rámové konstrukce. Tlačené konstrukční systémy se dělí na obloukové a skořepinové konstrukce. Zatímco vazníkové a rámové konstrukce se velmi rozšířily už během 19. století s rozvojem oceli jako stavebního materiálu, deskové konstrukce se více uplatňují až v současnosti.

Na následujících stránkách jsou stručně popsány jednotlivé konstrukční principy a jejich typické znaky jsou ukázány na referenčních stavbách.

OHÝBANÉ DESKOVÉ KONSTRUKCE

Principem ohýbaného konstrukčního systému je prostě uložený nebo vetknutý nosník, který přenáší svislé zatížení. V zásadě jde o jednoduchou formu konstrukce, známou už v době kamenné.

U deskového konstrukčního systému zatížení přenáší deska - prvek tuhý v podélném a v příčném směru.

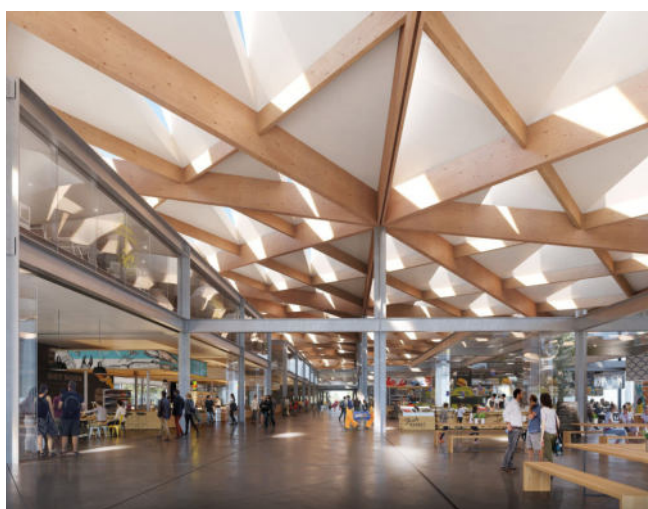
Deskové konstrukce mohou dosahovat velkých rozponů přes 100 metrů.

Östermalm Temporary Market Hall Tengbom, Stockholm, 2016

Jedná se o halovou jednopodlažní budovu, která byla postavena jako dočasná tržnice v rámci opravy historické tržnice ve Stockholmu. Hala má výšku 9-11 metrů, střešní konstrukci tvoří mřížová soustava dřevěných trámů podepřená lepenými dřevěnými sloupy.

Struktura je modulární, spojovaná ocelovými úhelníky a rychle a jednoduše smontovatelná.

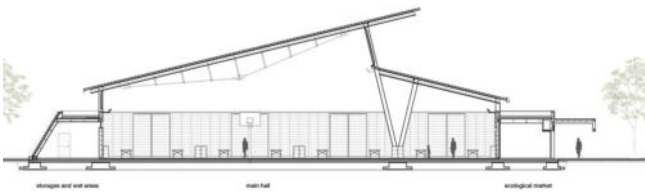

Sydney Fish Market 3XN, Sydney, 2020

Taktéž halová budova velkého měřítka. Na rozdíl od předchozího příkladu se nejedná o dočasnou stavbu.

Konstrukce sestává z velkoformátového zastřešení podpíraného ocelovou strukturou. Střeška je soustava dřevěných trámů probíhajících ve čtyřech směrech, vytvářejících úhlopříčnou síť.

OHÝBANÉ VAZNÍKOVÉ KONSTRUKCE

Druhý typ ohýbané konstrukce, sestává z vazníků pokládaných v příčném směru, hodí se tedy pro obdélný protáhlý půdorys.

Vazníky mohou být příhradové nebo plnostěnné, betonové, ocelové i dřevěné. Obecně nedosahují takových rozponů jako deskové nebo tlačené konstrukce. Výjimkou jsou girlandové sedlové vazníky se středovým kloubem a s táhlem, na rozpony až 80 metrů.

Bolluca Market Hall

Cinici Architects, Arnavutköy, 2014

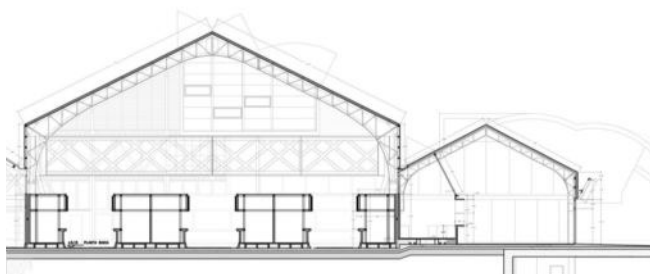
Otevřená tržnicová hala v Istanbulu, dvoulodní vazníková konstrukce s rozpony 25 a 8 metrů.

Střešní konstrukci tvoří ocelové Vierendeelovy nosníky, ztužené v podélném směru středovým ocelovým táhlem. Na této ocelové konstrukci je posazeno lehké opláštění z dřevotřískových desek.

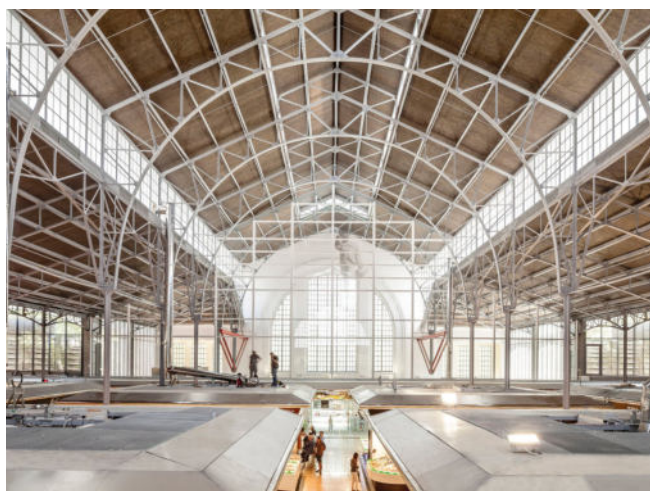
Žebroví odhalené ocelové konstrukce rytmičuje prostor a zároveň propouští světlo pod střechou.

OHÝBANÉ RÁMOVÉ KONSTRUKCE

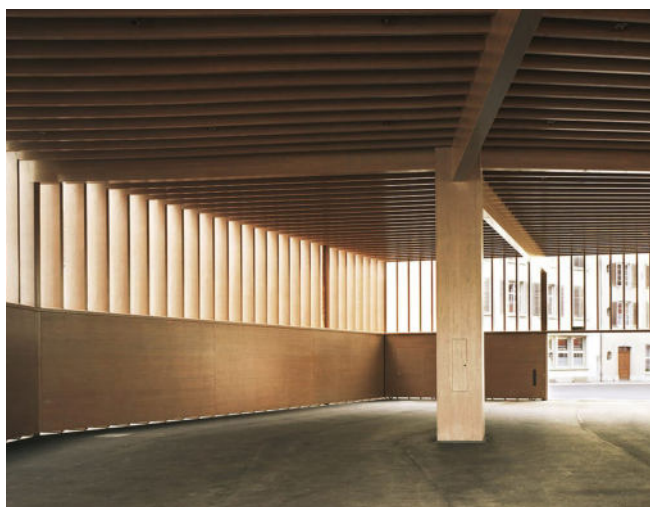

Rámová soustava vychází z vazníkové konstrukce vetknutím vazníku do sloupové podpory. Tím vzniká jediný tuhý konstrukční prvek - rám.

Ninot Market Refurbishment
Mateo Arquitectura, Barcelona, 2015

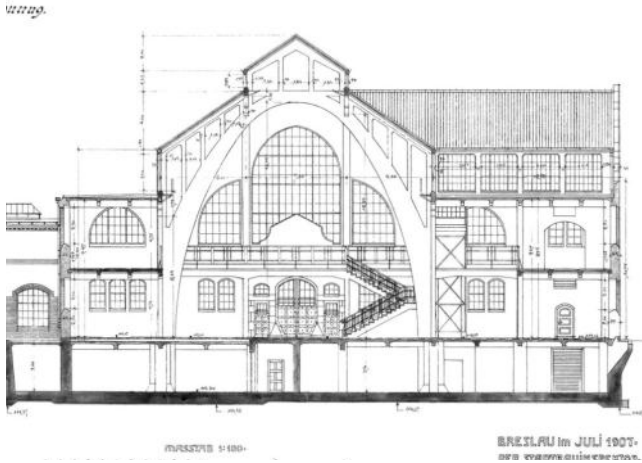
Velká halová tržnice z přelomu 19. a 20. století. Prostor je trojlodní bazilikálního typu. Konstrukci střední lodi tvoří ocelové příhradové rámy posazené na vysokých ocelových stojkách.

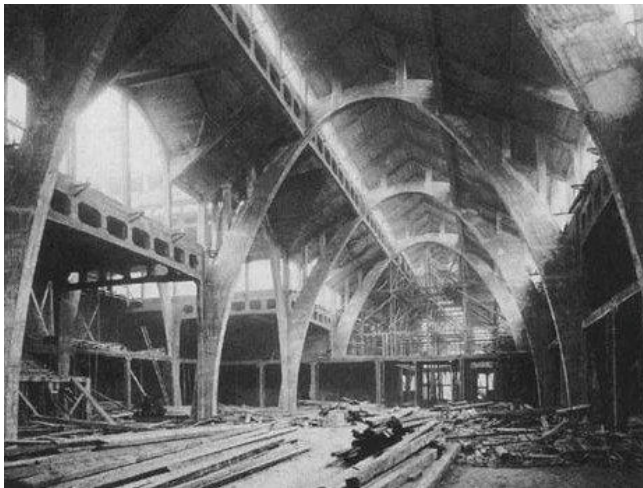
Aarau Market Hall
Miller & Maranta, Aarau, 2002

Menší tržnice v historickém centru švýcarského města Aarau. Jednoduchá rámová dřevěná konstrukce, podepřená uprostřed sloupem, od kterého se rozbíhají čtyři ztužující trámy. Stěny jsou otevřené, tvořené pouze rámovými stojkami, a propouštějí dostatek světla.

TLAČENÉ OBLOUKOVÉ KONSTRUKCE

Konstrukce je namáhána převážně na tlak, pokud její tvar odpovídá průběhu výslednice (tlakové čáry) zatížení. Navrhuje se na zatížení vlastní tíhou a sněhem, výsledným tvarem bývá parabolická křivka. Konstrukce oblouku může být plnostěnná i příhradová. Tlačené konstrukce jsou obecně únosnější než ohýbané a dosahují velkých rozponů.

Wrocław Market Hall
Richard Plüddemann, Wrocław, 1908

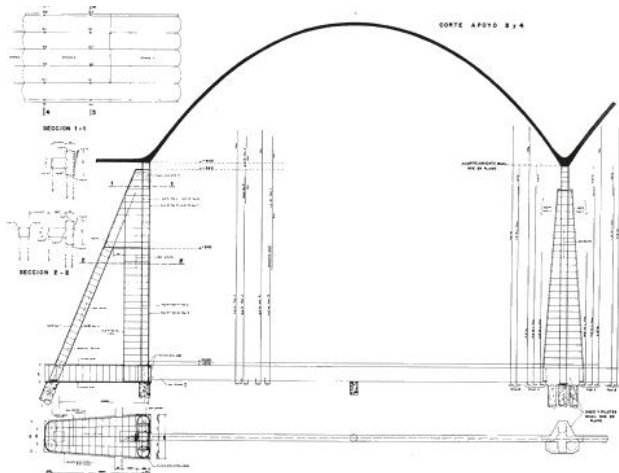
Velká tržnice ve Vratislavi, první železobetonová stavba takového měřítka. Velký halový jednolodní prostor s bazilikálním osvětlením, připomínající téměř sakrální architekturu. Konstrukci tvoří masivní parabolické betonové oblouky, ztužené v podélném směru betonovými průvlaky. Oblouky vynášejí střechu sedlového tvaru.

Markthalle Toggenburg
Walter Bieler AG + Franco Pellegrini
Toggenburg, 2005

Poměrně velká halová tržnice ve švýcarském Toggenburgu. Konstrukci tvoří dřevěné půlkruhové oblouky o rozponu 26 metrů, rozmístěné 3,8 metru od sebe. Celá konstrukce stěn a střechy budovy je ze smrkového dřeva.

TLAČENÉ PLOŠNÉ KONSTRUKCE

Princip je podobný jako u obloukových konstrukcí, jsou to konstrukce namáhané převážně na tlak. Rozlišují se dva základní typy plošných konstrukcí - klenba a skořepina.

Klenba je podobně jako oblouková konstrukce navrhována na průběh výslednice od zatížení. Je zpravidla masivní konstrukce z cihel nebo kamenů.

Skořepina je subtilní konstrukce ze železobetonu nebo kompozitních materiálů.

Tuhost je zajištěna buď s pomocí výztužných žebér, nebo tvarem konstrukce o dvojí křivosti.

Ceasa Produce Market

Eladio Dieste, Porto Alegre, 1972

Tržnicová hala v brazilském Porto Alegre, velkorozponová skořepinová konstrukce ze železobetonu. Střešní konstrukci tvoří dlouhé skořepinové desky s dvojím zakřivením, zaklepnuté nad prostorem haly.

Mezi deskami jsou mezery, kterými dovnitř proudí světlo. Vnitřní prostor je poměrně nízký, avšak rozpon střechy činí 40 metrů.

V

ATLAS PRAŽSKÝCH TRHŮ A TRŽNIC

Následující kapitola velmi stručně pojednává o historii pražských trhů a tržnic. Soustředí se na ně jako na neopomenutelné atributy veřejného prostoru již od vrcholného středověku. Jako na místa, kde probíhá především směna, ale jsou také neopomenutelnou součástí obecního dění. Tento jev se

sice ve dvacátém století ztrátou významu tržnic vytratil, i přesto je však kapitola doplněna optimistickým vzhledem do budoucna, týkajícím se minimálně dvou jediných velkých tržnic v Praze, a totiž Staroměstské a Pražské v Holešovicích.

PRAŽSKÉ TRHY A TRŽNICE V PRŮBĚHU DĚJIN

Není možné zjednodušeně popsat vývoj pražských tržnic, aniž by došlo k podrobnému popisu a rozboru vývoje pražských tržišť. Tržnice je ryze novověkým nástrojem konsolidujícím a koncentrujícím potenciál tržiště pod jednu střechu v období souvisejícím výrazně s průmyslovou revolucí a možností montování velkorozponových ocelových a litinových halových konstrukcí.

Fenomén tržnice je ve středoevropském kontextu praktický výhradně záležitostí pozdně novověkou, související s průmyslovou revolucí. Do té doby její funkci drží především klasické městské trhy, a to jak každodenní, tak týdenní, případně též speciální sváteční, spojené nejčastěji s poutěmi.

Středověký cechovní systém, fungující v převážně většině centrální Evropy od období vrcholného rozkvětu měst, které u nás nastává ve třináctém století, generoval specializované ulice či městské klastery, v rámci nichž byly provozovány určité živnosti, bezprostředně spojené s prodejem výrobků. Tento systém prodeje se vázal převážně na řemeslné výrobky a nikoliv na prodej potravin a masa a nebyl vázán na královské povolení.

Naopak právo k pořádání trhu bylo vázáno výhradně na královské povolení a odehrávalo se předem jasně stanovených a vyhrazených místech. V Praze šlo především o staroměstskou stranu, od 18. století pak zejména Havelské město, neboť samotné Staroměstské náměstí přestalo tržnímu účelu sloužit po roce 1778. Každodenní trh se orientoval na běžný denní sortiment potravin, živých zvířat, sena, slámy či dřeva a uhlí. Nejrozsáhlejší tržní oblastí byly tzv. Kotce mezi Havelskou a Uhelným trhem. Další z oblastí byl Ovocný trh. Vedle této staroměstské oblasti se každodenní trhy dále odehrávaly na Koňském trhu a na druhé straně řeky zejména na Tržišti.

Atypickým byl prodej masa, jehož skladování pod širým nebem bylo z hygienických důvodů problematické a tak již od 14. století vznikají soustředěné masné krámy, jejichž obdoby nacházíme v mnoha českých městech. Typologicky šlo o jakési prototypy tržnic bazilikálního typu, s bočními loděmi rozdělenými pro jednotlivé řezníky. Na Starém Městě se nacházely masné krámy při sv. Jakubovi, na Novém Městě pak v Lazarské ulici. Oba objekty se zachovaly do konce 19. století. Dalším specifikem byly rybí trhy, ty se odehrávaly na Dobyčtím trhu. Na denní, ale i týdenní trhy se vázal také prodej pokrmů, které měly zasytit jak prodejce, tak kupující.

Trhy byl svou strukturou jednoduchou soustavou samostatných stánků a tento systém se udržuje prakticky do konce devatenáctého století. V tržním řádu z roku 1872 jsou jednak vydefinována tržiště i mimo území Prahy – na Hradčanech, Vyšehradě, v Holešovicích a Bubnech, později též Karlíně, Smíchově, Žižkově a Vinohradech. Dále je zrušeno tržiště na Václavském náměstí a začíná koordinace výstavby společných celopražských jatek, umístěných v Holešovicích. Tato Pražská jatka jsou otevřena v roce 1895 a svůj účel plní takřka sto let. Vedle toho vzniká na rozsáhlé asanované parcele domů č.p. 405-408 na Starém Městě výstavba nové, moderní tržnice. Cílem je zajistit izolovaný prodej bez vlivu počasí, tak aby nedocházelo k narušování dojmu z velkoměstské ulice.

Tento trend pokračuje i v dalších, ku Praze přiléhajících částech: v roce 1987/6 vzniká tržnice na Smíchově, o dva roky později na Vinohradech. Nové tržnice znamenají úbytek pouličních prodejců, ti definitivně mizí od Nového roku 1901. Výjimku si udržují například Ovocný trh či Havelská ulice; v druhém jmenovaném funguje trh dodnes.

Dvacáté století ovšem znamená výrazný předěl v systému klasického trhovnictví. To je postupně, nahrazováno koloniály a obchody specializovanými na jednotlivé potraviny. Definitivní ránu klasickému trhovnictví uštěďuje socialismus, neboť individuální prodej odporuje kolektivistickému antiimperialistickému myšlení. Stávající tržnice fungují ještě nějakou dobu dále, neprodávají zde však normální trhovci, veškerá distribuce prodeje je řízena v duchu jednotného socialistického hospodářství. Smíchovská tržnice se stává dokonce běžným nákupním střediskem, které je etalonem individuálního nakupování té doby, a i přes nástup tržního hospodářství jím zůstává dodnes. Holešovická jatka jsou na plnohodnotnou tržnici přeměněna v osmdesátých letech a i přes obměnu sortimentu slouží účelu dodnes.

Myšlenka prodeje vlastních produktů samotnými trhovci se vrací až v posledních dvou dekadách. Vzhledem k absenci relevantního tržního prostoru se tak vrací k původnímu uspořádání městského trhu, ovšem jakožto trh „farmářský.“ Mobilita zařízení umožňuje umístění prakticky na jakémkoliv širším veřejném prostranství. Lokálně jsou tak trhy týdenní, lokálně prakticky trvalé. Je zřejmé, že poptávka je v tomto směru neuspokojena, neboť sterilní charakter nákupních center zdaleka nepřináší sortiment ani prostředí, které by byl vlastní všem zákazníkům. Naopak běžný trh (náplavky, náměstí apod.), stejně jako specifické food zóny (Florenc, Smíchov) přinášejí často kýžený výběr.

Vinohradská tržnice opětovně svému účelu slouží, ovšem soustředí se spíše na luxusní sortiment. Smíchovská tržnice byla transformována na Městskou knihovnu. Rekonstrukce Pražské i Staroměstské tržnice se plánují. Otázkou je, zda výsledek bude s to reflektovat

svým zaměřením poptávku. I tak by však nabídka nebyla dostačující a podpora dalším objektem podobného typu je v centrální Praze nasnadě.

TRŽIŠTĚ HISTORICKÝCH MĚST PRAŽSKÝCH

KLASICKÝCH TRŽÍŤ A TRŽNIC

STARÉ MĚSTO (CELÉ)

Staré Město bylo od vzniku Prahy nejživějším centrem každodenního pražského trhu. Ještě ve vrcholném středověku se pravidelně obchodovalo i na Staroměstském rynku, později již především v rozsáhlé obchodní čtvrti Havelského města, která si tuto svou funkci jistým způsobem uchovala do dnes, neboť zde zůstaly atributy trhu jak krytého (Staroměstská tržnice), tak otevřeného (Havelský trh).

MALÁ STRANA

Malá Strana, vzhledem k své dílčí izolovanosti, byla tak trochu světem sama pro sebe, ačkoliv šlo o královské podhradí. Rozvoj Malé Strany od 13. století vymezil přesně území Malostranského náměstí, které bylo hlavním místem konání tržišť; část denních trhů se pak odehrávala v Josefské ulici. Denní trh se po roce 1870 přesunul do ulice Tržiště. V Letenské ulici (Senné) docházelo na malostranské straně k prodeji sena. Masné krámy se až do 19. století nacházely v Tomášské ulici.

LAZARSKÁ

V Lazarské ulici se nacházely hlavní masné krámy pro prakticky celé Nové Město. Výhodou této polohy jatek byla blízkost Dobytčího trhu, odkud se přivážela živá zvířata na porážku. Původní středověkou strukturu jatek nahradila v první třetině 19. století empírová stavba trojlodní baziliky s jednotlivými řeznickými kotci v bočních lodích. Ta byla zbořena v roce 1896.

PODSKALÍ A VÝTOŇ

Podskalí a Výtoňsko, oblasti připojené k Novému Městu záhy po jeho založení, byly především místem přejímky dřeva svezeneho voraři po Vltavě do Prahy. V oblasti se nacházela významná celnice a vzhledem k obtížné dopravě dřeva též rovnou obchod. Na Výtoni se též v novověku odehrával týdenní trh zaměřený na luskoviny, obilí či krupařské zboží.

SENNÝ TRH (HAVLÍČKOVO, SENOVÁŽNÉ NÁMĚSTÍ)

Senovážné náměstí bylo jedním ve tří hlavních novoměstských náměstí. I přes užší výběr věžných potravin sloužila jeho krajinná podélná východní část až do devatenáctého století k prodeji sena, slámy a píce. Stejně tak se do této oblasti v polovině devatenáctého století uchýlil prodej uhlí a palivového dřeva, neboť bylo v dobré poloze vůči nádražím. Náměstí bylo rozděleno výrazným špalíčkem (dnes Cukrovarnický dům), na západní straně od něj se pak odehrávaly především trhy týdenní

KOŇSKÝ TRH (VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ)

Na Koňském trhu se od samotného založení Nového Města odehrával prodej naprosté většiny běžného zboží. Každodenní trh uspokojoval nabídku kompletně, výjimkou byl chleba a mouka, ty se směly prodávat pouze v rámci týdenních trhů, které zde též fungovaly. Trhy se odehrávaly jak v dolní, tak horní části náměstí. Hlavními prodejními dny bylo úterý a sobota, kdy přijížděli formani ku Koňské bráně a celou noc již předem čekali na vpuštění do města. Při týdenních trzích pak bylo Václavské náměstí pověstné pestrým výběrem chleba. Na náměstí se konala též řada výročních trhů (jarmarků), a to zejména spojených se svatováclavským kultem (od poloviny 18. století). V roce 1876 je rozhodnuto o vysazení stromořadí na náměstí. Je bourána Koňská brána, začíná se stavět Národní muzeum a je zřejmé, že trhové období na tomto nejdelším náměstí v Čechách je u konce.

DOBYTČÍ TRH (KARLOVO NÁMĚSTÍ)

Vůbec největší novoměstské náměstí bylo od začátku specializováno především na prodej živého dobytka, k němuž mělo jako jediné místo povolení. Dobytčí trh býval týdenní, později již každodenní. Trh fungoval až do vybudování společných městských jatek. Dále se na náměstí odehrával prodej obilí – ječmen pod Ječnou ulicí, žito pod Žitobranskou.

Do osmdesátých let osmnáctého století se zde nacházel výrazný slanečkový trh; tj obchod mrtvými rybami, který byl naproti radnici. Mimo to v oblasti jižní, u Faustova domu, probíhal prodej uhlí a dřeva.

TRŽNÍ PROSTORY STARÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO DO KONCE 19. STOLETÍ

Jak bylo zmíněno na předchozích stranách, Staré Město bylo do úplného konce devatenáctého století prakticky hlavním prostorem Prahy, kde docházelo k obchodu. Specializované tržní ulice se nacházely zejména v území Havelského města, kam se po zrušení obchodování na Staroměstském náměstí uchýlil i zbytek trhovců. Prodej je zde soustředěn až do vybudování Staroměstské tržnice po roce 1896.

1. KOTCE

Kotce, dnes úzká ulička, byly původně souhrnným názvem pro celou oblast od Uhelného trhu po Rytířskou, respektive Havelskou, kde se nacházel hlavní staroměstský trh. Dnešní Kotce (úzká ulička mezi Rytířskou a Havelskou) se specializovala na prodej brambor a českého koření.

2. HAVELSKÁ

Dodnes existující Havelský trh si zde prakticky uchoval svou převažující funkci, již byl prodej zeleniny a zahradních rostlin, částečně též ovoce. Před samotným kostelem sv. Havla se odehrával též prodej živých ptáků a ptačí potravy. Trh nezanikl ani po vzniku Staroměstské tržnice a prakticky, i přes odchylující se sortiment, si zachovává podnes svou podobu včetně jednoduchých dřevěných bud krytých plachtivnou.

3. RYBNÁ

Okolo Rybné ulice, poblíž staroměstských jatek, se nacházel jediný pražský trh s živými rybami až do devatenáctého století, poté se přesunul obchod s rybami směrem k Vltavě.

4. JAKUBSKÁ

V Jakubské ulici se nacházela jediná staroměstská jatka spojená s prodejem zabitého dobytka, který se na denních trzích prodávat nesměl. Šlo zejména o hovězí, skopové a vepřové. Objekt přiléhá k areálu kláštera a byl částečně zbořen v průběhu devatenáctého století. Svou funkci plně ztratil po vzniku Pražských jatek v Holešovicích.

5. RYTÍŘSKÁ

Rytířská ulice byla historicky jakousi hlavní ulicí pro prodej živočišných produktů. V úseku od Uhelného trhu po Můstek se prodávaly zejména mléčné produkty – sýry, vejce, máslo. Dále směrem od Můstku po Havířskou se obchodovalo zejména s živou drůbeží – proto Husí trh. V Rytířské probíhal prakticky denní trh od rána do poledne, jako v jiných okolních ulicích. Souhrnně se nazývala ulice Vaječným trhem.

6. UHELNÝ TRH

Uhelný trh sloužil historicky jak pro prodej běžných denních potravin, tak drobné zabité drůbeže. Později byl v 19. století rozšířen i o běžné výrobky pro domácí potřebu. Specifikem Uhelného trhu hlavně v druhé polovině 19. století byl prodej květin.

7. OVOCNÝ TRH

Původně tzv. Královská třída se přejmenovala na Ovocný trh koncem 19. století právě proto, že se sem přesunul z Malého náměstí prodej ovoce, a také prodej zpěvného ptactva z Havelské ulice.

8. STAROMĚSTSKÁ TRŽNICE

Staroměstská tržnice od architekta Jindřicha Fialky vzniká mezi Rytířskou a dnešní ulicí 28. října v devadesátých letech 19. století. Tím prakticky zanikají denní i týdenní trhy na Starém Městě, respektive vůbec v celé vnitřní Praze.

MODERNÍ PRAŽSKÉ TRŽNICE

Historické tržnice 19. století se uplatnily charakteristicky v prostředí na Praze nezávislých měst - na Vinohradech a na Smíchově, kde vznikly v obou případech rozlehlá reprezentativní halová trojlodí s historizujícími průčelími s bazilikálními okny. Jejich kvalit, navíc ve větším měřítku, se pak pokouší tržnice Staroměstská na úplném konci devatenáctého století.

V průběhu dvacátého století se fenomén tržnice z velkoměstského prostředí s nástupem raného konzumu za první republiky a následně naopak socialismu zcela vytrácí. Výjimku tvoří bývalá jatka v Holešovicích, která se podaří transformovat na tržnici již v osmdesátých letech a funguje tak, i přes problematický sortiment, dodnes.

STAROMĚSTSKÁ TRŽNICE

SMÍCHOVSKÁ TRŽNICE

PRAŽSKÁ TRŽNICE

VINOHRADSKÁ TRŽNICE

STAROMĚSTSKÁ TRŽNICE

1893-1896

Staroměstská tržnice vznikla mezi lety 1893 a 1896 ze zmíněných důvodů na parcele domů č.p. 405-408. Došlo ke kompletní asanaci objektů a vybudování nového rozsáhlého úřednického domu do Rytířské. V něm měly být umístěny v přízemí mimo jiné kavárny a restaurace, nakonec se zde však nacházel pouze bufet pro trhovce. Samotná obchodní hala na půdorysu kříže s výraznou hexagonální kupolí nad středem se nachází za bytovým domem ve středu vnitrobloku. Výrazná litinová konstrukce od městského architekta Jindřicha Fialky, mimo jiné autora letenské vodárenské věže či několika pavilonů k Zemské jubilejní výstavě se svým rozponem a detailem provedení takřka vyrovnávala Průmyslovému paláci a v určitých ohledech i předčila Pražská jatka v Holešovicích. Charakteristické byly též duté litinové sloupy haly, které odvětrávaly rozsáhlé prostory suterénů. Směrem do ulice 28. října se nachází pouze úzké, jednoosé průčelí, zajišťující přístup z této druhé významné tepny.

V dobách nejvyššího rozkvětu se v tržnici nacházelo až 300 stánků, a to i nadále v průběhu první republiky. Postupný úpadek přichází za socialismu a v osmdesátých letech je tržnice definitivně transformována na nákupní středisko a její monumentální hala je skryta utilitárním pohledem, který se zde nachází dodnes.

Posledních deset let dochází postupně k tendenci transformovat Staroměstskou tržnici zpět k původnímu účelu. Byly zpracovány dílčí studie ateliéry SGL a edit! V současné době se o slovo hlásí iniciativa Ondřeje Kobzy a dalších osobností veřejného prostoru, jejichž záměrem je zaručit se za to, aby tržnice skutečně sloužila svému účelu: k prodeji potravin pro místní obyvatele a k jejich setkávání.

průčelí uličního domu z Rytířské

interiér haly s litinovými vazníky a dřevěným bedněním nad vestavěným pohledem

historická fotografie haly u křížení

pohled do boční lodě

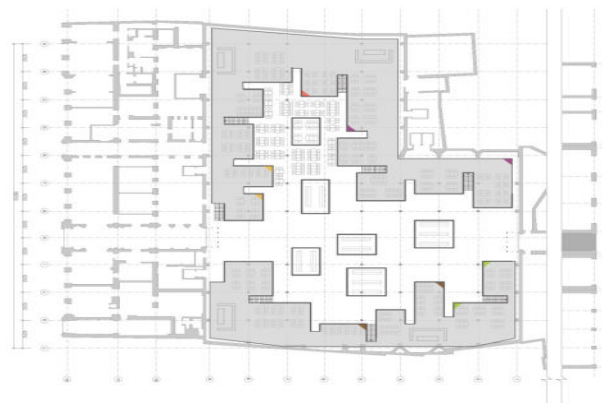
vizualizace ze studie ateliéru edit!

vizualizace ze studie ateliéru SGL

studie ateliéru edit!, řešení přízemí

studie ateliéru edit!, řešení vložené galerie

SMÍCHOVSKÁ TRŽNICE

1893-1896

Smíchovská tržnice byla postavena jako Ústřední tržnice pro drobný prodej na pozemcích původních zahrad podle návrhu Aloise Čenského mezi lety 1905 až 1908. Budova byla součástí komplexnější územní úpravy, která zahrnuje vybudování parku (náměstí 14. října) a především výstavbu sousedního Národního domu.

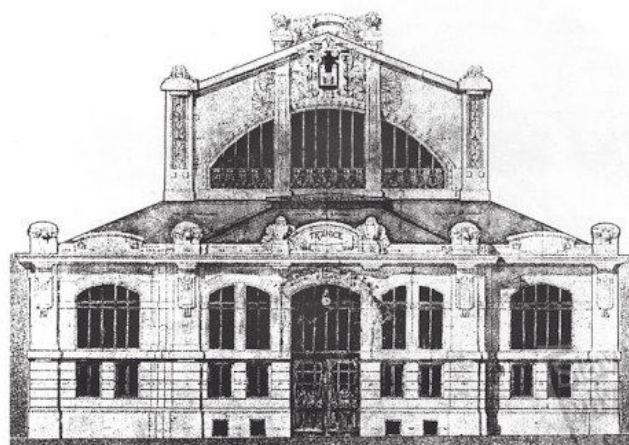
Jednoduchá secesní budova je trojlodní bazilikou s převýšenou centrální lodí. Železná konstrukce od firmy Fanta a Jiříš byla obemknuta vyzděnými částmi, v nichž se nacházela administrativa a zázemí. Secesní tvarosloví objektu se zachovalo i přes výraznou adaptaci v průběhu druhé poloviny devatenáctého století, kdy byl objekt transformován na nákupní

středisko. Drastická úprava vkládala do objektu železobetonový strop, obezdívala litinové sloupy a skrývala většinu detailů pod podhledem.

Tato úprava byla alespoň částečně napravena na přelomu tisíciletí, kdy byly prostory prvního patra adaptovány na městskou knihovnu. Zároveň došlo k úpravám i v přízemí a prostor tržnice se tak zpětně podařilo alespoň částečně akcentovat, ačkoliv je i nadále hrubě přepatrována.

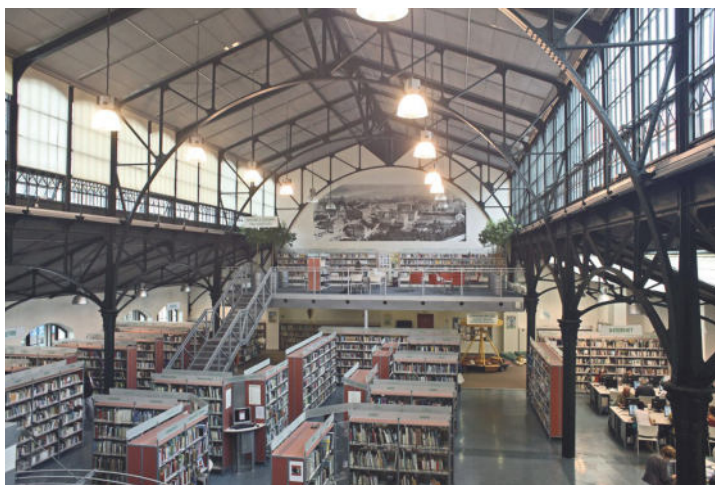
vizualizace ze studie ateliéru edit!

vizualizace ze studie ateliéru SGL

studie ateliéru edit!, řešení přízemí

studie ateliéru edit!, řešení vložené galerie

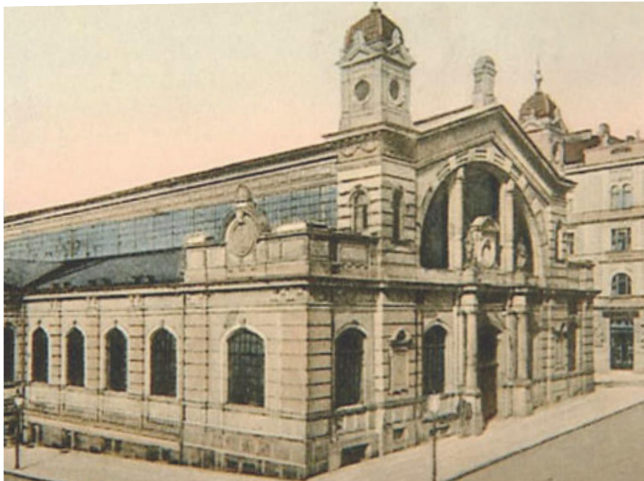
VINOHRADSKÁ TRŽNICE

1893-1896

První tržiště Královských Vinohrad vzniklo na Tylově náměstí roku 1879. Rychlý rozvoj Vinohrad i příklad Starého Města vyústil v rozhodnutí vinohradských radních vystavět moderní tržnici. Byl zakoupen pozemek při tehdejší Chocholouškově ulici (dnes Slezská) a zdejší továrna na mlýnské stroje, jejíž tovární hala byla přestavěna městským architektem Antonínem Turkem na moderní tržnici. Otevřena byla v roce 1903.

Počátkem 20. století fungovala budova zprvu jako plnohodnotné kryté tržiště, později především jako prodejna zeleniny, která fungovala až do poloviny 80. let. Provoz tehdy již přestárlé tržnice ukončil požár. Plánované demolici se po-

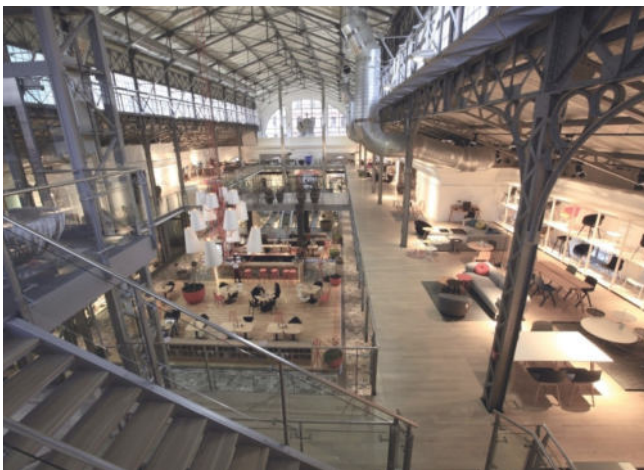
dařilo zabránit, tržnici nakonec zachránil počátkem 90. let investor, který do její rekonstrukce vložil 230 milionů korun. Ve čtvrtek 10. října 2013 přivítal nově zrekonstruovaný Vinohradský pavilon první návštěvníky.

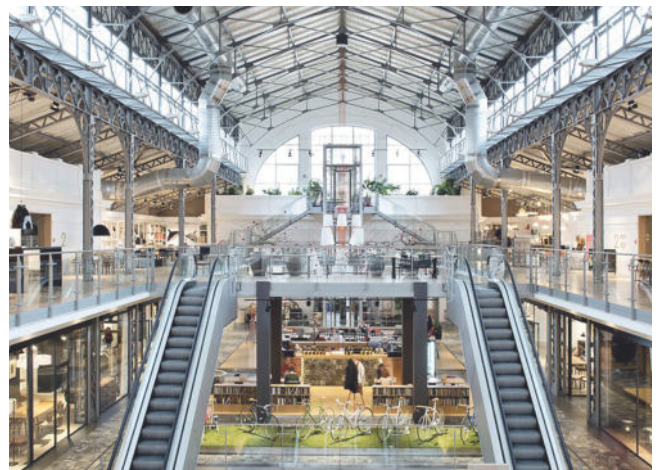
vizualizace ze studie ateliéru edit!

vizualizace ze studie ateliéru SGL

studie ateliéru edit!, řešení přízemí

studie ateliéru edit!, řešení vložené galerie

HOLEŠOVICKÁ TRŽNICE

1893-1895

Výstavba jatek probíhala prakticky ve stejnou dobu jako výstavba staroměstské tržnice. Záměr zbudování byl jediný - eliminovat v centru města zabíjení a bourání dobytka, které bylo z hygienických i estetických důvodů pro kulturu konce 19. století prakticky nepřijatelnou záležitostí.

Pro areál bylo vymezeno rozlehlé území mezi dnešní Argentinou, Jateční, Komunardů a nábřežím, a to v době, kdy zde byla zástavba v okolí prakticky nulová. Jatka tak byla absolutní periferií Prahy, v té době však již jakožto Holešovice součástí jejího katastru. Autorem celého návrhu areálu Ústředních jatek královského města Prahy byl Josef Srdínek. Cílem bylo vytvořit prostor natolik rozlehlý, aby nebylo nutné jej kapacitně rozšiřovat a aby pobral veškeré jateční úkony nejen v území Prahy, ale i okolních čtvrtí v perimetru 8 kilometrů, tedy včetně Smíchova, Vinohrad, Žižkova či Karlína.

Areál je členěn na tři části. V západní, kam vedly vlečky z nádraží v Bubnech, se nacházel prostor pro vykládku dobytka a zachlévnění, včetně prostor pro uskladnění krmiva. Haly zde jsou orientovány východo-západně. V centrální části, orientované severo-jižně, se nachází administrativní areál jatek a jateční burza. Umístěny zde byly také úřadovny Řeznicko-uzenářské banky, která zde za první republiky

sídlila. Nejvýraznější východní část pak sloužila jako technologické zázemí a především prostor pro bourání dobytka a skladování masa.

Jako jatka areál fungoval do 80. let 20. století, kdy byl přeměněn právě na tržnici, která však sloužila výhradně jako velkoobchodní areál pro distribuci zboží. Tento status si udržoval areál i přes první polovinu 90.let, kdy byl následně pronajat společnosti Delta Center na období padesáti let. Do areálu se nastěhovali především vietnamští trhovci s laciným východním oblečením a prodeji veteše. Tento neutěšený stav se v tržnici udržoval do roku 2012, kdy Hlavní město Praha usoudilo, že jednak je provozování pod patronátem společnosti nedůstojné, a navíc mu údajně dluží až 200 milionů na nájemném. Spor byl urovnán až v nedávné době a v současnosti tak provozuje Pražskou tržnici samo město.

V přípravné fázi je projekt studie pro budoucí využití. Souběžně jsou některé haly využívány k obchodním (Alza) či kulturním (Jatka 78) účelům.

Celý areál je i přes žádost Prahy stále chráněn jako kulturní památka, stejně jako některé dílčí objekty, které mají taktéž svou vlastní ochranu.

vstupní brána do areálu s alegoriemi Trhu a Jatek

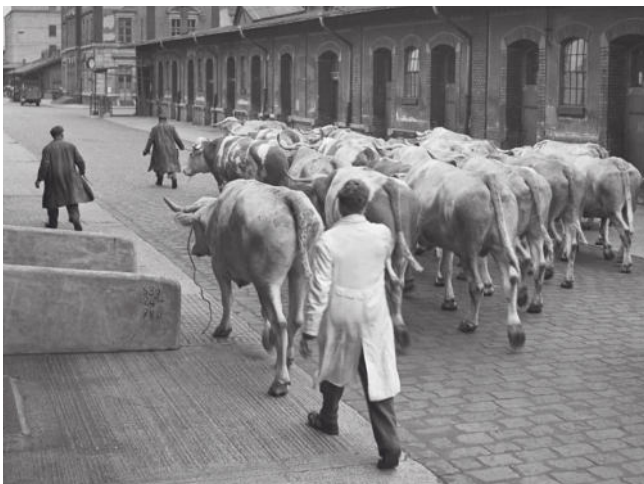
celkový pohled na tržnici z ptačí perspektivy

hala 22, v níž funguje pravidelně farmářský trh

běžná podoba prostor před pavilony ještě pár let zpátky

historické foto jatek

celkový pohled na jatka

původní vizualizace od Delta Center

celkový pohled ze studie zpracované pro Delta Center

VI MÍSTO

Praha poskytuje nepřehledné množství míst, kde by bylo možné o umístění tržnice uvažovat. I když vezmeme v potaz tržnice stávající (zejména Staroměstská, Pražská), stále lze říci, že potenciální poptávka je natolik neuspokojena, že lze o objektu podobného účelu uvažovat prakticky kdekoli v širším centru Prahy.

Významným fenoménem posledních let jsou sice farmářské trhy, ty však pouze substituují nenaplněnou poptávku. Jsou efemérní. Mohou naplnit veřejné prostranství a zase zmizet. Stejně jako klasické trhy do devatenáctého století. Fenomén městské tržnice je ale komplexnější. Je krytou agorou, která skýtá bezpečí a zároveň prostor pro rozvinutí širších aktivit obyvatelstva, a tuto funkci nedokáže ani pravidelný farmářský trh suplovat. I z toho důvodu nebere následující kapitola přítomnost současných pravidelných farmářských trhů na zřetel, a využívá tak často některá z míst, na nichž se nacházejí (Tylovo náměstí, náměstí Republiky).

Kapitola je členěna na dvě hlavní části. V první je analyzováno stručně třicet parcel v širším centru, které by mohly mít potenciál naplnit tuto funkci. Sleduje se zde především potenciál služeb v okolí, vrstevnatost poptávky, dopravní či historický kontext místa.

Na základě této analýzy dochází k redukci uvažovaných míst. Třicet prostranství je eliminováno na pět, často ze zřejmých, často z méně zřejmých důvodů. Zřejmými jsou zejména malá poptávka, problematické dopravní vazby či nevyhovující kontext. Mezi méně zřejmé důvody redukce patří zejména sémantická nevhodnost umístění tržnice. Ve výsledku se tak uvažuje o prostorách mezi Washingtonovou a Wilsonovou, o Senovážném náměstí, o náměstí Republiky, o Klárově a o Tylově náměstí. Zatímco první a čtvrté jsou velkou rozlohou vhodnými pro výraznou například velkorozponovou halu, zbylé tři s ohledem na výrazně úzkou parcelu vybízejí k jednoduché, subtilní konstrukci.

Podrobnější analýza těchto míst se pak již soustředí na historický vývoj místa, jeho charakteristiku v ÚPP, ale též topologický výraz či specifickou identitu. Cílem je prověřit, že všechna místa mají svébytný nárok pro vznik takovéto instituce, a to i přestože častokrát nejsou v žádné kategorii územně plánovací dokumentace uvedeny jako zastavitelné. Pět míst je výchozím podkladem, na základě něhož bude vznikat nárys budoucího řešení městské tržnice pro Prahu, a to ve všech jejích typologických významech.

1. Washingtonova
2. Senovážné náměstí (2 pozemky)
3. Lotyšské náměstí
4. Náměstí Republiky
5. Staroměstské náměstí
6. Náměstí Miloše Formana
7. Dvořákovo nábřeží
8. Karlovo náměstí
9. Zitkovy sady
10. Nádraží Vyšehrad
11. Náměstí 14. října
12. ÚAN Florenc + Negrelli
13. Na Františku
14. Pražská tržnice
15. Kasárna Karlín
16. Letenské náměstí
17. Hradčanská
18. Lotyšská
19. Rohanský ostrov
20. Florenc
21. Ortenovo náměstí
22. Parkoviště u Výstaviště
23. Stalin
24. Klárov u řeky
25. Tylovo náměstí
26. Tyršův dům

- 1 WASHINGTONOVA
- 2 SENOVÁŽNÉ NÁMĚSTÍ
- 3 NÁMĚSTÍ REPUBLIKY
- 4 KLÁROV

- 5 TYLOVO NÁMĚSTÍ

SENOVÁŽNÉ NÁMĚSTÍ

Při hledání vhodného místa pro soudobou tržnici ve městě je nutné zohlednit množství faktorů, které mohou zásadně ovlivnit její budoucí fungování. Důležité jsou nejenom vhodná poloha, dopravní dostupnost a návaznost na okolí, ale taky i genius loci daného místa. Historický vznik a vývoj měst nedílně souvisí s provozováním obchodu na jejich významných bodech, kde je soustředěna většina společenských dějů. Jedním z takových míst ve městě je bezpochybně náměstí.

Senovážné náměstí se nachází v historickém centru Prahy a je jedním z hlavních novoměstských náměstí. Samotný název odraží jeho původní funkce: na tomto místě dříve býval senný trh a senná váha. Tržiště na náměstí fungovalo až do 19. století.

Jako každé historické náměstí je i Senovážné obklopeno významnými objekty. Hlavní dominantu náměstí tvoří Jindříšská věž, která je propojená pomocí klenutého průchodu s budovou Cukrovarnického paláce. Do náměstí je taky obrácená

významná novorenesanční budova bývalé Plodinové burzy, kde dnes sídlí Česká národní banka. Náměstí má dobrou dopravní návaznost - projíždí zde několik tramvajových linek. Také má velmi příznivou polohu kvůli blízkosti Václavského náměstí, náměstí Republiky a Hlavního nádraží.

Dnes je náměstí rozděleno tramvajovou trati na dvě části odlišného charakteru. Západní jeho část je celá zpevněná a slouží jako parkoviště, východní je parkově upravená a je využívána pro rekreaci. Při zkoumání daného pozemku bylo rozhodnuto se pro účely dalšího zkoumání zaměřit na jeho západní část (č.p. 2330/2).

HISTORICKÝ VÝVOJ

Senovážné náměstí se nachází na území Nového Města, které bylo založeno Karlem IV. 8. března 1348. Už ze zakládací listiny je zřejmé, že Karel IV. usiloval o to, aby se Starým Městem tvořilo Nové Město jedno tělo, jeden celek, aby užívalo stejných práv a stejných výsad tak, že se bude přihlížet ke zvyklostem staršího města. Obyvatelé nově vznikajícího města byli na dvanáct let osvobozeni od královské berně, získali povolení různých trhů a skladů zboží. Během jediného roku sem přesídlili ze Starého Města kováři, koláři, sladovníci, pivovarníci a další řemesla. Tím se ulehčilo Starému Městu od hlučných a hřmotných živností, ale zároveň se tak posílilo podnikání nově vznikajícího města.

Název místa je odvozen od **Senného trhu**, který podle původních plánů měl být centrálním tržištěm dolní části Nového města. Prostor začínal u kostela sv. Jindřicha a končil u hradeb města. Samotný denní život se soustředil kolem dřevěného stavení, kde bývala váha a kde se opravdu vážilo seno. Dominantou samotného náměstí byla a je Jindřišská věž, která byla dokončena v roce 1476, a kterou ještě na počátku 20. století spojoval most z rozlehlou budovou císařského paláce. Je nejvyšší volně stojící zvonice v Praze. Prodléla několik požárů a nepřitelem jí byl i silný vítr. Po požáru byly v roce 1745 provedeny barokní úpravy a v roce 1880 ukončena regotizace arch. Josefem Mockerem. Kostel sv. Jindřicha a Kunhuty je vlastně jakousi vstupní branou do náměstí, kolem něj byl i hřbitov. Po celé východní délce od Jindřišské věže se nacházely krámy a stany obchodníků.

Novoměstské domy kolem náměstí byly poměrně malé, a tak největší měl jen tři podlaží, v přízemích domů byly většinou řemeslníci, krámky a hospody, v prvních patrech bydleli majitelé domu nebo nájemníci, ve třetích patrech většinou čeledníci či služky. Prodávaný materiál byl příčinou neustálého nepořádku a až do konce osmnáctého století mělo toto náměstí spíše venkovský zabahněný a špinavý ráz.

V devatenáctém století se ale situace začala výrazněji měnit. Místo obchodníků s krmivem pro dobytek se zde začaly objevovat různé cirkusy a zábavné boudy, ale ty v první polovině století vytlačil zase obchod, tentokrát s přerůzným zbožím obchodníků a řemeslníků. Konec devatenáctého století byl také počátkem změn názvů. Protože klasická funkce již dávno zmizela, radní se rozhodli v roce 1896 změnit jméno na Havlíčkovo náměstí. V průběhu času náměstí bylo ještě několikrát přejmenováno (v různých obdobích mělo taky názvy: Soukupovo náměstí, náměstí Maxima Gorkého), ale po roce se 1989 rozhodlo, že náměstí se vrátí ke svému názvu z renesančních dob a pod názvem Senovážné je známo i v dnešních dnech.

Založení Nového města

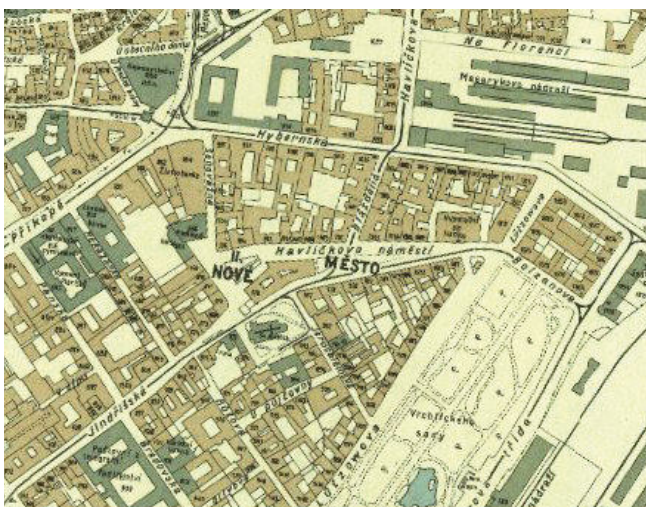
Náměstí bylo založeno roku 1348 na části osady Chudobice jako hlavní náměstí dolního Nového Města určené tržím se senem a obilninami.

Až do doby josefinské bylo povolování trhů jedním z královských privilegií. Města získávala toto právo či regále nadáním krále, jím byla i pozdější platnost, případné změny potvrzovány. Praha byla odedávna nejdůležitějším obchodním centrem nejenom Čech, ale v dobách svého hospodářského rozmachu státu zaujímala přední místo v středoevropsém obchodě.

Spojování měst

Dvorským dekretem císaře Josefa II. z 12. února 1784 bylo Nové Město spojeno s dalšími třemi pražskými městy v jednotné královské hlavní město Prahu. Na Novém Městě vyrostly nejvýznamnější budovy, které měly reprezentovat obrozené české národní společenství. Nově upravena byla všechna náměstí Nového Města, byly zřízeny parky, proměnné třídy a nábřeží, provoz zahájila koňská a poté i elektrická tramvaj. V postupně rušeném hradebním obvodu Nového Města nalezla své místo tři nejdůležitější pražská železniční nádraží.

Dvacáté století

Průmyslová revoluce přinesla s sebou značný technický pokrok a v průběhu jednoho století se Praha značně změnila. Zvýšené požadávky na hygienu při prodeji a vznik nových zákonů značně ovlivnily vedení trhů. Například zákaz pouličního prodeje a jiné ustanovení změnil dosavadní ráz pražských trhů, včetně Senovážného náměstí. Prodej byl přesunut z náměstí do krytých tržnic, například do Staroměstské tržnice. Ještě výrazněji se odrazily nové požadávky a formy obchodu na rázu trhů týdenních a výročních, jež ztratily svůj bývalý charakter, ale i význam.

Jindřišská věž

První zmínky o původní gotické zvonici se objevují v letech 1472-1475. Nynější renesanční vzhled a hodiny obdržela r. 1577. Stojí na místě tehdejšího hřbitova. Je postavená z kamene se čtvercovým půdorysem s dvěma kordónovými římsami. Zásadní novogotické úpravy se zvonice dočkala v letech 1876-1879. Dlátovitá střecha s nárožními věžičkami podle návrhu arch. Josefa Mockera z r. 1874 je pokryta břidlicí. Věž byla opravována také v 70. letech 20. stol. a r. 2001 byla do ní umístěna vestavba, která se nedotýká stěn původní stavby.

Cukrovarnický palác

Kancelářský komplex v neobarokním stylu, tzv. Cukrovarnický palác, vystavěn v letech 1912-16 podle návrhu Josefa Záscheho. Rozsáhlý kompaktní architektonicky ucelený soliter, vyplňující trojúhelný klín vnitřního prostoru Senovážného nám. Objekt na nepravidelně protáhlém pětiúhelném půdorysu uzavírá dva dvory a západním úzkým cípem s otevřeným klenutým průchodem přiléhá k Jindřišské věži. Spolek založený v roce 1861, s prvním sídlem v Panské ulici, byl vzájemnou pojišťovnou 235 cukrovarů na území Rakouska-Uherska. V současné době probíhá jeho rekonstrukce a proměna na hotel.

Budova Národní banky (Plodinová burza)

Dům bývalé Plodinové burzy byl vystavěn v novorenesančním slohu v letech 1893 – 1895 podle projektu architekta Bedřicha Ohmanna. Jeho součástí je i přístavba z let 1928-1929, autorem projektu byl Bohumil Hypšman. V současné době je v objektu veřejně přístupná odborná knihovna, studovny, přednáškové sály, 314 místností, osm bytů a kongresový sál. V letech 1997-2000 proběhla náročná a zdařilá rekonstrukce.

TOPOLOGICKÁ CHARAKTERISTIKA

Dnešní nivelizovaná a urbanizovaná podoba Nového Města pražského nemá nic společného se středověkým stavem krajiny před založením města. Historická ikonografie a především archeologické výzkumy svědčí o existenci výrazně členitějšího reliéfu s množstvím dominantních skalisek, roklí a strží i rozsáhlým systémem dnes již zcela zaniklých či do trubek svedených vodotečí.

Založení Nového Města pražského muselo nepochybně počítat s komplikovaným vodním režimem zastavovaného území. Průchod vodotečí městskými hradbami, situování významných staveb či stavebních komplexů, rozvržení ulic a veřejných prostranství, dostatečné zásobování stavebních aktivit i každodenního provozu města pitnou a užitkovou vodou, to vše nepochybně sehrálo nezanedbatelnou roli při realizaci městského založení.

Pro vývoj předměstské aglomerace měla mimořádný vliv stará vysehradská cesta spojující oba pražské hrady, která od Vyšehradu vedla po pravém vltavském břehu až pod Pražský hrad, kde v místě dnešní Malé Strany překračovala říční koryto z prostoru pozdějšího Starého města na druhý břeh.

Podobně významná komunikace směřovala dále východním směrem do prostoru bubenského brodu v místě Poříčí.

V současné době v blízkosti Senovážného náměstí vede tramvajová trať a je situována zastávka v ulici Jindřišská. Nejbližšími stanicemi metra jsou Můstek (linka A), Náměstí Republiky (linka B) a Hlavní nádraží (linka C), které jsou v pěší dostupnosti od zkoumaného území. V okolí jsou taky dvě stanice nádraží: Masarykovo a Hlavní nádraží, které jsou významnými dopravními body celoměstského významu.

Dochovaný název Senovážného náměstí dnes jenom odraží jeho bývalou tržní funkci. V současné době se využívá jako parkoviště. Avšak neztrácí svůj význam v rámci městské čtvrti kvůli situování při něm významných budov a institucí. Směrem k náměstí jsou obráceny budovy České národní banky, Cukrovarnický palác, Jindřišská věž, Národní pedagogický institut a různé jak bytové tak objekty občanské vybavenosti.

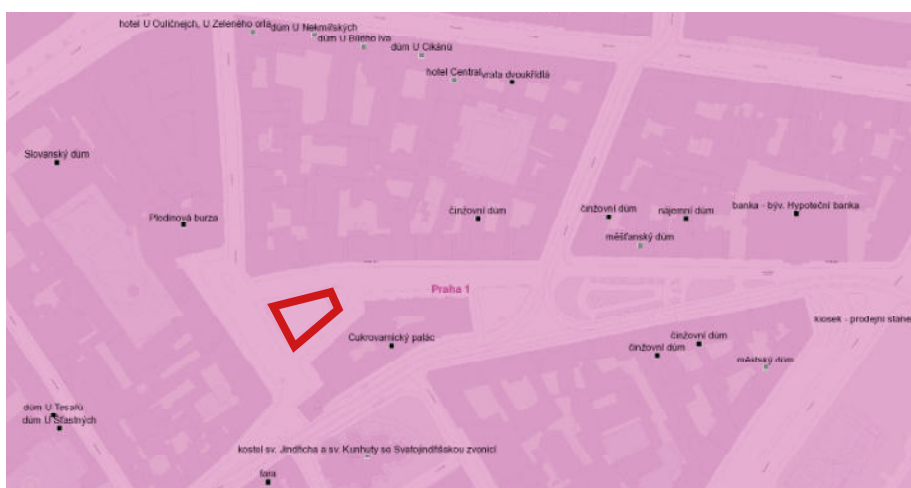

Morfologie a struktura

Senovážné náměstí se nachází na rovině ve výšce 150-200 m n.m.

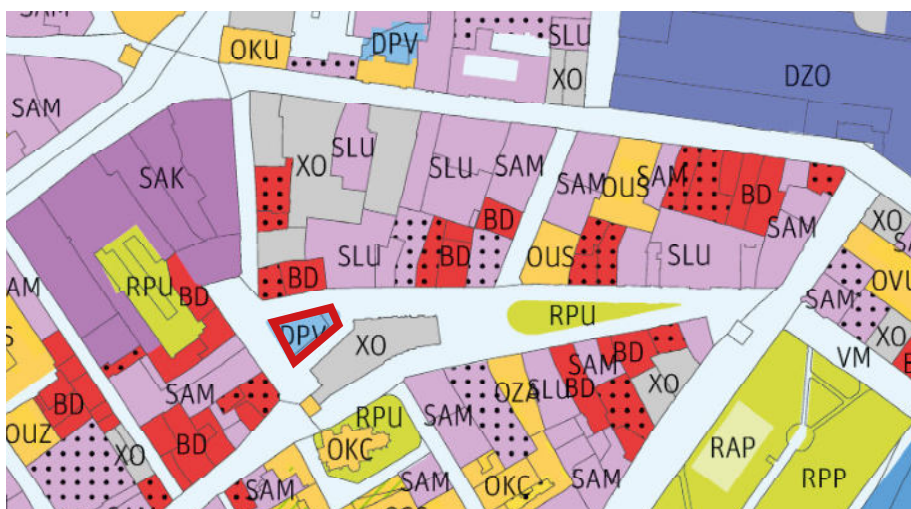
Je obklopeno blokovou zástavbou nepravidelné struktury. Okolní budovy mají výšku od 4 do 6 nadzemních podlaží. Hlavní výškovou a kompoziční dominantou je Jindřišská věž.

Celý prostor náměstí je otevřený a veřejně přístupný.

Ochrana území

Senovážné náměstí je součástí městské pražské památové rezervace a patří k vyššímu stupňu ochrany. Chráněny jsou nejen jednotlivé stavby, ale i historický půdorys, urbanistická struktura a panorama města.

Funkční využití

Dnes vybraný pozemek Senovážného náměstí je využíván jako parkoviště (DPV - parkoviště vybraná).

Směrem k náměstí jsou taky obráceny budovy s administrativní funkcí, bytovou, správní a polyfunkčním občanským vybavením. Východní část Senovážného náměstí a prostor kolem kostela svatého Jindřicha a svatých Kunhuty jsou parkově upravenými plochami.

SENOVÁŽNÉ NÁMĚSTÍ V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍCH PODKLADECH

Urbanistická koncepce hlavního města Prahy je založena na vyváženém využití a rozvoji tří historicky utvářených pásem: celoměstského centra, kompaktního města a vnějšího pásma. Celoměstské centrum je tvořeno severní částí historického jádra (Památkové rezervace v hlavním městě Praze). Územní plán ho rozšiřuje do prostorů Bubny-Zátory, Smíchov, Karlín a Vinohrady, s cílem snížit dopravní zatížení historického jádra decentralizací komerčních aktivit. Prostorové uspořádání hlavního města Prahy je specifické proporcemi a obrazem historického jádra (Památkové rezervace v hlavním městě Praze), dochovanými historickými jádry městských částí s prvky tvarosloví lidové architektury a výsledkem pozitivní lidské činnosti při tvorbě krajiny i kultivovaného městského prostředí. Uvedené prvky prostorového utváření hlavního města Prahy jsou měřítkem a limitem pro hodnocení nové výstavby v území a je nutno je chránit a rozvíjet při rozhodování v území.

Podle územního plánu využití vybrané parcely je definováno jako DU - urbanisticky významné plochy a dopravní spojení, veřejná prostranství. Veřejná prostranství (plochy DU) vymezená územním plánem v rozvojových nebo transformačních územích samostatnou plochou, lze realizovat v odlišné poloze a tvaru, i v přesahu do sousední plochy s rozdílným způsobem využití, za podmínky, že sousední plocha umístění veřejného prostranství umožňuje, a že bude zachován jeho účel a plošný rozsah.

Hlavní využití:

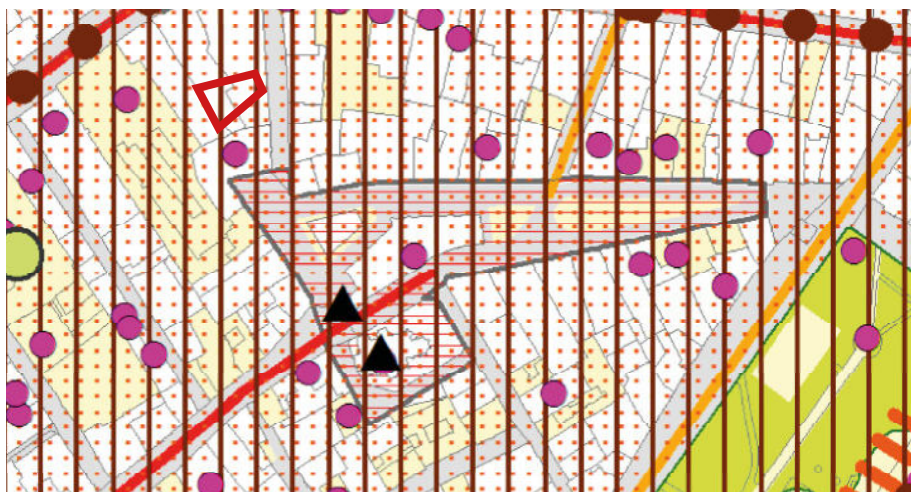
Plochy zahrnující vybraná náměstí, shromažďovací prostory, lávky a další plochy plnící funkci veřejných prostranství.

Přípustné využití:

Náměstí, shromažďovací a pěší prostory. Obslužné a nemotoristické komunikace funkční skupiny C5 a D5, cyklistické stezky, pěší komunikace, lávky. Upravené zpevněné plochy podél vodních ploch, náplavky a tělesa hrází, snížená nábřeží. Drobné vodní plochy, drobná obchodní zařízení a služby sloužící pro provoz a obsluhu veřejných prostranství, technická infrastruktura, nezbytná zařízení související s provozováním vodních ploch, zařízení přístavišť osobní lodní dopravy. Stavby, zařízení a plochy pro provoz PID. Zeleň související s hlavním využitím.

Podmíněně přípustné využití:

Pro uspokojení potřeb souvisejících s hlavním a přípustným využitím lze umístit: parkovací a odstavné plochy, podzemní parkoviště. Přesah hlavního a přípustného využití ze sousedící plochy do navrhované plochy veřejného prostranství v rozsahu nezbytně nutném k uskutečnění záměru za podmínky, že bude plocha veřejného prostranství ve stejném rozsahu nahrazena plošně souvisejícím, kompozičně zdůvodněným veřejným prostranstvím v rámci navazující zastavitelné plochy a že se jedná výhradně o vlastnický sjednocené rozvojové nebo transformační plochy nebo že budou dotčeny pozemky přerозděleny doloženou dohodou o parcelaci. Pro podmíněně přípustné využití platí, že nebude omezeno hlavní a přípustné využití.

Hodnoty

V okolí vybraného území se nachází množství nemovitých kulturních památek. Jindřišská věž a kostel svatého Jindřicha a svaté Kunhuty jsou významnými historickými stavbami, které jsou bezprostředně spojené s náměstím.

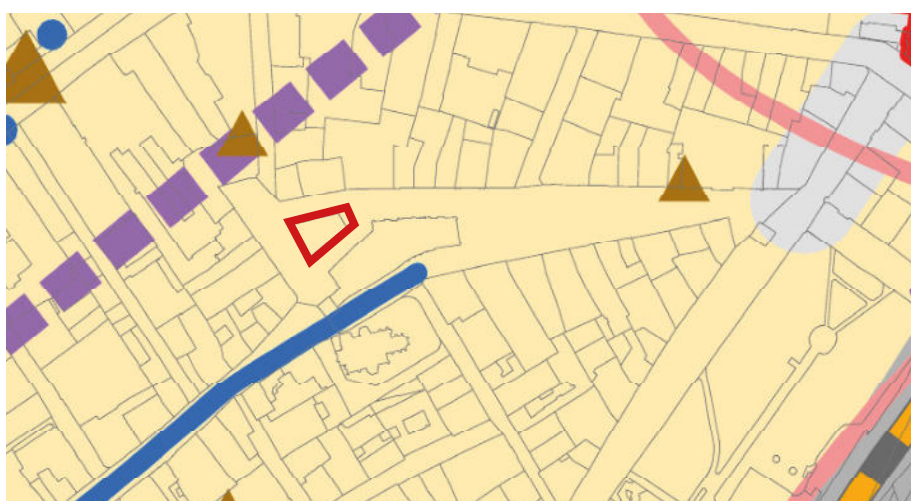
Z hlediska kompozičních hodnot náměstí spadá do pohledově exponovaného území. Vedle náměstí v ulici Hyberská vede historická urbanizační osa města.

Limity

Senovážné náměstí patří k památkové rezervaci hlavního města Prahy. Na celém území platí zákaz výškových staveb.

Dopravní komunikace určují limity a hranice vybraného pozemku. V severní části náměstí pod zemí prochází významná pražská kanalizační stoka. V ulici Opletalová vede významný vodovodní řád.

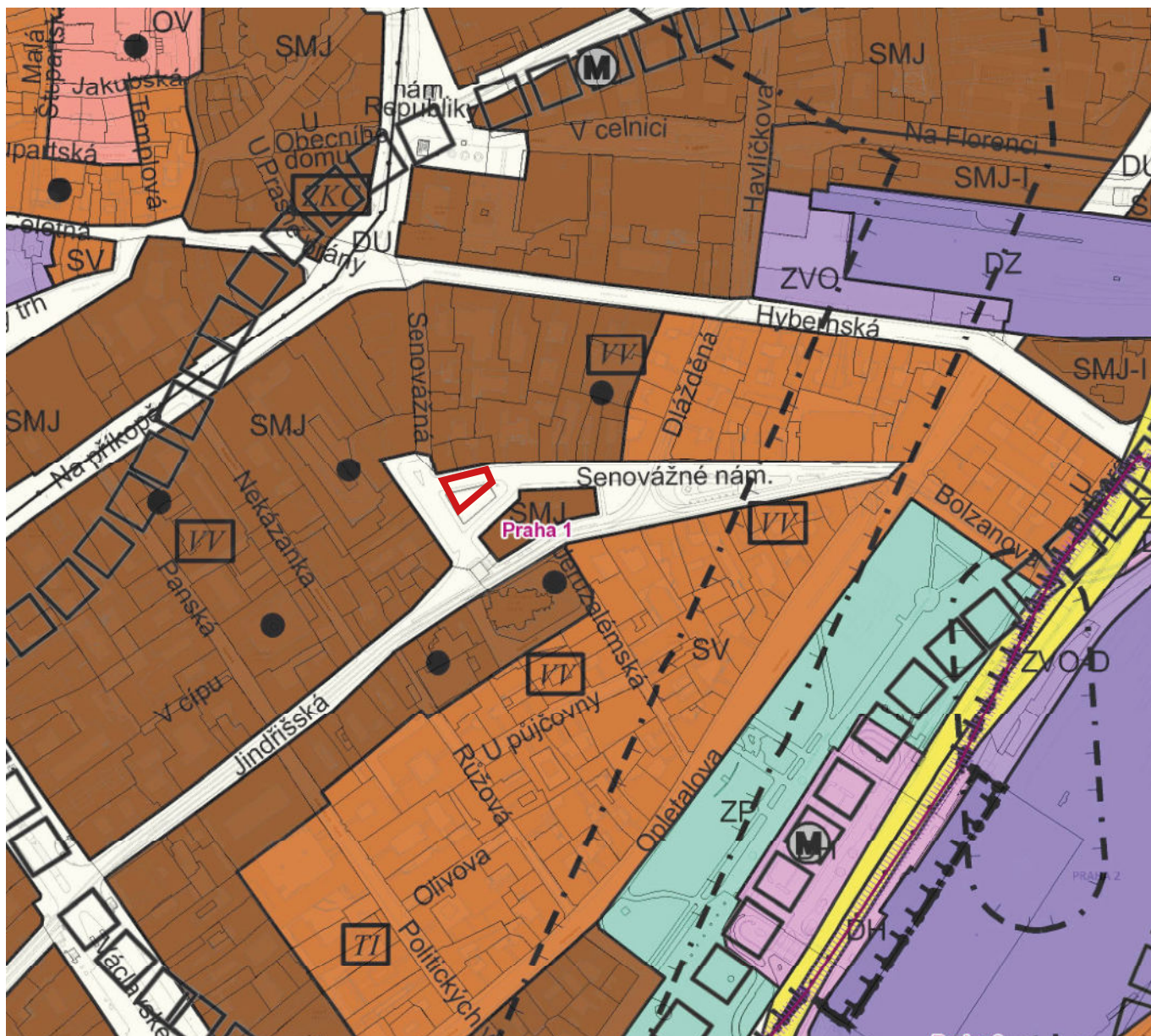
Problémy

Senovážné náměstí patří k oblasti s problémy kumulace zájmů - celoměstské centrum.

Dalším problémem je značné zatížení tramvajové trati v ulici Jindřišská.

Vedle náměstí ze severozápadní strany prochází hranice uspořádání železničního uzlu na území celoměstského centra a centrální oblasti.

V severozápadní a severovýchodní části náměstí jsou bodové zdroje znečištění ovz. REZZO2.

ÚZEMNÍ PLÁN

LEGENDA :

ZÁVAZNÉ PRVKY

PLOCHY S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ

OBYTNÉ

- OB ČISTÉ OBYTNÉ
- OV VŠEOBECNÉ OBYTNÉ
- SMIŠENÉ
- SV VŠEOBECNÉ SMÍŠENÉ
- SMJ SMÍŠENÉ MĚSTSKÉHO JÁDRA

ZVLÁŠTNÍ KOMPLEXY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ

- ZOB ORCHOVNÍ
- ZVS VYSOKOŠKOLSKÉ
- ZKC KULTURA A CÍRKEV
- ZVO OSTATNÍ

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

- DH PLOCHY A ZAŘÍZENÍ VEŘEJNÉ DOPRAVY PARKOVISTĚ P + R
- DU URBANISTICKY VÝZNAMNÉ PLOCHY A DOPRAVNÍ SPOJENÍ, VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

TRASY A STANICE METRA

PŘÍRODNÍ, KRAJINNÁ A MĚSTSKÁ ZELEN

- ZP PARKY, HISTORICKÉ ZAHŘADY A HRBITOVY

PŘEKRYVNÁ ZNAČENÍ

- T1 PLOCHA S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ O ROZLOZE MENŠÍ NEŽ 2500 m² V RAMCI JINÉ PLOCHY

OCHRANNÁ PÁSMA A CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- OCHRANNÁ PÁSMA TELEKOMUNIKAČNÍCH ZAŘÍZENÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č.127/2005 Sb.)

Z 01	Z 02	Z 03	Z 04	Z 05	Z 06	Z 07	Z 08	Z 09	Z 10	Z 11	Z 12	Z 13	N 14	N 15	N 16	N 17	N 18	N 19	N 20
-----------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

TYP STRUKTURY: rostlá

006 / Nové Město

SPRÁVNÍ OBVOD

Praha 1, Praha 2, Praha 8

MĚSTSKÁ ČÁST

Praha 1, Praha 2, Praha 8

KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ

Nové Město, Staré Město, Vinohrady

ROZLOHA

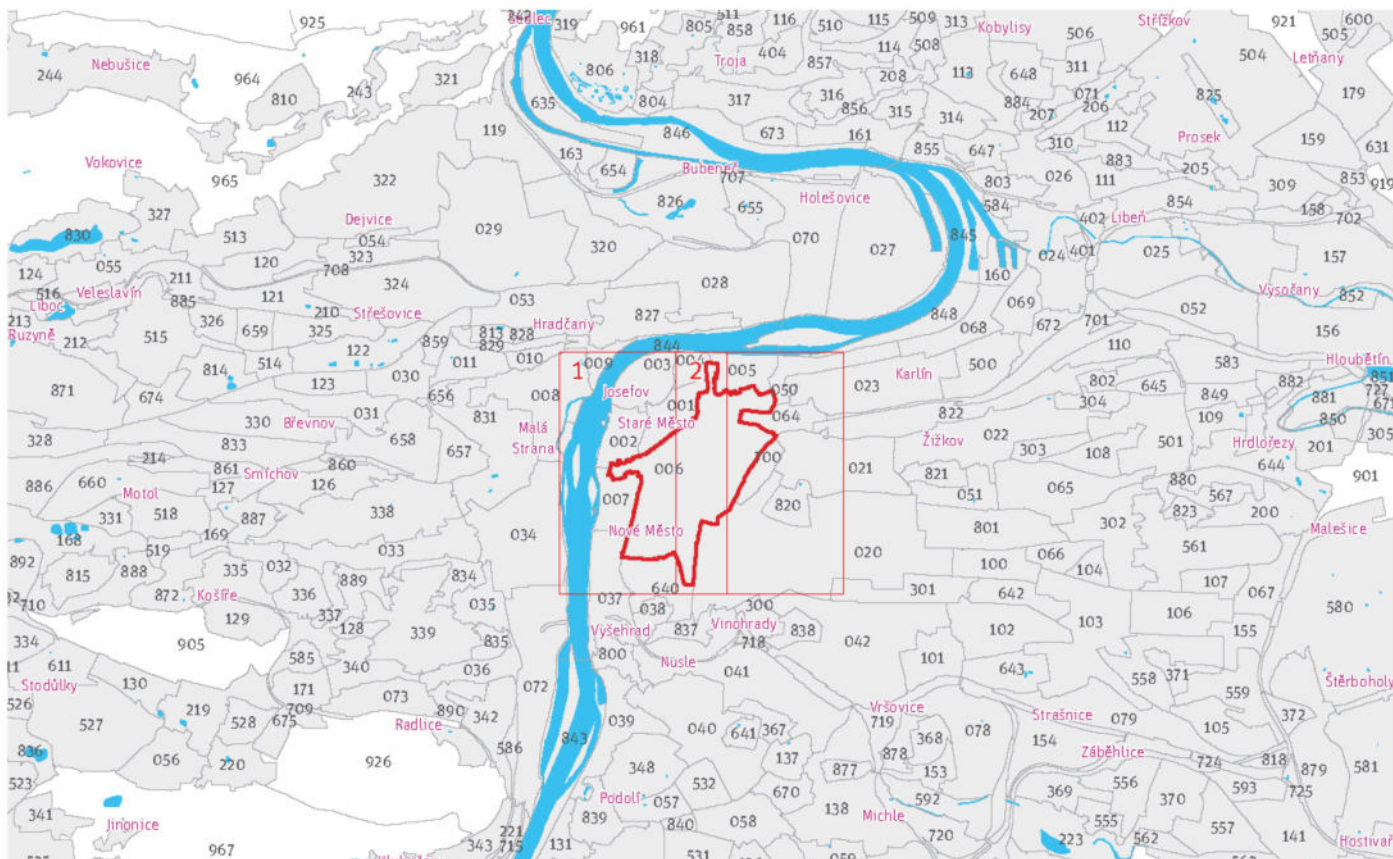
169 ha

Z ZASTAVITELNOST: zastavitelná stavební	(01) TYP STRUKTURY: rostlá
/ 0 VYUŽITÍ ÚZEMÍ: obytné	[S_c] STABILITA: stabilizovaná chráněná

CÍLOVÝ CHARAKTER LOKALITY

Chránit a posilovat cílový charakter zastavitelné stavební, stabilizované chráněné, obytné lokality Nové Město se strukturou rostlou.

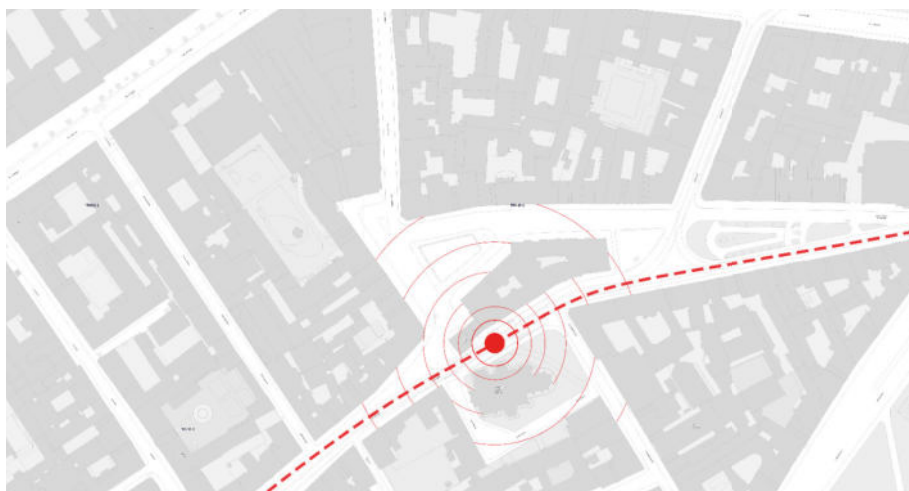
Lokalita Nové Město je vymezena jako lokalita historického jádra Prahy. Cílem navržených regulativů je zachování prostorového uspořádání a ochrana charakteristických prvků, jakými jsou zejména výšková kompozice s jednou horizontální úrovní doplněná vertikálami věží kostelů a dalších staveb, propojení uličních prostranství sítí průchodů, průjezdů, pasáží a zástavba uspořádaná do kompaktních, hustě zastavěných bloků.

MÍSTO JAKO URBANISTICKÁ OTÁZKA

Senovážné náměstí je jedním z těch míst v centru Prahy, které se může stát odpovědí na otázku vhodné polohy pro vznik tržiště čtvrtkové úrovně. Má velmi vhodnou pěší dostupnost a dopravní návaznost, a zároveň tvoří centrální bod mezi

Náměstím Republiky, Můstkem a Hlavním nádražím. Nabízené nové využití posílí vazby jak existující, tak zároveň vytvoří i nové, což je pro život města velmi důležité.

MÍSTO JAKO DOPRAVNÍ KŘIŽOVATKA

MÍSTO JAKO AGLOMERÁT DĚJŮ

MÍSTO S POTENCIÁLEM BUDOUCÍHO ROZVOJE

**PESCHERIA DEL
PORTO**

Architekt: CPIUA CECCARELLI ASSOCIATI

2015

FISH MARKET

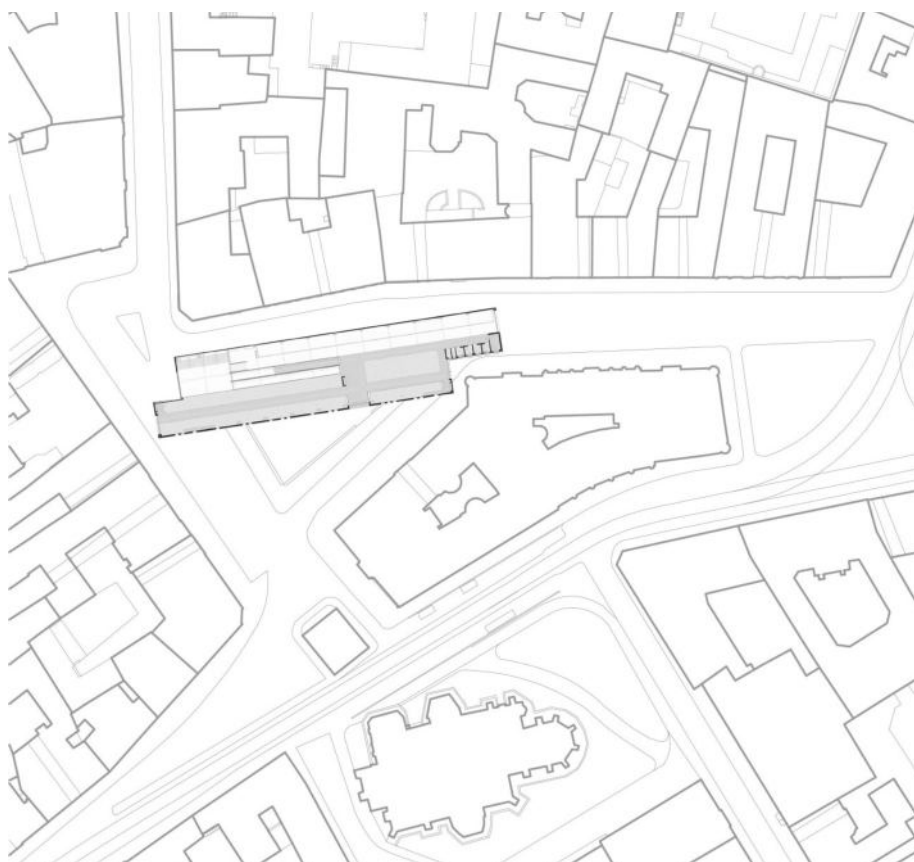
Eder Biesel Arkitekter
4260 m²
2012

ÖSTERMALMS TEMPORARY MARKET HALL

Architekt: Tengbom

2006

PARQUE DA GARE FARMER'S MARKET

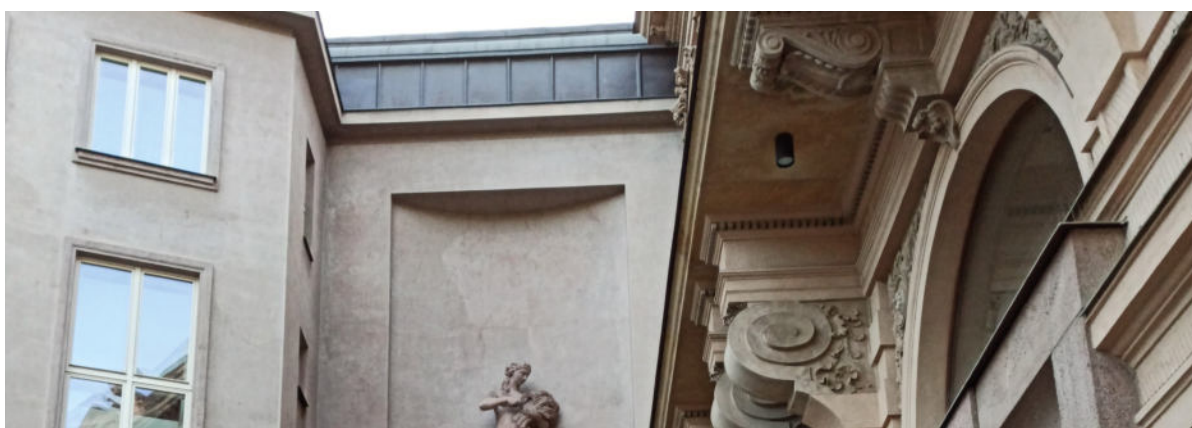
Architekt: Idom

2016

IDENTITA MÍSTA

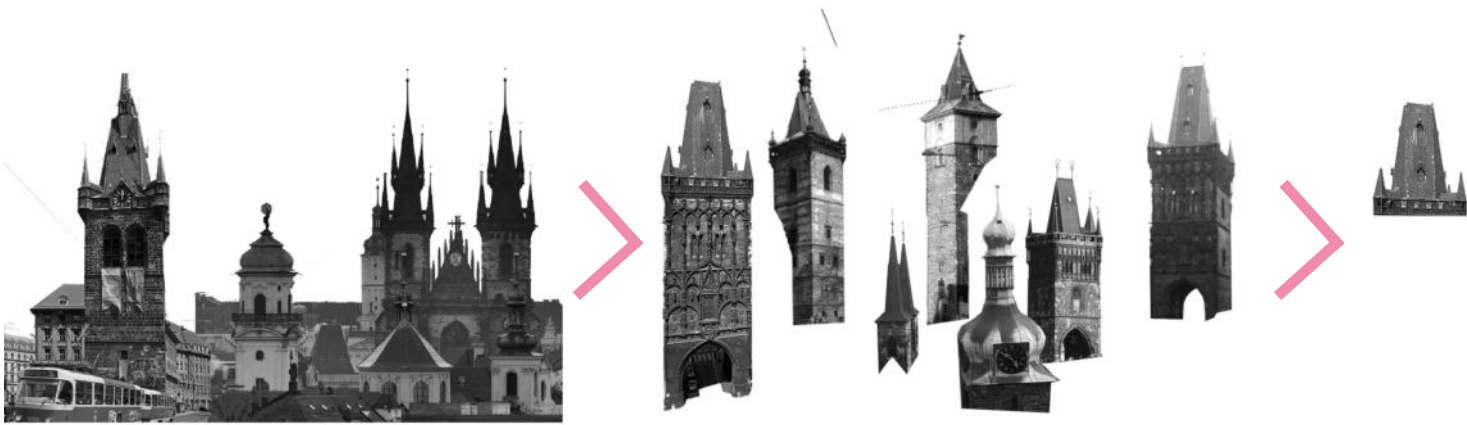
Vybrané místo má dlouhou historii, která se odrazí jak v jeho názvu, tak i v architektonickém vzhledu dochovaných budov na současném náměstí. Z hlediska funkčního využití náměstí v dnešní době nereflektuje svoji identitu a náplň jeho dějů by mohla být daleko širší a zajímavější, což jeho poloha a vazby vůči městu umožňují. Obnova tržní funkce na Senovážném náměstí v současném pojetí by mohla podpořit jeho ztracenou identitu a vytvořit nové vazby ve veřejném prostoru centra města.

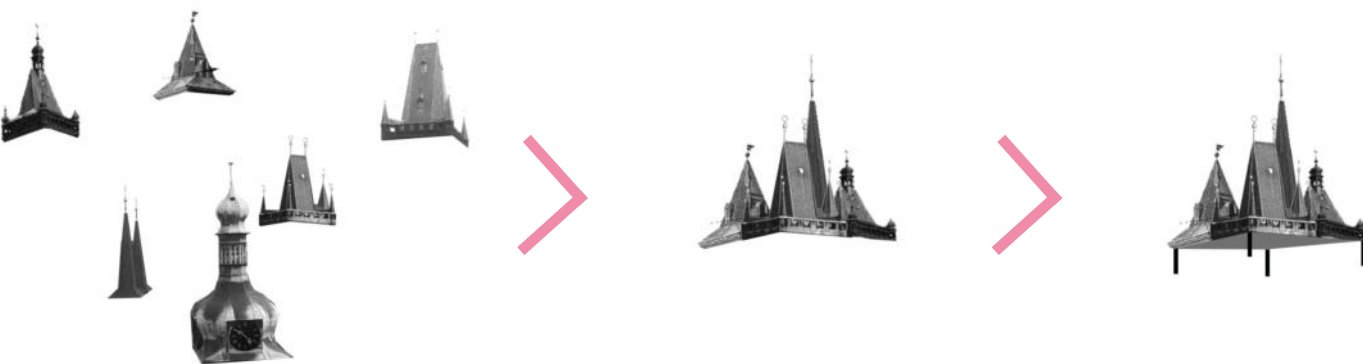

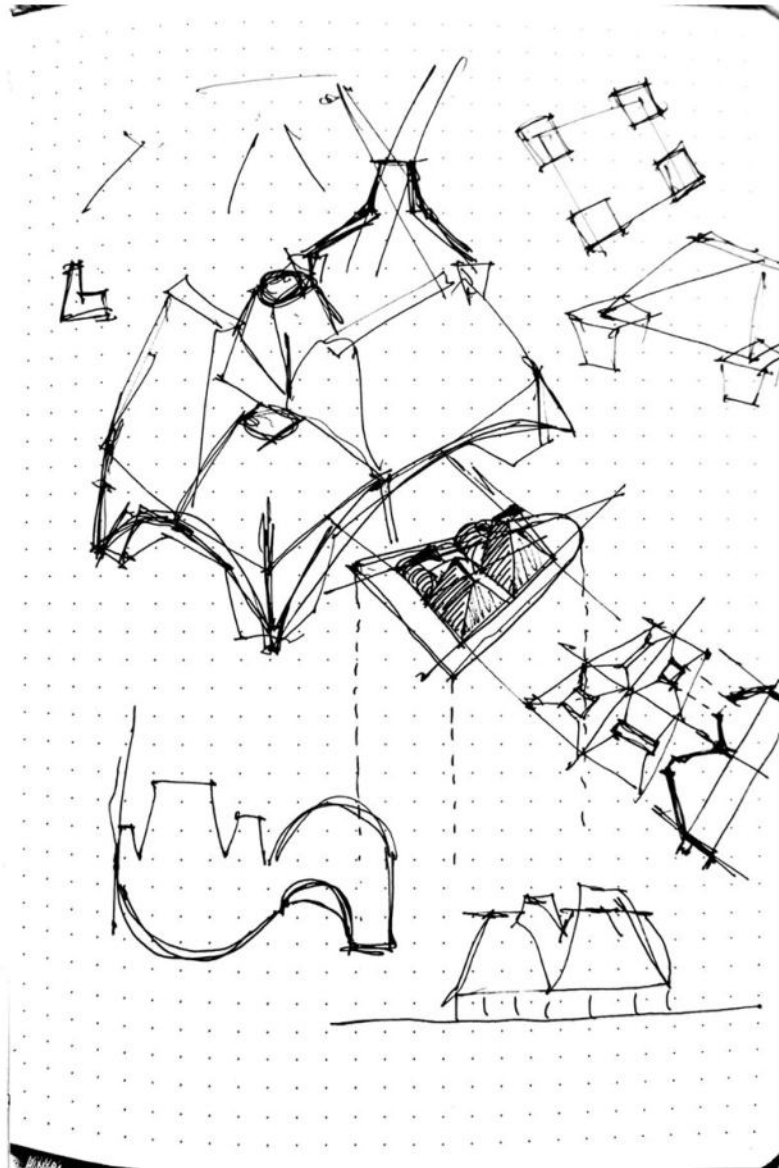
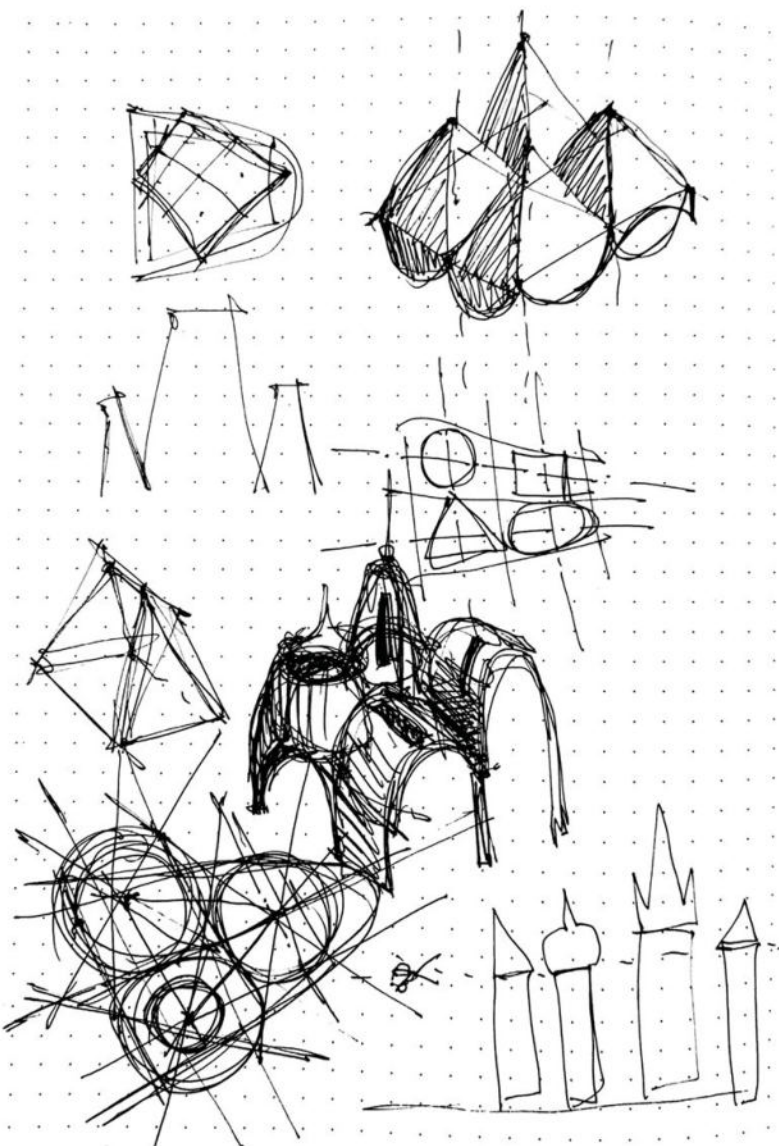
KONCEPT

Místo, které se nachází v centru dějů; místo, které má výborné napojení na dopravní infrastrukturu; místo, které momentálně slouží jako parkoviště. Taková je realita pro Senovážní náměstí dnes, a mým úkolem bylo dát tomu místu architektonický objekt, které si zaslouží. Říkám tomu objekt, jelikož při častých procházkách těmito územím, jsem si nedokázala představit na něm stavbu v klasickém pojetí. Při řešení každého architektonického úkolu se snažím najít nějakou ideji, která by byla základem budoucího řešení. Pro mě jako pro architektku je důležité, aby návrh měl mentální základy stejně jako konstrukční. V případě Senovážného náměstí touto idejí stala idea „věže“. Dana lokalita a její centrální pozice v geografii města, a zároveň její oblíbenost u místních stejně jako u turistů, mě navedla na myšlenku, že si postrádá o výraznější objekt. Stavbou, která by mohla sloužit jako orientační bod, místo setkávání a veřejný pobytový prostor. Má být kontextuální, ale dostatečně odlišná. Má být opravdu pražská. Toto uvazování mě vedlo k dlouhé cestě zkoumání a hledání univerzálních pražských (při)znaku. A jedním z nich je věž. Věž je vždycky vysoká a ten vršek nedosažitelný, neobytný. I když se dostanete nahoru, stejně nevidíte tu „zlatou“ krytinu zblízka. Ten zlatý vršek, znak bohatství a hojnosti je pořád vzdálený. Jsem se rozhodla to bohatství dostat zpátky na zem. Tak vznikl návrh objektu tvořený čtyřmi věžmi, každá z kterých je moderní interpretací jednotlivých pražských věží.

KONCEPČNÍ SCHÉMA.

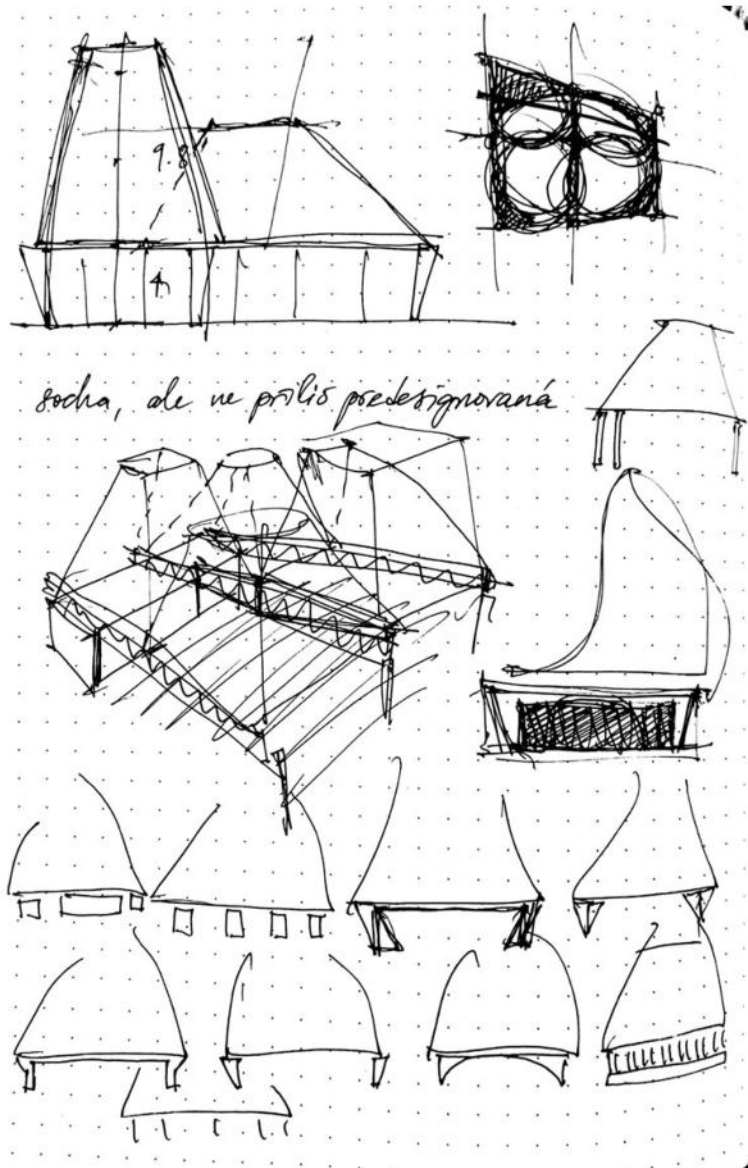
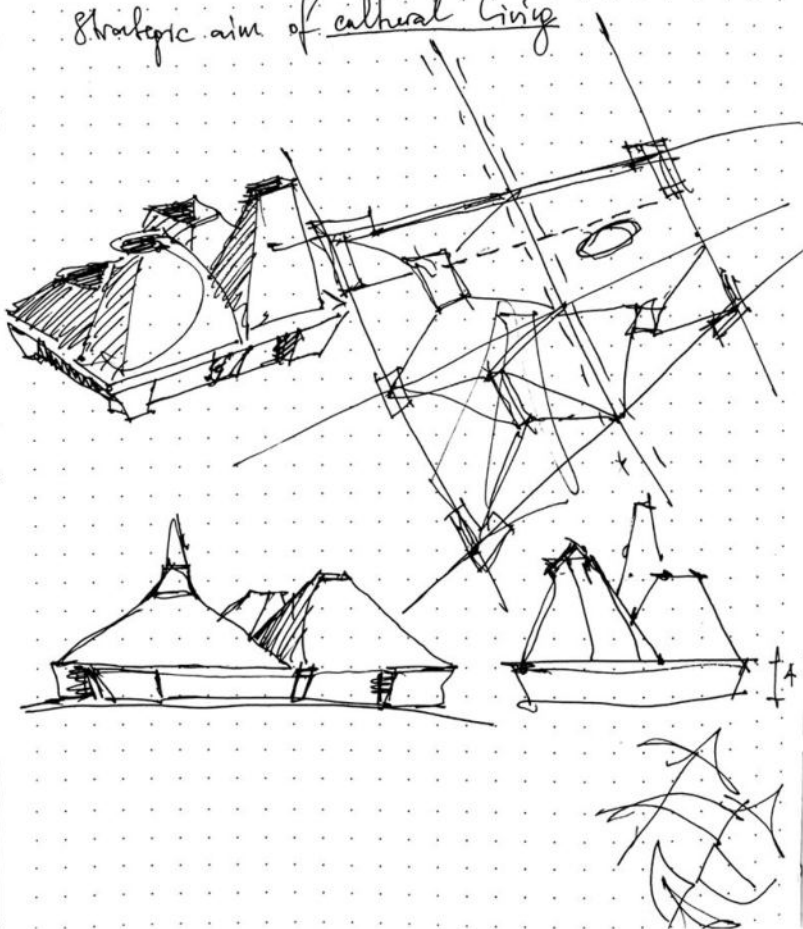

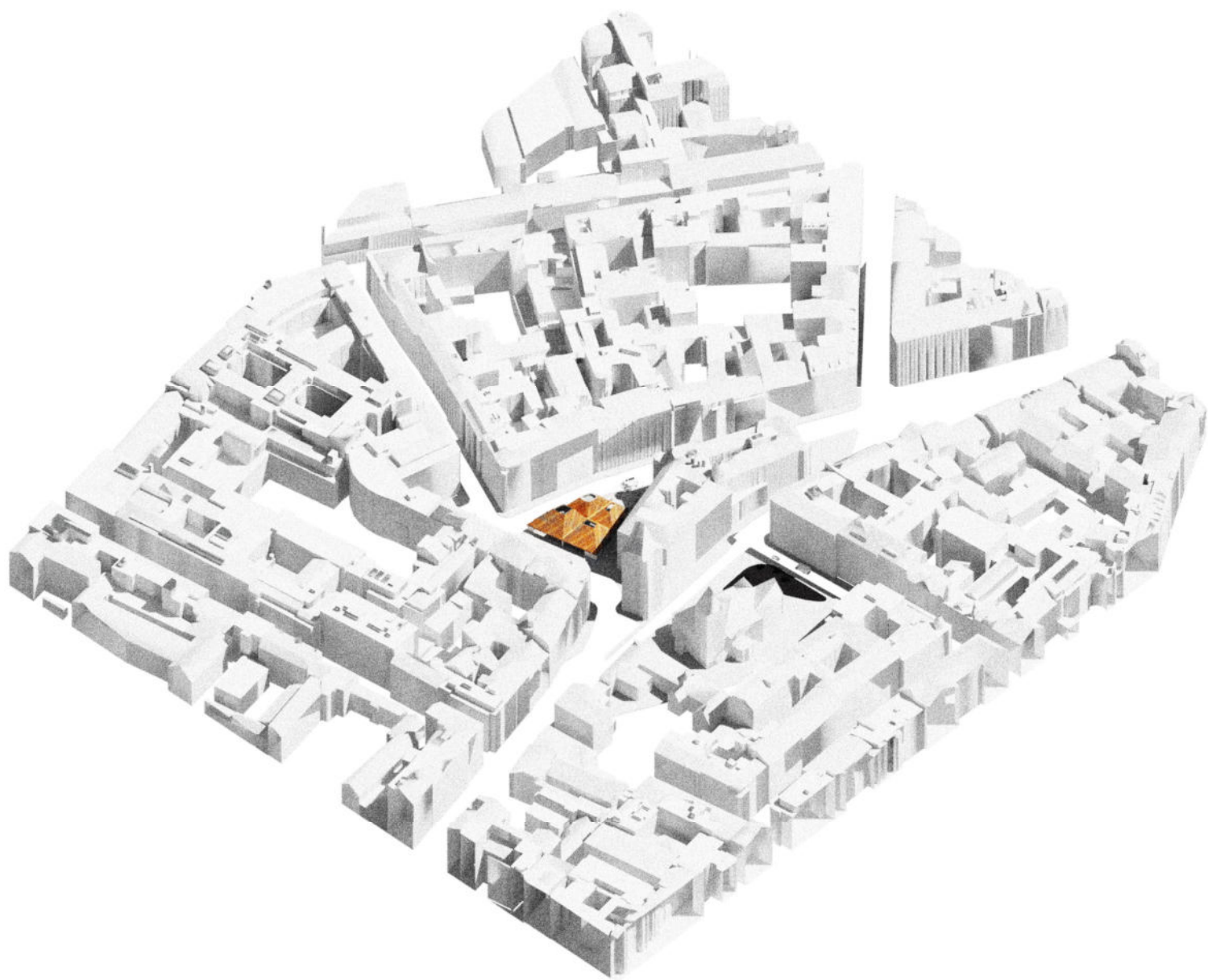

VÝVOJ NÁVRHU. SKICY.

funkce: rozvoz jídla/pokrm
zaměstnání středoškolaček
propojení s restauracemi okolo.

strategic aim of cultural living

URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ

Výchozím bodem pro tento projekt je bezpochyby nutné odstranění stávajícího parkoviště, které značně znehodnocuje Senovážné náměstí. Jednak se tím uvolní plocha samotného náměstí, ale taky znovuzrodí středobod dané lokality. Následně bude možné vytvořit i plnohodnotně městský urbanizovaný prostor odpovídající významem lákavostí daného místa tak, jak je na jiných místech v Praze. Vymezené území o délce více cca 64 m mezi městskými domy a úředními budovami pojmám jako nedělitelný celek. Navrhovaný objekt tak reaguje na rigidnost okolní zástavby a striktnost uliční čáry tím, že vytváří protiváhu ve tvaru domu-sochy a zároveň se snaží respektovat existující strukturu čtvrti ve svém hmotovém i výškovém řešení. Figurou je sestava čtyřech objemů inspirována věžemi Prahy (viz. Koncept).

VII

STUDIE

Konzept

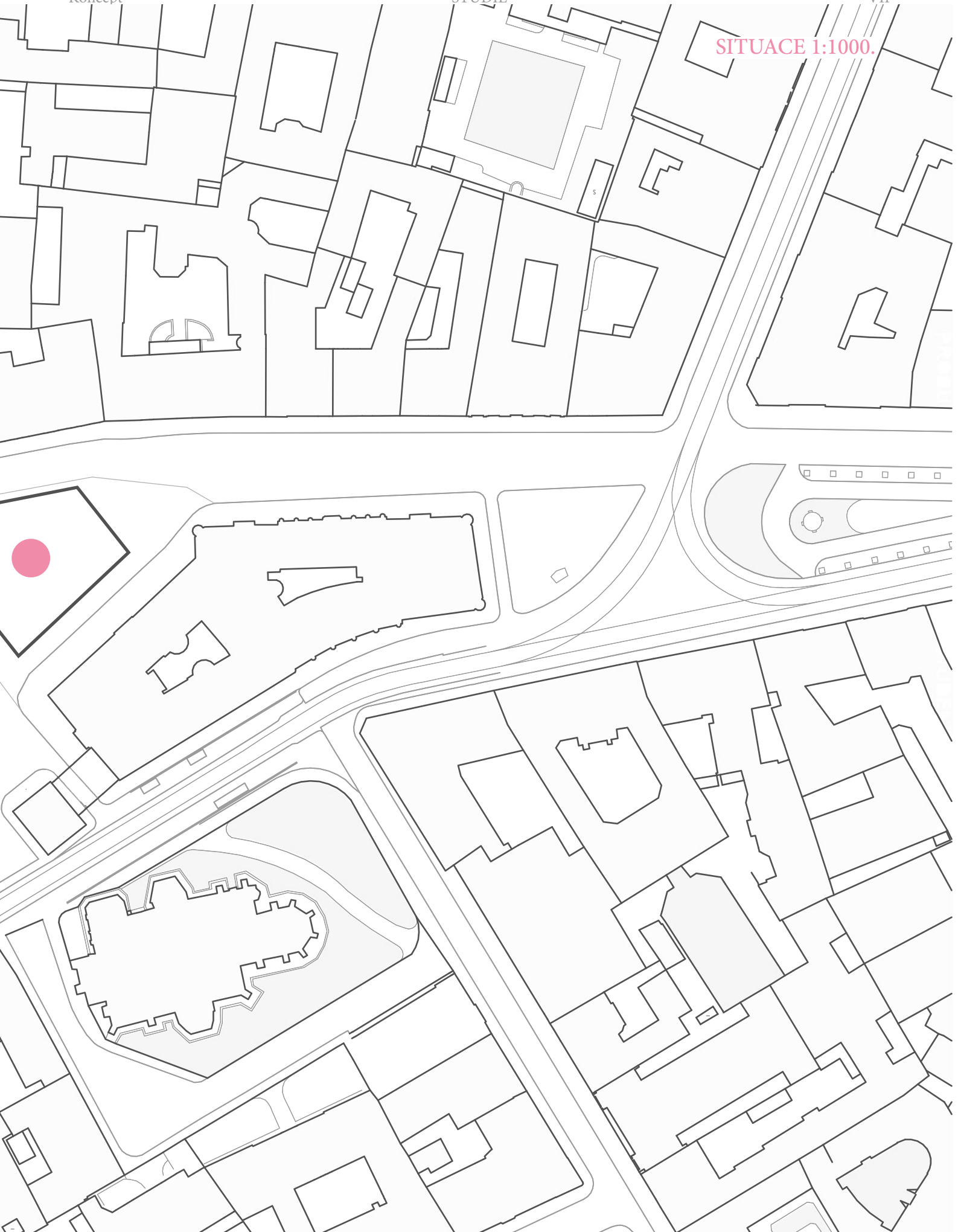

Koncept

STUDIE

VII

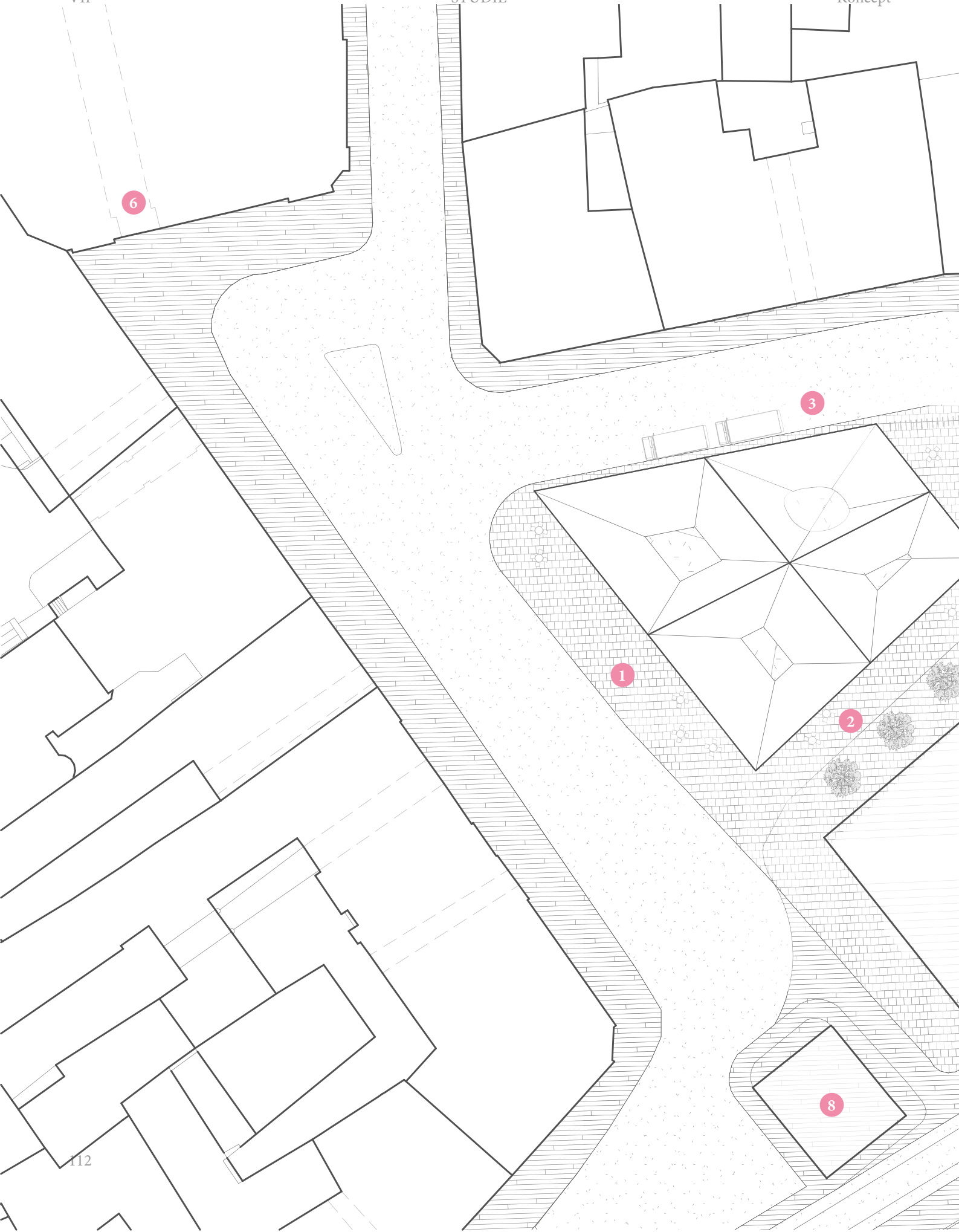
SITUACE 1:1000.

VII

STUDIE

Koncept

6

3

1

2

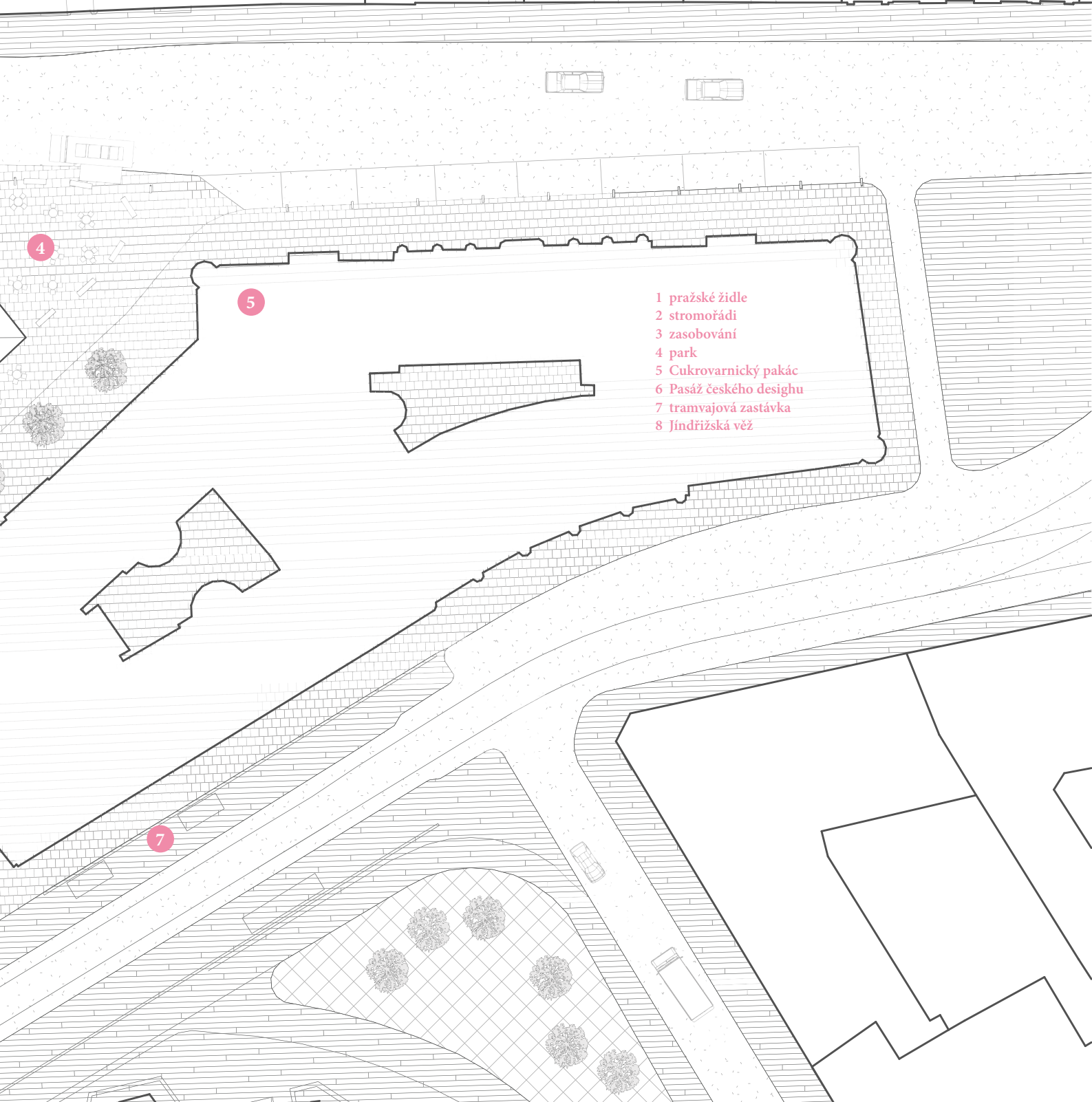
8

Koncept

STUDIE

VII

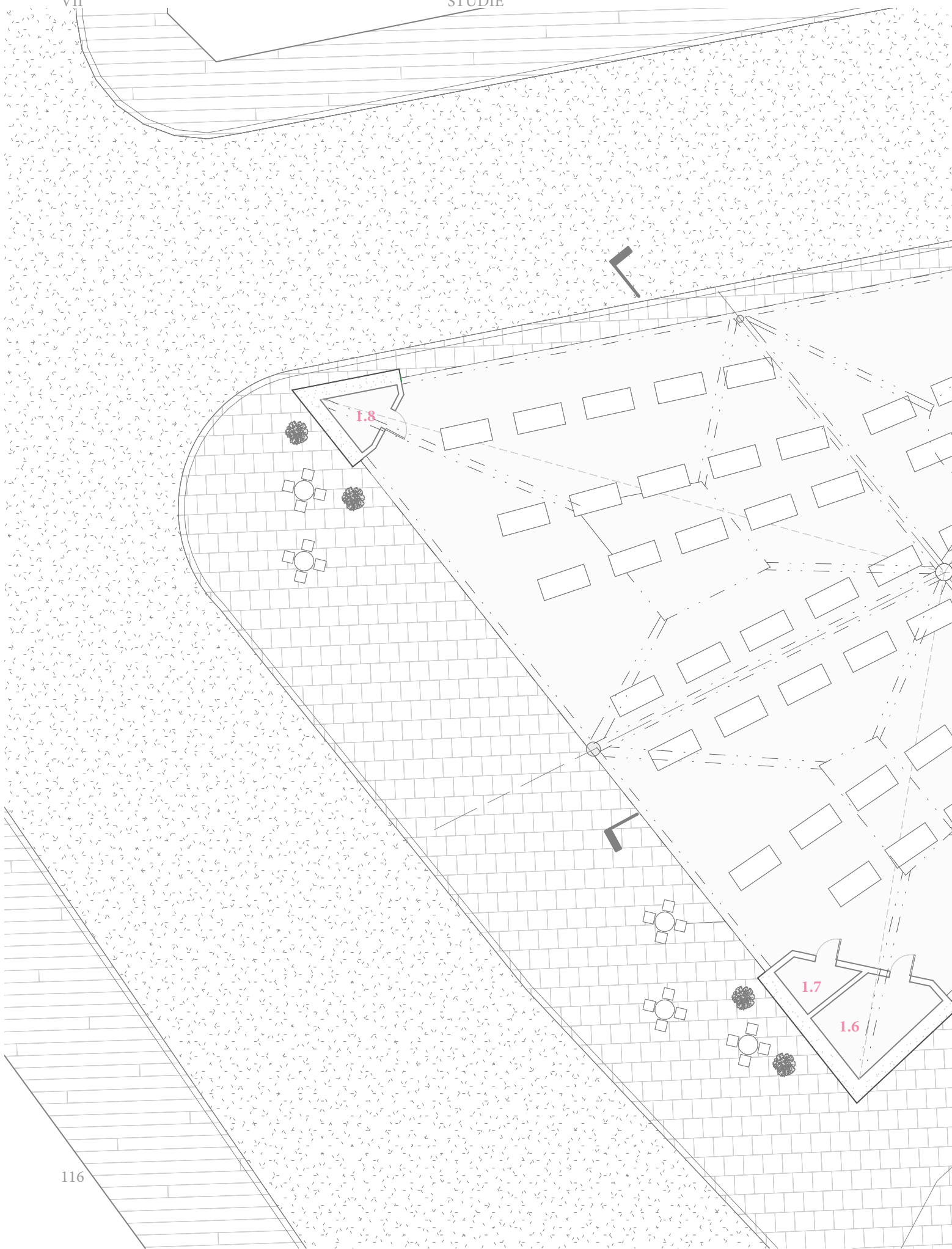
SITUACE 1:500.

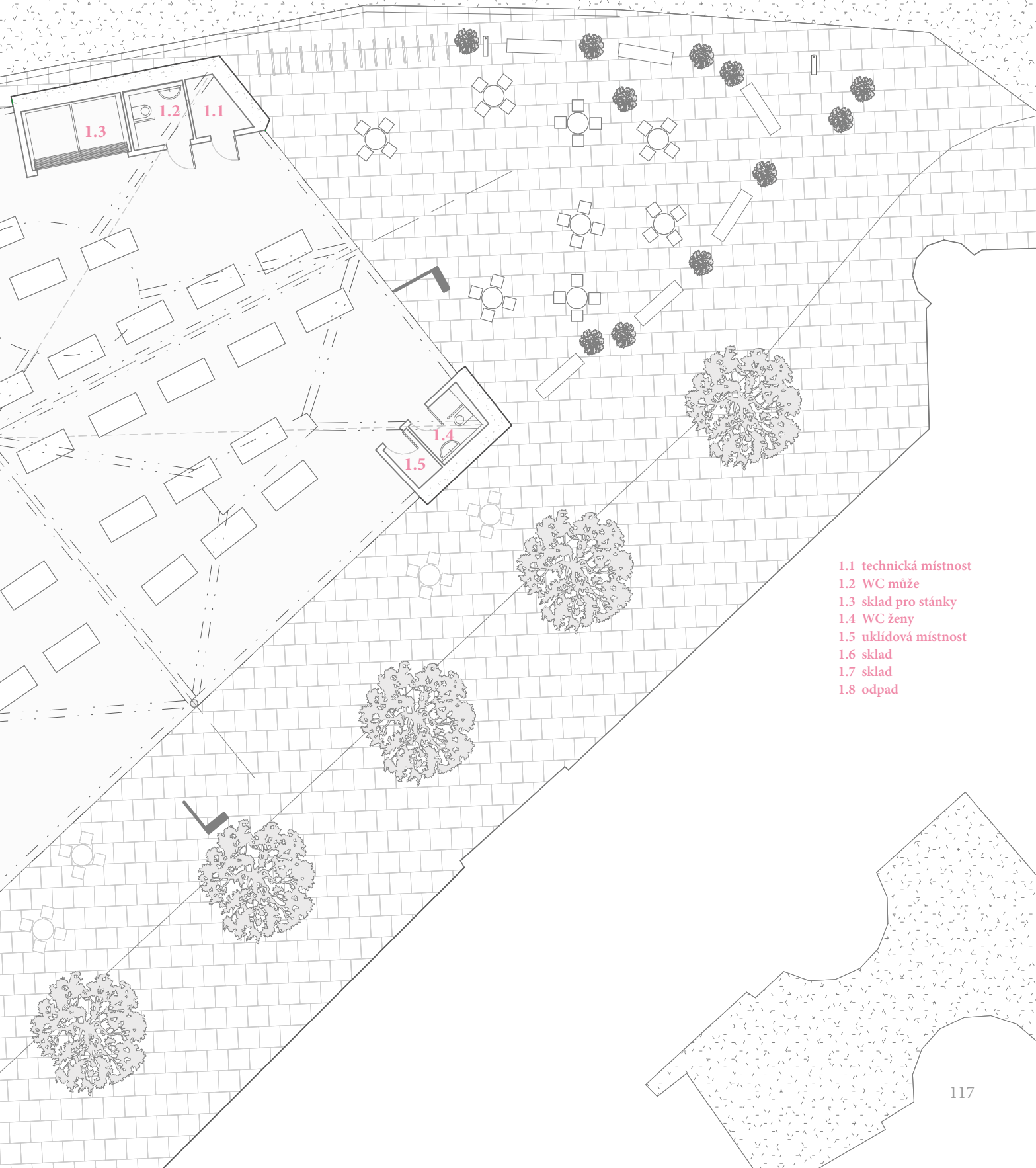
- 1 pražské židle
- 2 stromořadí
- 3 zasobování
- 4 park
- 5 Cukrovarnický pakác
- 6 Pasáž českého designu
- 7 tramvajová zastávka
- 8 Jindřižská věž

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ

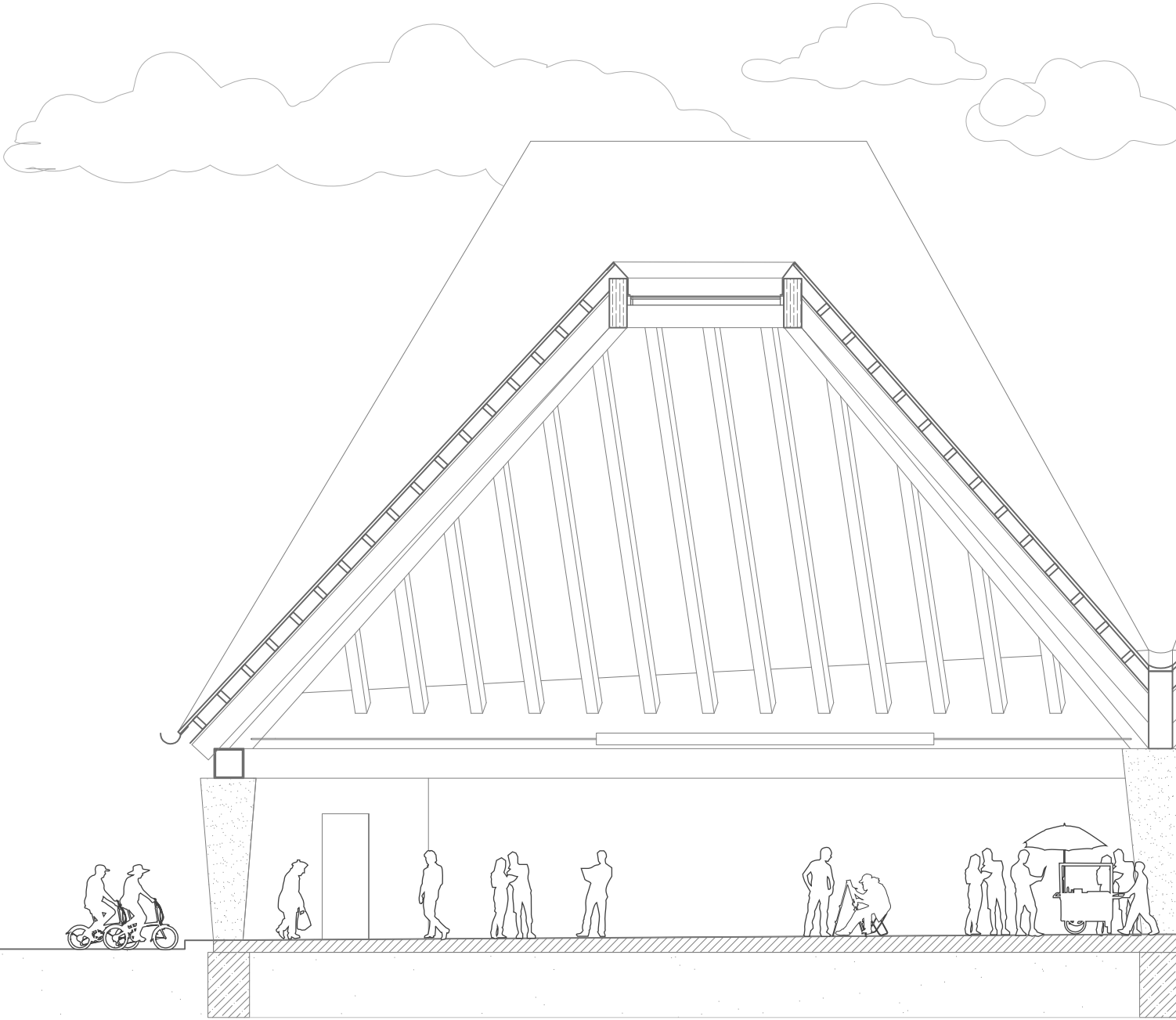
Navrženy objekt jeví sebou pobytovou sochu, hlavním využitím, které je městský trh. Navzdory tomu, architektonické řešení bylo zamýšleno tak, aby stavba neexistovala ve veřejném pojetí jedině v dimenzi zprostředkovávání obchodu. Proto nutné provozní zázemí bylo umístěno v rozích kde by mohlo vykonávat nosnou funkci. Jsou to menší prostory na uskladnění tržních stánku, hygienická zázemí a uzamykatelné prostory pro odpadkové kose. Geometrie těchto prostorů byla přizpůsobena konstrukčnímu řešení; plošně byli zredukovaný na minimální požadované hodnoty určené podle předpokládaného využití. Tim vznikly objemy které připomínají spis pilíře než standardní půdorysné objemy. Společná plocha, na které jsou předpokládaný prostory pro obchodování, setkávání, veřejné akce, jsou otevřené a transparentní. Tyto prostory jsou osvětleny pomocí světlíků a také čtyř velkých lustrů zavěšených na lanech. Společný prostor se vyúsťuje v části pokračujícího náměstí, kde se dá logicky předpokládat vyšší pohyb peších, nicméně do objektu je možné vstoupit z jakékoliv strany. Zásobování objektu je předpokládáno ze severní strany, kde byl proto umístěn menší chodník a technické zázemí objektu, včetně skladu a přístupu k užitkové vodě. Zapadni předvstupní prostor je považován za reprezentativní část, jelikož je primo vázán na Jindřišskou věž, a tak i tramvajovou zastávku a samotnou Jindřišskou ulici. Frekventovaný pohyb chodců využívajících Senovážné náměstí pro zkrácení cesty na Příkop a na Náměstí Republiky je tím nutným tokem lidí, který se na tomhle místě vytváří silný energeticky přínos. Široký chodník před objektem tržnice je zamýšlen tak aby se něm mohli umístit pražské židle a tím vznikl nekomerční veřejný prostor v srdci města.

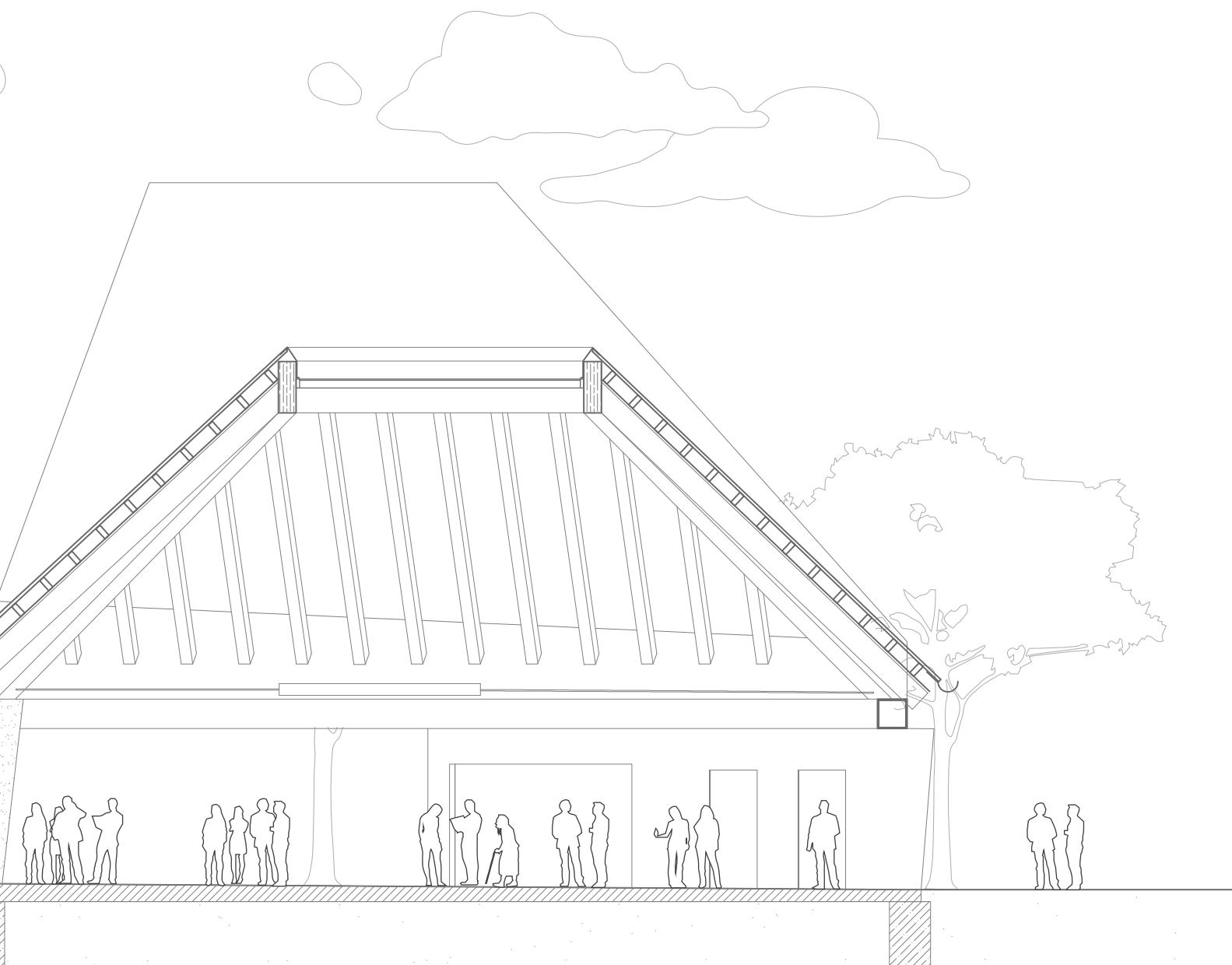
PŮDORYS 1:250.

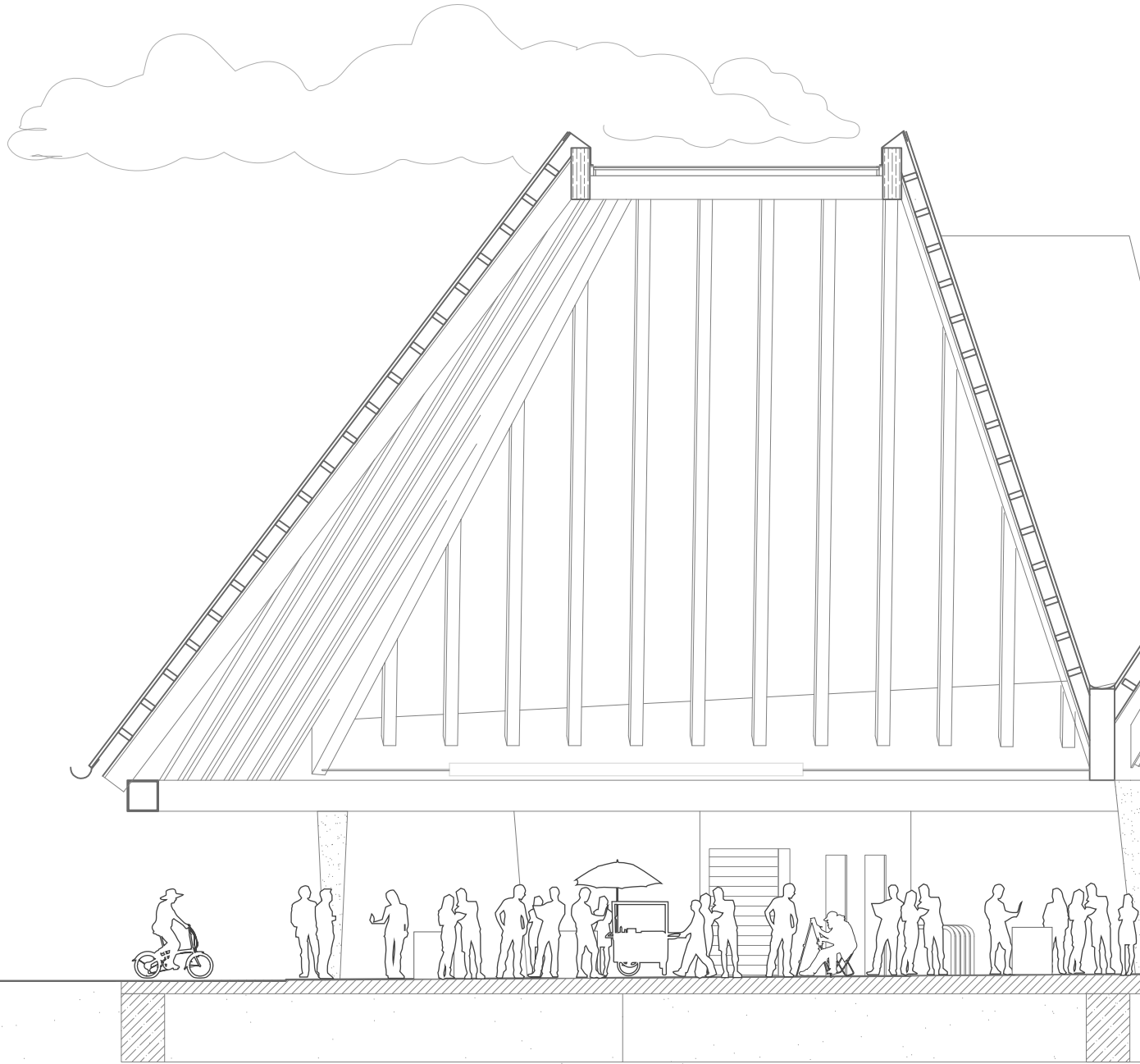

- 1.1 technická místnost
- 1.2 WC muže
- 1.3 sklad pro stánky
- 1.4 WC ženy
- 1.5 uklídivá místnost
- 1.6 sklad
- 1.7 sklad
- 1.8 odpad

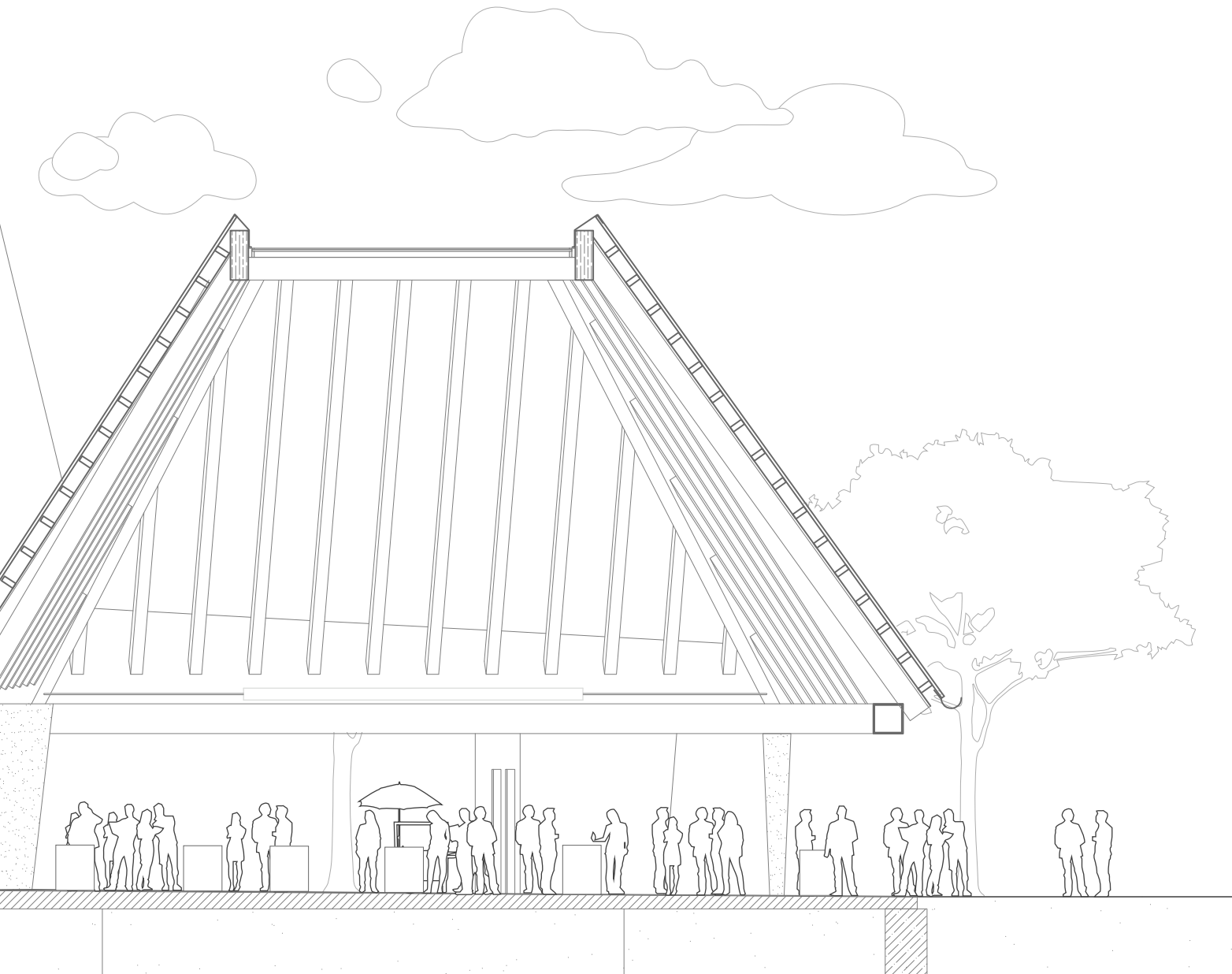

ŘEZ PODELNÝ 1:100.

ŘEZ PŘÍČNÝ 1:100.

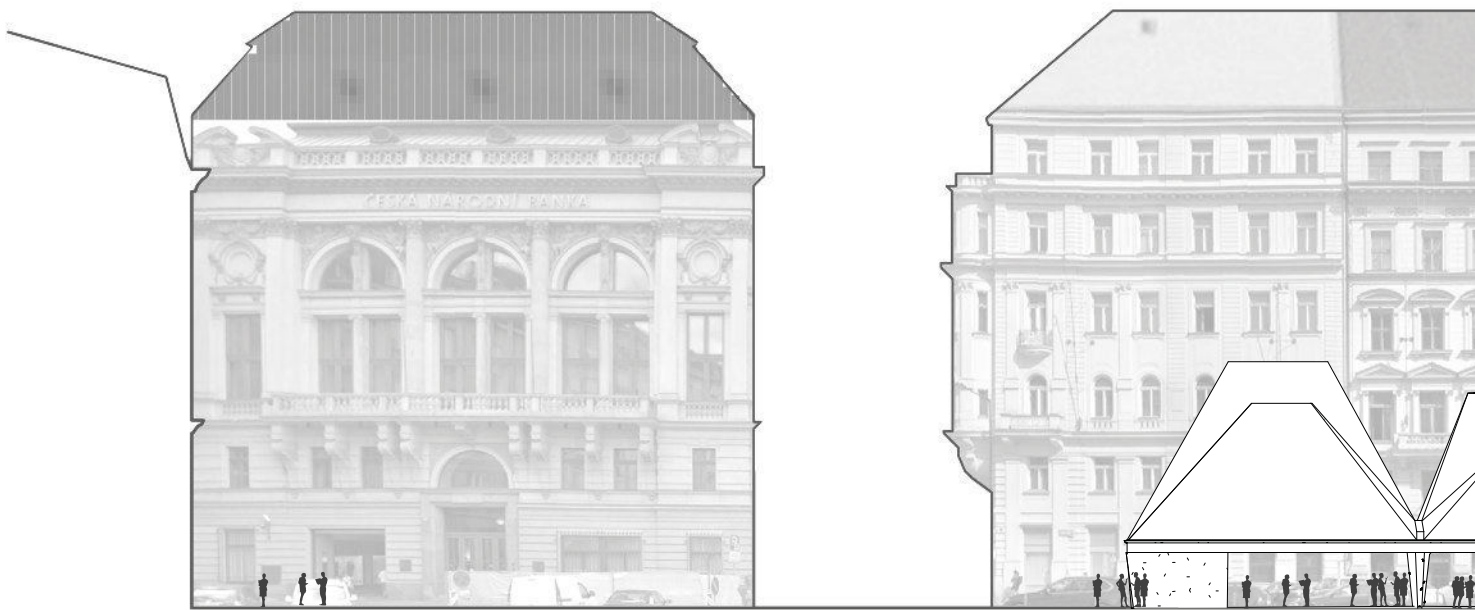

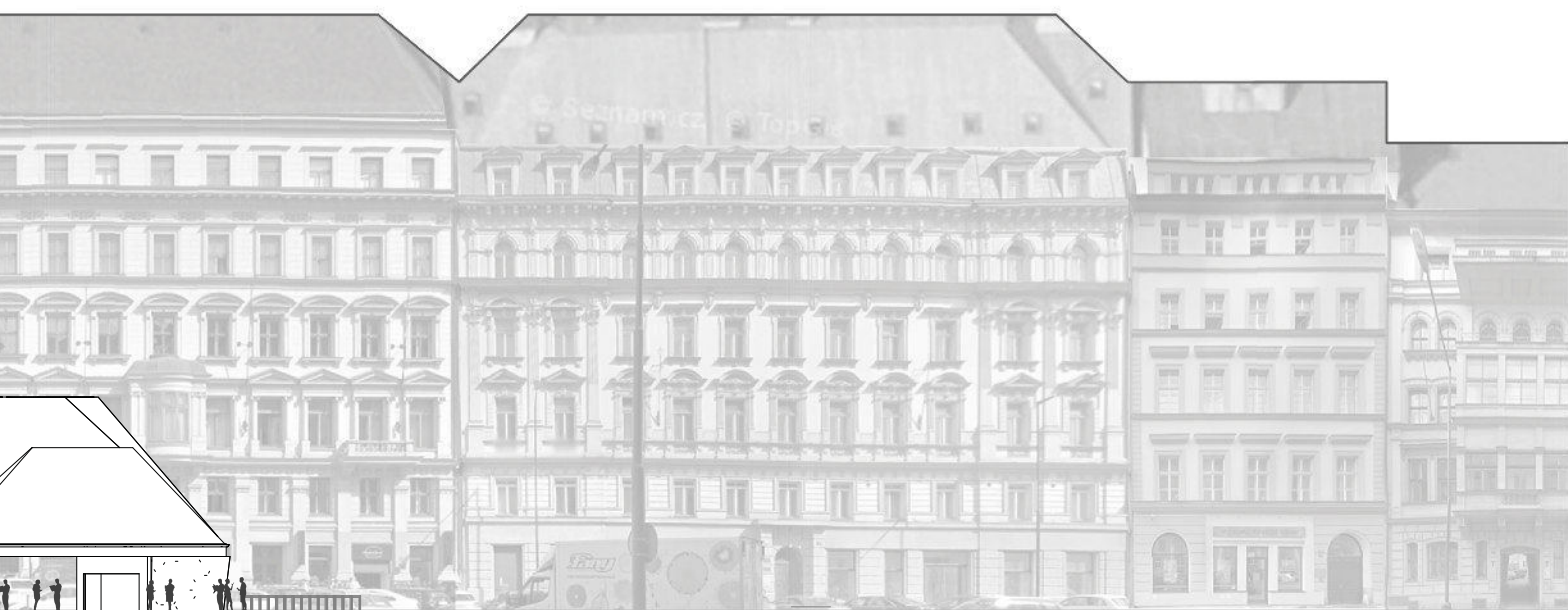
POHLED VÝCHODNÍ 1:400.

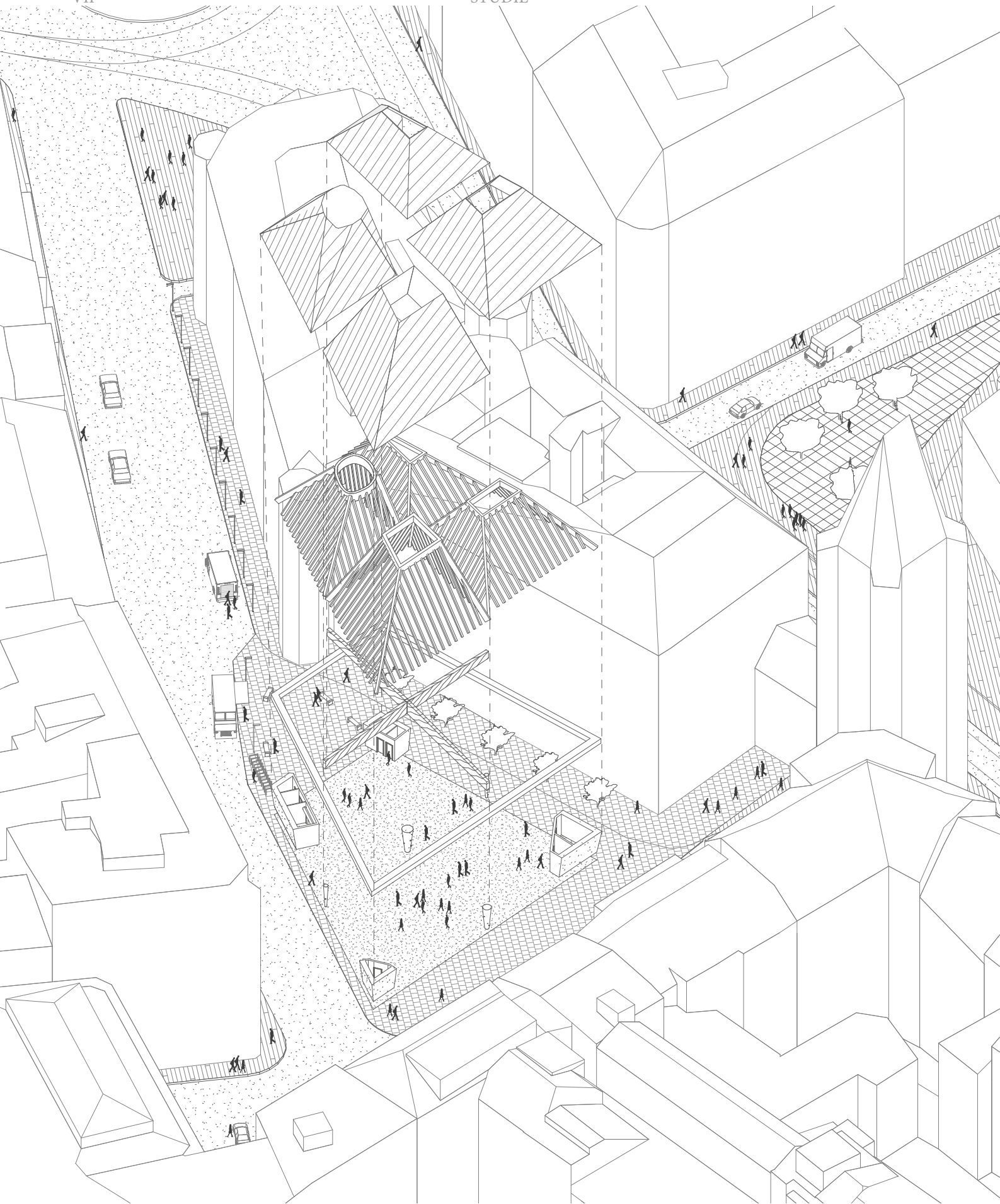

Řešené území	2500 m ²
Celková plocha objektu	845 m ²
Oběstavený prostor	13 500 m ³
Prodejní plocha	798 m ²
Světlá výška	3,4 m
Absolutní výška	13,7 m

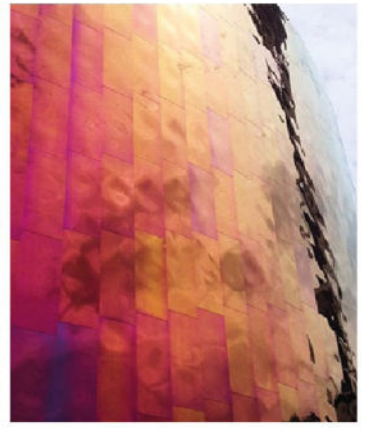
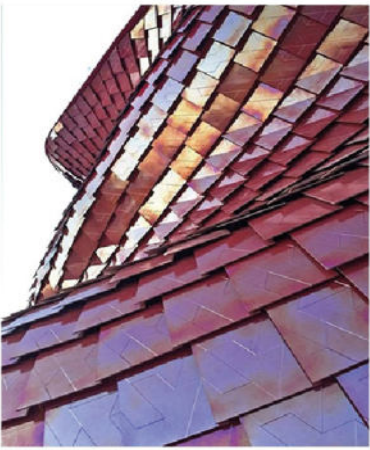
POHLED JÍŽNÍ 1:400.

KONSTRUKNÍ ŘEŠENÍ

Konstrukční systém byl inspirován tradičními věžovými konstrukcemi. Zásadně se skládá se ze dvou částí: dřevěného zastřešení a betonového podnože. Zastřešení jeví sebou v podstatě čtyři věže, jejichž krovové konstrukce jsou sestavené z lepených dřevěných nosníků. Každá věž je doplněna taky světlíkem uprostřed. Jednotlivá věž se opírá dvěma vnějšími stranami na ocelový rám, a dvěma vnitřními na dřevěný nosník ve tvaru kříže, který je nesen železobetonovým sloupem v centru. Ocelový rám je v rozích nesen železobetonovými nosnými stěnami. Na severní, jižní a západní fasádě jsou také pomocné betonové sloupy uprostřed, kvůli velkému rozponu konstrukce.

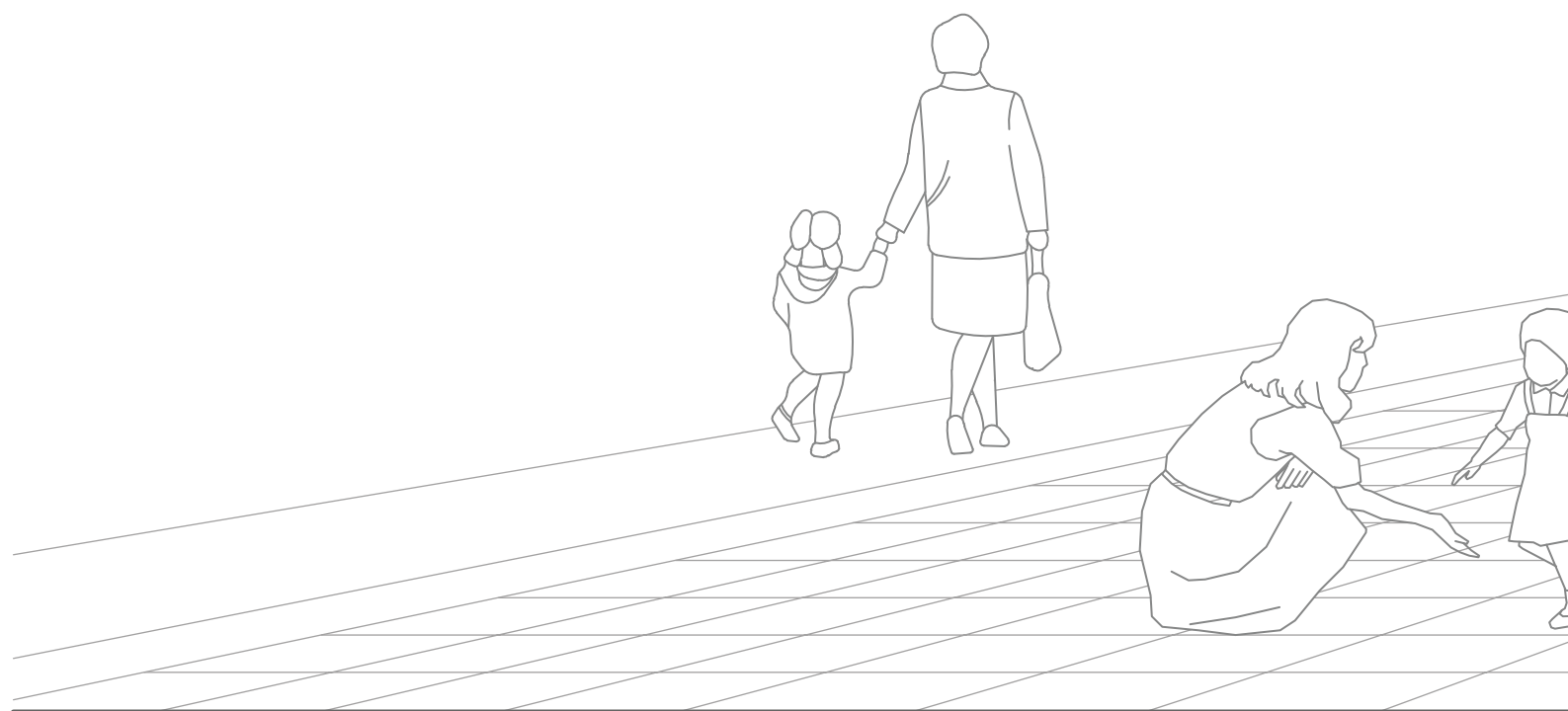

TECHNICKÉ ŘEŠENÍ

Objekt nemá vytápěné prostory, a proto návrh se nepočítá se zateplením fasády ani střechy. Přípojka vody a elektřiny jsou zavedeny do technické místnosti. Vodní přípojka je opatřena tepelnou chráničkou, aby nedalo k zamrznutí v zimě. Jelikož povrch střechy je dostatečně velký, dešťová voda je akumulovaná do nádrži a pak zpětně využívána k splachování záchodů. Odvodnění je zajištěno žlaby po celém obvodu stavby; Žlaby jsou opatřeny odtavovacími dráty pro případné zatížení sněhem. Střechy věží jsou pokryte měděnou falcovanou krytinou.

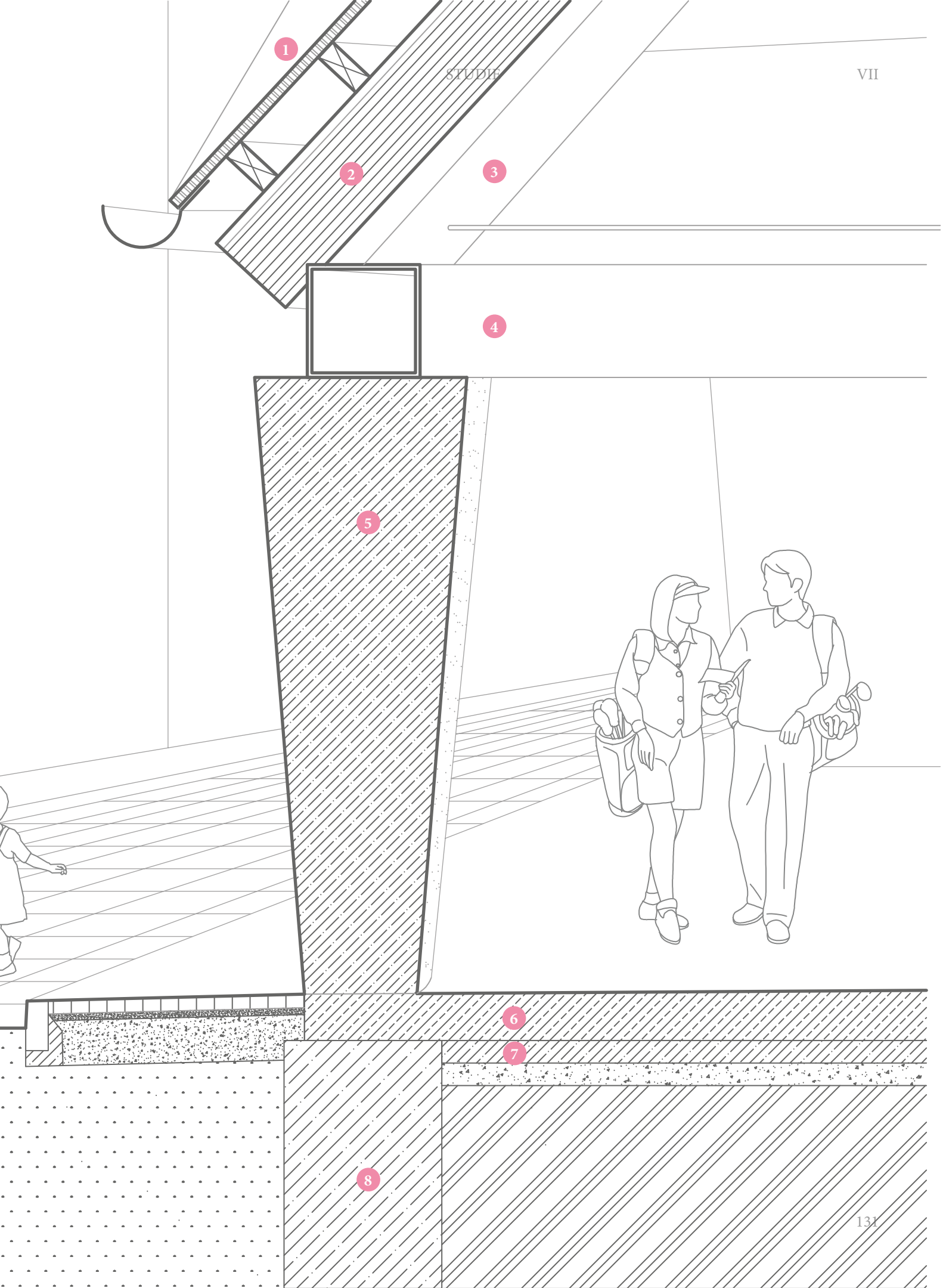
DETAIL 1:20.

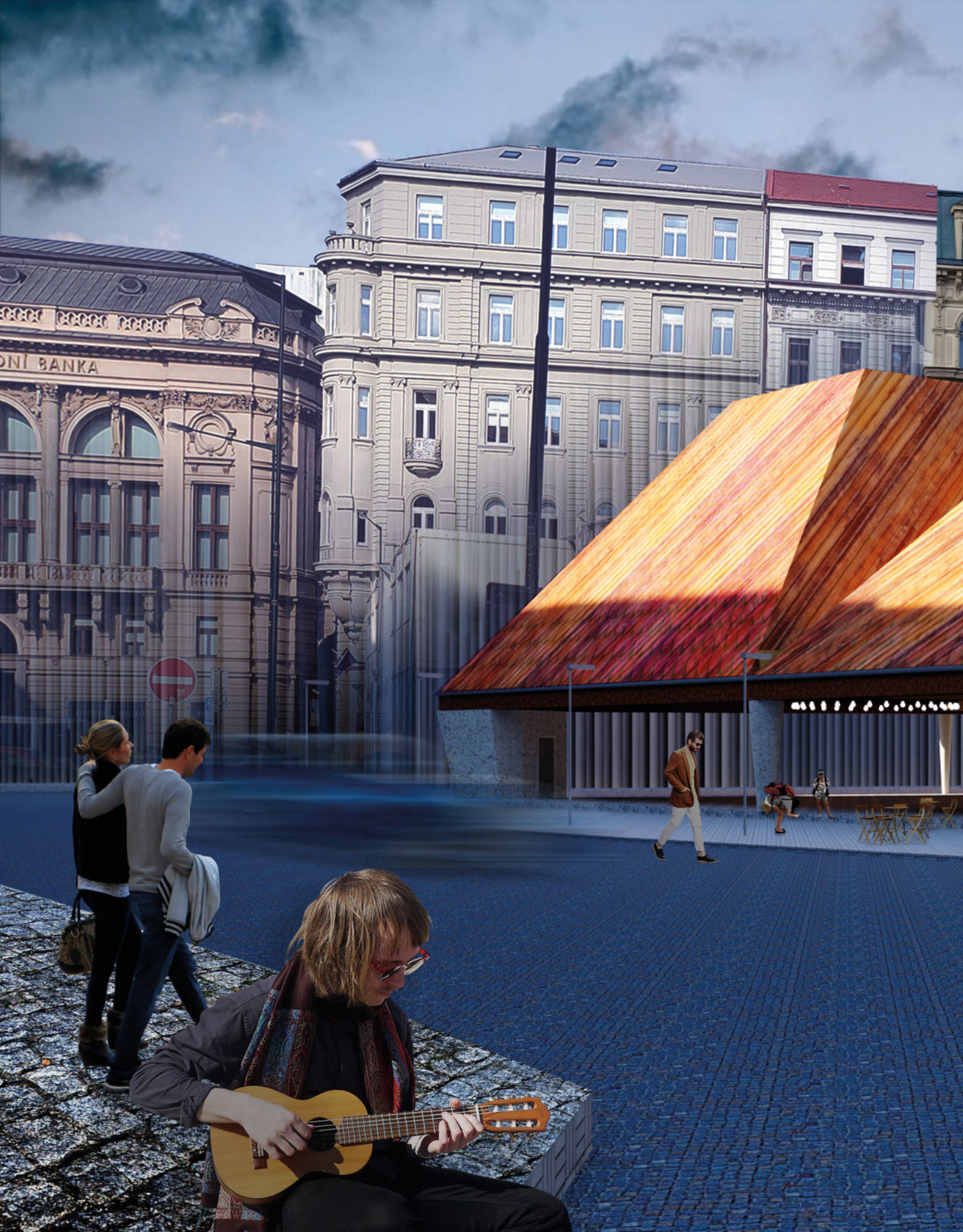
- 1 měděný falcovaný plech COMAX FALC
- 2 krokev
- 3 rohová krokev
- 4 ztužující rám z uzavřeného ocelového profilu
- 5 železobetonový sloup
- 6 roznašecí betonová deska
- 7 podkladový beton
- á pásový základ

STUDE

VII

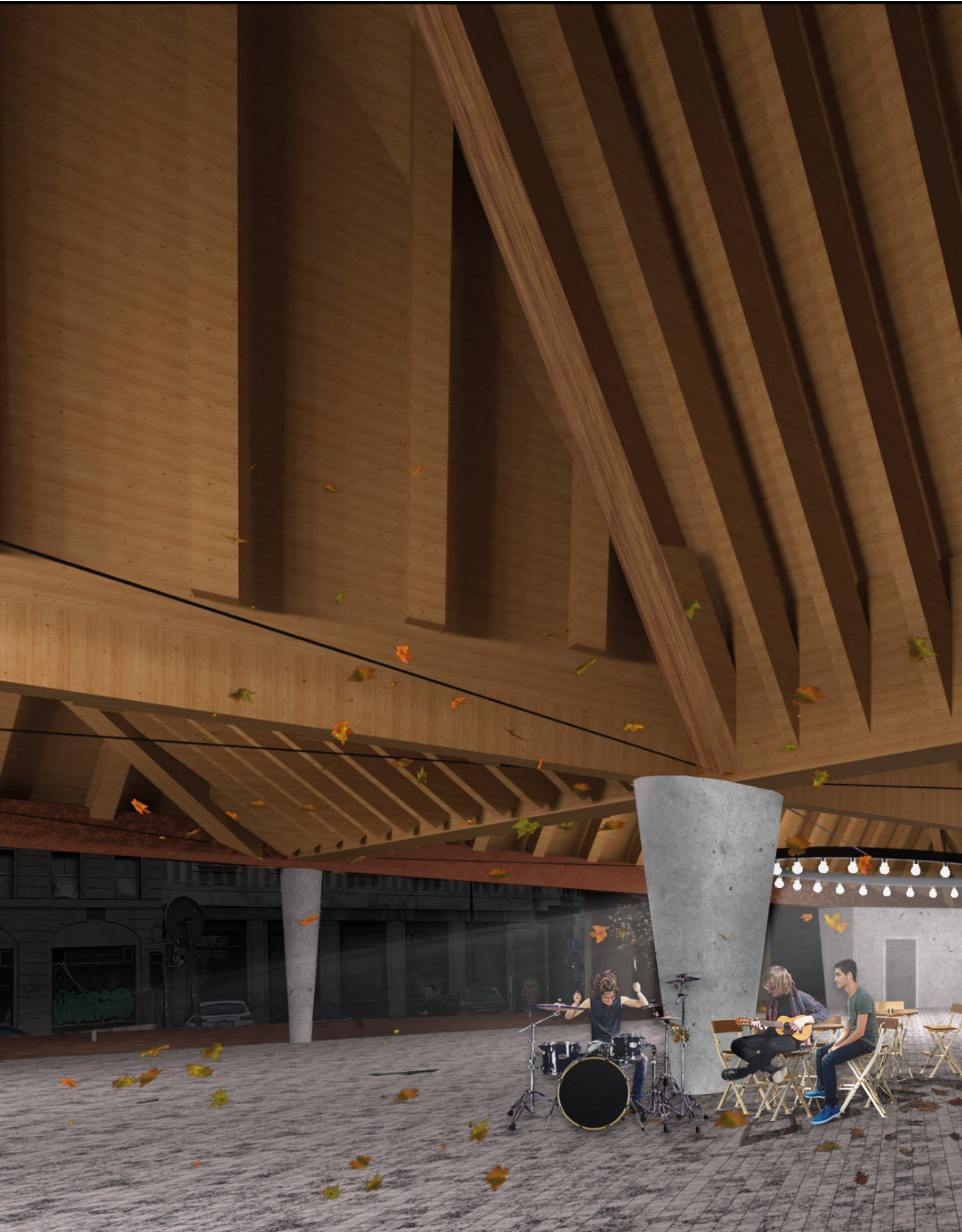

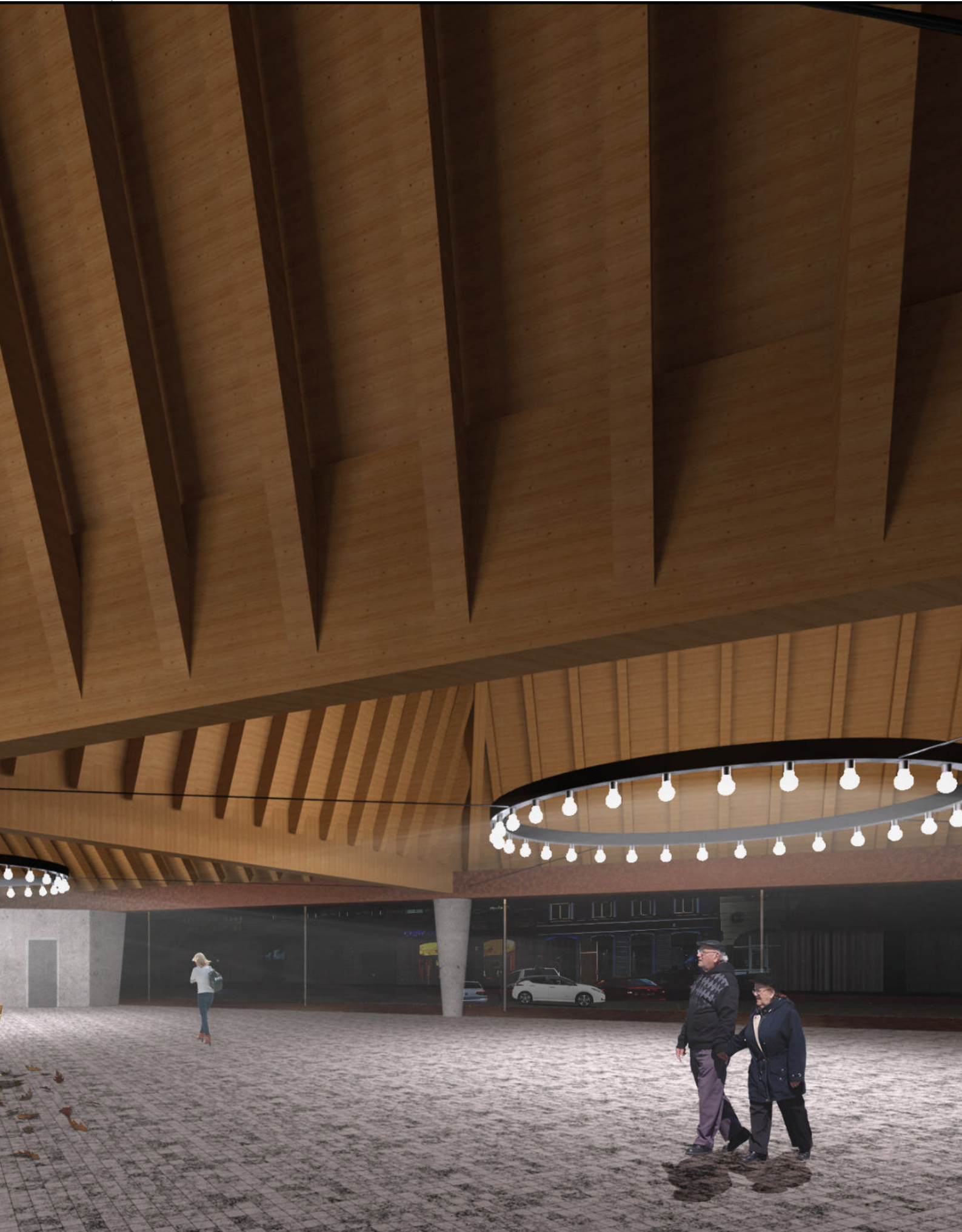

Ve vnitřní Praze se v současné době nachází přes třicet obchodních center a jedenáct pravidelných farmářských trhů. Funkční tržnice klasického typu prakticky žádná. Typologie tržnice se v průběhu dvacátého století téměř vytratila z myšlení střeoevropského člověka poznamenaného dvěma totalitami a prudkým návratem k tržnímu hospodářství. Trvalo mnoho let, než se oboustranně vrátila vůle a i přes nekonečný sortiment supermarketů se objevila jak poptávka po klasických tržnicích, tak nabídka, která by je byla schopna uspokojit. V současnosti je naplňována fenoménem pravidelných farmářských trhů, probíhajících ve veřejném prostoru zpravidla jednou či vícekrát týdně. Ty se tak vrací ke středověkému modelu městského trhu. Samotný koncept klasické novověké tržnice se sice má navrátit do tržnice Staroměstské či do Pražské tržnice, představa, že by měla vzniknout další individuální stavba pro tento účel, však do veřejného diskurzu nevstupuje - otázkou je, proč?

Lze se domnívat, že objekt takového typu je stavbou ryze veřejného zájmu. Nekořesponduje s ryze tržním konceptem nákupního střediska, budovaného soukromým stavitelem. Naopak se zdá, že vznik městské tržnice, i s ohledem na komplexitu funkcí, by mělo iniciovat město samo. Cílem totiž není jen poskytovat prodejní plochy, nýbrž v čase, kdy se prostor nevyužívá za tímto účelem, nabízet i jiné podněty ke společenskému využití místního obyvatelstva. Městská tržnice může být krytým prostorem pro koncerty, výstavní plochou, místem pro happeningy. Městská tržnice může být zastřešeným místem srazu obyvatel, krytou agorou.

BIBLIOGRAFIE

- Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2016 - <http://app.iprpraha.cz/apl/app/uap/>
- Výkresy územního plánu - <http://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>
- Geoportal Praha - <http://www.geoportalpraha.cz/cs/mapove-aplikace>
- Atlas Praha 5000 - <http://uap.iprpraha.cz/atlas-praha-5000>
- IPR Praha - <http://www.iprpraha.cz/clanek/1312/prazske-mapy>
- Ochranné pásmo památkové rezervace v hl. m. Praze - <https://pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/ochranne-pasmo-pamatkove-rezervace-v-hl-m-praze-536256932>
- <https://www.shorthistory.org/prehistory/neolithic-society/>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Marketplace#History>
- <https://www.nytimes.com/2005/12/04/books/chapters/shopping-in-the-renaissance.html>
- <https://www.aviewoncities.com/florence/mercatonuovo.htm>
- <https://www.aviewoncities.com/florence/mercatocentrale.htm>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Loggia_del_Mercato_Nuovo
- <http://www.valencia-cityguide.com/tourist-attractions/monuments/lonja-de-la-seda.html>
- <https://doverhistorian.com/2014/03/11/markets-part-2/>
- <http://www.valencia-cityguide.com/tourist-attractions/monuments/mercado-central.html>
- <https://www.timeout.com/london/shopping/best-london-markets>
- <https://www.pps.org/article/market-trends>
- <https://publicmarkets.pps.org/9th-international-public-markets-conference> Konference v Barcelone
- <https://publicmarkets.pps.org/london-presentations> Konference v Londýně
- How locally grown food can move beyond weekend farmers markets
- <https://www.youtube.com/watch?v=tsyaJkoSHGw>